

ONAFHANKELIJKE FILMJOURNALISTIEK SINDS 1981

#491 JUNI 2026

filmkrant

DISCLOSURE DAY
SPIELBERGS SCIFI-OEUVRE

BLUE HERON
VERKLEURDE HERINNERINGEN

RESURRECTION
OVER EEN WOEST EN GETERGD LAND

BACKROOMS
HORROR VAN HET DODE INTERNET

FESTIVAL DE CANNES
SÉLECTION OFFICIELLE
UN CERTAIN REGARD

LOVE ME TENDER

EEN FILM VAN ANNA CAZENAVE CMBET

VANAF 21 MEI IN DE BIOSCOOP

12

MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA
Official Selection

DIVINE COMEDY

EEN FILM VAN ALI ASGARI

VANAF 4 JUNI IN DE BIOSCOOP

AL

易烊千玺 JACKSON YEE 毕赣 电影作品 舒淇 SHU QI
EEN FILM VAN BI GAN

RESURRECTION

万世流芳

赵又廷 MARK CHAO 李庚希 LI GENGXI 黄觉 HUANG JUE 陈永忠 CHEN YONGZHONG

VANAF 11 JUNI IN DE BIOSCOOP

FESTIVAL DE CANNES
OFFICIAL SELECTION
SPECIAL AWARD

16

“De film is een daad van liefde, gemaakt met de acceptatie dat het uiteindelijk de dingen niet kan veranderen.”

Sophy Romvari over *Blue Heron*

12

OPNIEUW OPSTAAN

Iets meer dan een eeuw geleden schreef Paul van Ostaijen een filmscenario. *De Bankroet Jazz*, over een dadaïstische revolutie die zich door Europa verspreidt.

“Het kriebelt. In de stad. Steden. Dada. Op een jazzy ritme. Een consortium wordt opgericht. De revolutie verspreidt zich. Op een jazzy ritme. (...) De Europese wereld wordt dada, maar even snel gaga. Het humanistisch optimisme verzuipt. En geen grote contemporaine mensevrienden, noch een ernstig jongmens als Charlie Chaplin, krijgen de zaak nog gered. Da da kabaret, daaaag. Geld is alles. C'est la B A N Q U E R O U T E, quoi.”

Een dadaïstische revolutie. Een kriebelende stad. Ik moet bekennen: ik mis die bravoure. De kunstmanifesten, de pretenities, de smaakmakers. Of het nou holle retoriek was of dwars door de geest van de tijd sneed. Maar nu lijkt iedereen zich in dezelfde grote machine van maximale efficiëntie te schikken. Lamgeslagen door de gedachte dat elke vorm van verzet toch meteen wordt opgeslokt door die machine.

Het zal best zo zijn dat ergens op YouTube nieuwe dadaïsten vlammeende betogen houden en de principes van, zeg, film op z'n kop zetten. Maar dat is niet de sfeer die je voelt. Op straat. Of in de filmwereld. Het voelt alsof er weinig in beweging is. Zelfs het filmfestival van Cannes beleefde een lauwwarme editie. Toegegeven, dat was al nooit een baken van verzet maar er kan wel een tinteling in de lucht hangen over een groot magisch dier dat van ver aan komt rennen. Een film die iedereen omver zal blazen.

Resurrection blies me niet omver in Cannes. Dit was mei 2025. Onlangs keek ik de film opnieuw. En opnieuw. Ik werd omvergeblazen. Bi Gan doet niet iets heel ingewikkelds met het perspectief van die film, maar het is wel zo uitzonderlijk dat de meeste kijkers niet meteen zullen begrijpen wat er gebeurt. Maar als je de film eenmaal vanuit dat perspectief hebt bekeken, heeft Bi Gan iets in jou voor altijd veranderd. Dat deed Van Ostaijen ook met 'Boem paukeslag'. Maar niet elke revolutie kent barricaden en manifesten.

**STEUN
FILMKRANT:
WORD
ABONNEE
EN ONTVANG
EEN NOTITIE-
BLOKJE + PEN
VAN DE
FILMKRANT**

Wie nu een jaarabonnement neemt, ontvangt niet alleen een jaar lang de *Filmkrant* in de brievenbus, maar ook als welkomstgeschenk een notitieblokje in zakformaat + pen met logo van de *Filmkrant*. Ben je al abonnee maar breng je een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangen jullie allebei het welkomstgeschenk.

Noteer al je hersenspinsels, belangrijke vergaderpunten en uitgebreide aantekeningen in ons handige notitieblokje van zakformaat. Het grijze boekje met kleuraccent en *Filmkrant*-logo heeft gelinieerd papier, een harde cover, een leeslint en een handig elastiek om het geheel mee af te sluiten. We leveren er een bijpassende balpen met *Filmkrant*-logo bij.

Stort € 55,- (meer mag ook, dan steun je *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee notitieblokje' en vermeld daarbij je adresgegevens + e-mailadres. Voor België geldt een abonnementsprijs van € 78,-. Deze aanbieding is geldig tot 1 juli 2026.

#491

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 1 JULI

DE SCIFI VAN SPIELBERG

DEZE MAAND OP FILMKRANT.NL

🕒 **THE THINKING MACHINE: WILDER-MACHINE** | De films van Billy Wilder zijn op vele niveaus geobsedeerd door mechanismen en machines – en de zorgvuldig gestructureerde scenario's waaraan hij meeschreef zijn ook zelf beschreven als “narratieve machines”. Enerzijds weerspiegelt Wilders fascinatie het twintigste-eeuwse ‘machine-tijdperk’ waarin hij leefde, met al zijn sinistere uitvloeisels. Anderzijds waren metronomische, robotische ritmes voor hem een rijke, expressieve bron voor drama, komedie en filmstijl. In hun nieuwe video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine duiken Cristina Álvarez López en Adrian Martin in de ‘Wilder-machine’, een cinema die in zijn weefsel en textuur op elke manier ‘machinistisch’ is.

NIET TE MISSEN:

GA DEZE MAAND IN IEDER GEVAL NAAR

RESURRECTION 9

BLUE HERON 13

DISCLOSURE DAY 6

DIVINE COMEDY 17

BACKROOMS 28

20 MARYAM TOUZANI EN CARMEN MAURA OVER CALLE MÁLAGA

PLUS INTERVIEWS MET 12 Sophy Romvari over *Blue Heron* 31 Sophie Hyde over *Jimpa* 46 Abel Ferrara over *Tommaso*

PLUS DE RUBRIEKEN

- 3 Redactioneel
- 4 The Thinking Machine: Wilder-machine
- 5 Niet te missen
- 11 Embé: Jezelf voorstellen als de ander
- 25 Dansplaining: De jukebox-film
- 21 Kort
- 38 Agenda en evenementen
- 42 Filmsterren
- 45 Boeken: *Liever lui dan moe*
- 46 Thuis kijken
- 50 Actie! Op de set van *Operatie Nachtwacht*

35 AZART COME MAKE ART

PLUS RECENSIES VAN 9 *Resurrection* 13 *Blue Heron* 17 *Divine Comedy* 19 *The Watermelon Woman* 21 *Calle Málaga* 23 *Star Wars: The Mandalorian and Grogu* 32 *Batik, Beats & Bumbu* | *Votemos* 33 *Omaha* | *The Girl Who Leapt Through Time* 34 *A Sad and Beautiful World* | *À pied d'oeuvre* 35 *Silent Rebellion* 36 *Fantastique* | *Fuori* 37 *L'affaire Bojarski* | *Soldier's Bones* 49 *Paper Trail* | *The Criminal Life of Archibaldo de la Cruz*

14 HILDUR GUÐNADÓTTIR

OP HOLLAND FESTIVAL PLUS ARTIKELEN OVER 10 De dromen van *Resurrection* 18 *Queer Power in Eye* 24 *Billie Eilish, James Cameron en de concertfilm* 27 *Cannes 2026* 28 De liminal horror van *Backrooms*

HILDUR GUÐNADÓTTIR | Het Holland Festival haalt in juni een Associate Artist binnen die haar sporen heeft verdiend in de filmwereld: de IJslandse componist Hildur Guðnadóttir. Een profiel door Kees Hogenbirk (p. 14) licht de geluidspionier uit die zich begeeft op het snijvlak van elektronische abstracte akoestiek en composities die ze toepast in het sounddesign van de film. Tijdens het Holland Festival

vertoont Eye Filmmuseum de twee *Joker*-films en *Tár*, en wordt de soundtrack van tv-serie *Chernobyl* live uitgevoerd. In ons dossier op filmkrant.nl/guthnadottir verzamelen we onze stukken over een ruimere selectie films waarbij de IJslandse als componist of cellist betrokken was.

QUEER POWER | Eye Filmmuseum viert de World Pride in Amsterdam met het zomerprogramma Queer Power, met een wel zeer diverse reeks queerfilms. Naar aanleiding van het programma duikt Fien Limburg in de vraag: wanneer is een film eigenlijk queer? (p. 18) De volledige selectie was bij publicatie nog niet bekend, maar op filmkrant.nl/queerpower verzamelen we al onze stukken over de ca. dertig films die in het programma worden vertoond.

DOSSIER: ABEL FERRARA | Met de streamingrelease van *Tommaso* (p. 46) is voor het eerst sinds *Pasolini* uit 2014 (!) weer een film van Abel Ferrara via officiële kanalen

voor Nederlands publiek te zien. Terwijl de regisseur in die tussentijd niet stil heeft gezeten: vrijwel elk jaar verscheen een nieuwe speelfilm, kortfilm of documentaire, maar zelfs de Nederlandse festivals lieten die grotendeels liggen. In ons dossier op filmkrant.nl/ferrara verzamelen we alle eerdere stukken over zijn films.

PASOLINI

SPIELBERGS VISIONAIRE SCIENCEFICTION-OEUVRE

BAROMETER VAN DE ONDERBUIK

Met *Disclosure Day* keert Steven Spielberg deze zomer terug naar het sciencefictiongenre. We denken daarbij vooral aan spectaculaire visuele effecten, maar wie goed kijkt naar Spielbergs scifi-oeuvre, ziet haarscherp hoe de samenleving in de laatste vijftig jaar veranderd is.

DOOR DAN HASSLER-FOREST

Grootmeester Steven Spielberg brak in de jaren zeventig door als een van de jonge honden die Hollywood een nieuwe richting gaven. Maar in tegenstelling tot bevriende *movie brats* als Martin Scorsese, Brian De Palma en Francis Ford Coppola had Spielberg niet de ambitie om maatschappijkritiek te bedrijven of met nieuwe vertelvormen te experimenteren.

Kaskrakers als *Jaws* (1975) en *Raiders of the Lost Ark* (1981) waren eerder nostalgisch dan experimenteel: achtbaanritten waarin zijn virtuoze techniek de zalen plat speelde. Toch zien we met name in zijn sciencefictionfilms steeds opnieuw een heldere visie die de tijdsgeest perfect weet te vangen – en die in de loop van de jaren steeds onheilspellender is geworden.

NEOCONSERVATIEF

Terugblikkend op Spielbergs indrukwekkende oeuvre (35 speelfilms in ruim vijftig jaar) is sciencefiction zijn meest standvastige genre. Met *Disclosure Day*, waarvoor de verwachtingen deze zomer hooggespannen zijn, maakt hij voor de negende keer een blockbuster die speculeert over onze toekomst. Met een plot die draait om de ontdekking dat het bestaan van buitenaardse wezens een goed bewaard geheim is onder de machtige elite, grijpt deze nieuwe blockbuster terug naar de film die zijn stijl, zijn filosofie, en zijn publieke imago jarenlang zou definiëren: *Close Encounters of the Third Kind* (1978).

Na het monstersucces van *Jaws* spande het erom: was Spielberg een eendagsvlieg die al zijn kruik had

verschoten met de eerste moderne blockbuster? Of was dit het begin van een nieuw tijdperk, waarin peperdure spektakelfilms de dienst zouden uitmaken in Hollywood? Het succes van *Close Encounters of the Third Kind* bood een antwoord op die vragen. De film zette niet alleen de toon voor een nieuw tijdperk voor de filmindustrie, maar was ook bepalend voor de koers van Spielbergs carrière.

Deze indrukwekkende klassieker, waarvoor Spielberg ook het script schreef, draait om een doodgewone man die na het zien van een ufo geobsedeerd raakt door buitenaardse signalen, en een complot vanuit de overheid ontdekt om dit voor de bevolking te verhullen. Dit thema haakte effectief in op trends die destijds in opkomst waren, waarin spiritualisme gecombineerd werd met complottheorieën over aliens. Het komt samen in een film die sciencefiction gebruikt om het ouderwetse bijbelesop nieuw leven in te blazen: voor hoofdpersoon Roy Neary zijn de ufo's een roeping die betekenis en structuur bieden in een schijnbaar cynische wereld.

Hier deed Spielberg een paar jaar later een schepje bovenop met *E.T. the Extra-Terrestrial* (1982). Opnieuw was de buitenaardse bezoeker het geruststellende bewijs dat er meer was tussen hemel en aarde. *E.T.* geeft richting aan het stuurloze bestaan van de jonge Elliott, wiens leven is ontworcht door de scheiding van zijn ouders. Het gebrek aan een vaderfiguur staat in de film symbool voor de teloorgang van geloof in de moderne wereld. In het buitenaardse mannetje

vindt Elliot iemand die de wijsheid van een vaderfiguur combineert met de onschuld van een jong kind. *E.T.* belichaamt daarmee perfect de christelijke drie-eenheid: vader, zoon, en heilige geest ineen!

Vandaar dat Spielberg in de jaren tachtig werd gezien als vaandeldrager van Reagans neoconservatieve contra-revolte. De grote familiefilms waar hij als pro-

DISCLOSURE DAY

ducent zijn naam aan verbond – *Poltergeist*, *Gremlins*, *Back to the Future*, *The Goonies* – droegen een nostalgisch wereldbeeld uit waarin het kleinburgerlijke gezin als hoeksteen van de samenleving in ere werd hersteld. Spielbergs sentimentele inslag garandeerde daarnaast een geruststellend happy end dat inhaakte op het conservatieve onderbuikgevoel. Als geen ander wist Spielberg de dominante tijdsgeest in die periode te vangen.

DUBBELE BODEM

Begin jaren negentig veranderde er iets in de films van Spielberg. *Jurassic Park* (1993) was een commerciële comeback voor hem en een doorbraak op het gebied van visuele effecten, maar het was ook de eerste sciencefictionfilm waarin hij zich nadrukkelijk kritisch opstelde. In het decennium waarin het internet, cgi en digitalisering aan een onomkeerbare opmars waren begonnen, greep Spielberg terug op de klassieke Frankenstein-mythe om ons nadrukkelijk te waarschuwen voor de groeiende macht van Big Tech.

De arrogante nonchalance waarmee miljardair John Hammond in deze film dinosaurussen doet herrijzen was geïnspireerd op de megalomane fantasieën van Bill Gates en Steve Jobs. Net als de welbespraakte oligarchen van Silicon Valley weet Hammond zijn ideeën te verpakken in gelikte presentaties voor publiek en aandeelhouders. Maar hoe betoverend het product ook lijkt, het blijkt uiteindelijk een gevaar voor de consument.

De volgende fase in Spielbergs oeuvre werd in 2001 ingeluid door *A.I. Artificial Intelligence*, een film die hij erfde van vriend en bewonderaar Stanley Kubrick

Met *Jurassic Park* greep Spielberg terug op de klassieke Frankenstein-mythe om ons nadrukkelijk te waarschuwen voor de groeiende macht van Big Tech.

toen deze in 1999 onverwacht overleed. Door de ogen van het onschuldige robotkind David zien we een samenleving die na een ecologische catastrofe op het punt van omvallen staat. David wil niets liever dan een echt mens worden, maar de mensen die deze wereld bevolken blijken stuk voor stuk laf, egoïstisch en kortzichtig. Davids hart breekt wanneer hij beseft dat hij weinig meer is dan een stuk speelgoed, gemaakt ter afleiding voor rijke mensen, terwijl de wereld om hen heen vergaat.

IEDER VOOR ZICH

Die duistere blik op de toekomst kenmerkt ook het scifi-tweeluik dat Spielberg begin 21e eeuw met Tom Cruise maakte. *Minority Report* (2002) is een futuristische thriller die zich afspeelt in een nabije toekomst waarin experimentele technologie het mogelijk maakt om misdaden te voorspellen. Pre-Crime-rechercheur John Anderton (Cruise) arresteert mensen voordat ze hun misdaad hebben begaan, met als resultaat een schijnbaar utopische samenleving zonder gewelddadige misdrijven.

Maar ook hier laat Spielberg zien dat de introductie van schijnbaar onfeilbare nieuwe technologie in de praktijk een dubbele bodem blijkt te hebben. Want niet alleen werkt die technologie minder goed dan beloofd, de partijen die hun lot eraan hebben verbonden, zullen tot het uiterste gaan om dit te verhullen. En waar Hammonds dino's nog beperkt bleven tot een particulier pretpark, wordt de Pre-Crime-technologie direct aangekocht door de overheid, met als resultaat een politiestaat. De film biedt daarmee een bijna profetisch commentaar op het gemak waarmee de exponentieel gegroeide IT-netwerken na de aanslagen van 9/11 werden ingezet om burgerrechten te schenden.

Drie jaar later keerden Spielberg en Cruise nog eens terug naar hetzelfde thema, ditmaal met een hedendaagse bewerking van dé klassieke sciencefictionroman over een buitenaardse invasie. *War of the Worlds* (2005) illustreert hoezeer Spielbergs visie op de samenleving veranderd is sinds *Close Encounters*. De komst van buitenaardse wezens brengt ditmaal geen spirituele verlichting, maar laat op een pijnlijke manier zien dat het in een paranoïde post-9/11-wereld ieder voor zich is. In tegenstelling tot films als *The Day the Earth Stood Still* of *Independence Day* is de buitenaardse aanval geen aanleiding voor een hernieuwd gevoel van solidariteit, maar legt die juist bloot hoezeer we van elkaar vervreemd zijn geraakt.

Ready Player One (2018) probeerde er nog een optimistische draai aan te geven: in deze familiefilm zien we hoe binnen de digitale werelden waarin we onszelf met zijn allen dagelijks verliezen ook hechte vriendschappen ontstaan. Maar uiteindelijk is ook hier de conclusie dat we toch echt manieren moeten vinden om de vele valkuilen van Big Tech te weerstaan.

Disclosure Day haakt deze zomer in op de manier waarop complottheorieën inmiddels de overhand hebben gekregen in het publieke debat, en is daarmee de volgende stap in een sciencefiction-oeuvre dat ons al vijftig jaar een spiegel voorhoudt. Bovenop het spektakel, de actie en het onovertroffen oog voor compositie, montage en mise-en-scène zijn de films van Steven Spielberg een haarfijn afgestelde barometer van ons collectieve onderbewustzijn.

DISCLOSURE DAY VERENIGDE STATEN, 2026 |
REGIE STEVEN SPIELBERG | MET JOSH O'CONNOR,
EMILY BLUNT, COLIN FIRTH | 146 MINUTEN |
DISTRIBUTIE UNIVERSAL | TE ZIEN VANAF 11 JUNI |
LEES DE RECENSIE OP filmkrant.nl

Olivia Colman
Aud Mason-Hyde
and
John Lithgow

Every family
finds their own
language

*'Heartfelt, warm,
and tender... a film
about openness'*
FirstShowing

*'Olivia Colman and John
Lithgow soar in beautiful,
bittersweet drama'*
The Wrap

NA

GOOD LUCK TO YOU, LEO GRANDE

Jimpa

Een film van
Sophie Hyde

VANAF 25 JUNI IN DE BIOSCOOP

CARMEN MAURA

★★★★★

*'Carmen Maura is superb as a woman
who dares to be herself ...
a stunning film about grief, love,
and the human experience'*
Loud and Clear

*'a lovely ode to growing old
but not giving in to age'*
Deadline

NA

THE BLUE CAFTAN

Calle Málaga

EEN FILM VAN
MARYAM TOUZANI

VANAF 11 JUNI IN DE BIOSCOOP

www.cineart.nl

f/cineartnederland

yt/cineartnl

ig/cineart_nl

g/cineartnederland

ti/cineart_nl

RESURRECTION

In Bi Gans epische *Resurrection* staat het land dat in de twintigste eeuw vele doden stierf aan het eind gewoon weer op. Als vampier.

DOOR RONALD ROVERS

OVER EEN WOEST EN GETERGD LAND

Deze tekst over een van de beste films van het jaar zou met deze scène kunnen beginnen.

Een oudere man aan de rand van een zwembad vertelt aan een kind dat hij de verbrande resten van een brief van z'n overleden dochter heeft. De laatste tien jaar van haar leven hebben ze ruzie gemaakt. Kun je me vertellen wat er in de brief stond, vraagt hij. Hij denkt dat het kind een gave heeft. Het kind, wijs voor haar leeftijd, ruikt aan de as en verzint de woorden. "Dag. Schrijven is zoals iemand ontmoeten. Dit is de eerste keer dat ik je schrijf. Ik weet niet hoe ik je moet noemen. Dus... blijft de eerste regel leeg."

Evenzo trekt Bi Gan uit de as van de Chinese twintigste eeuw een monumentale film op. Niet met een narratief en nauwelijks met emoties. In vijf segmenten vraagt hij de kijker om zich te verplaatsen in wat je het nationale bewustzijn zou kunnen noemen. Of misschien iets mooier: het mentale welzijn van het land. Het abstracte personage van de dromer – de 'fantasmer' – krijgt in de afzonderlijke segmenten de vorm van een fysiek personage, steeds gespeeld door Jackson Yee. Visueel spiegelen de vijf perioden de filmesthetiek uit die betreffende tijden: zwiigende film, film noir, sociaalrealisme et cetera. Reden om de film vorig jaar bij de première in Cannes een wandeling door de filmgeschiedenis te noemen. Dat is niet onjuist, maar *Resurrection* (*Kuang ye shi dai*) is eerst en vooral een film over China.

Het verbeelden van het geestelijk welzijn van het land in ruwweg vijf perioden van twintig jaar werkt fantastisch. In het eerste segment, dat de vorm heeft van een zwiigende film, is de dromer een gehavend wezen met zweren op z'n kale kop. Hij wordt verzorgd door De Grote Ander, een personage dat als het ware boven de film hangt. Een soort god, maar ook weer niet. Een fotograaf. Een archivaris. Een meedenker. Zij wordt gespeeld door Shu Qi, die ook een hoofdrol had

in *Millennium Mambo* (2001) van Hou Hsiao-hsien. Die casting wordt geïnterpreteerd als een eerbetoen aan de Taiwanese filmmaker, die een grote invloed heeft gehad op de moderne film. En inderdaad, dat ligt enigszins gevoelig in *mainland* China dus die casting laat zien op welk niveau Bi Gan zich bewust is van de politieke connotaties van de film. Waarover zo meer.

KLAPROOS

De gewonde, pokdalige fantasmer in dat eerste segment is een verbeelding van een vernederd land. Het decor hier is een opiumkit en het belangrijkste beeld is dat van de klaproos. Om precies te zijn van de slaapbol waar de opium uit wordt gewonnen, geïntroduceerd door de Britten. De monsterlijkheid van de fantasmer is de monsterlijkheid van die periode, waarin zoveel Chinezen verslaafd raakten en stierven.

Het tweede segment beslaat de jaren dertig en veertig, de jaren van oorlog. Bi Gan geeft het de vorm van een film noir, waarin een man jaagt op een koffer die misschien een nucleair geheim bevat. Een MacGuffin, in de beste Hitchcockiaanse traditie. Het kleurenpalet: zwart en blauw. Het overheersende element: stoom. Ook tussen de twee mannelijke personages. Een giftige periode.

Het derde segment is het meest politiek beladen, want dat beslaat de tirannieke Culturele Revolutie van de jaren vijftig en zestig. *Resurrection* is nergens opgehangen aan specifieke historische gebeurtenissen – dat werkt ook niet als je decennia via een nationaal bewustzijn wilt weergeven – maar in dit derde segment voert Bi Gan het verhaal naar een nog iets abstracter niveau. Het decor is een vervallen klooster, waar de fantasmer ontwaakt in "een seizoen waarin het nooit sneeuwt". Zoals anderen hebben opgemerkt: 'sneeuw in een ongebruikelijk seizoen' is in de Chinese

literatuur een bekende metafoor voor onrechtvaardigheid en verdriet. Dat gegeven zet de toon van het gesprek dat zich hier ontspint tussen een voormalige monnik en een personage dat je een archetype van verbittering en spijt zou kunnen noemen. Hij heeft zijn vader gedood en doodt uiteindelijk ook zichzelf. En loopt vervolgens in gereïncarneerde vorm de scène uit, wat je kunt interpreteren als de terugkeer van religieus denken in China.

Een segment over de Culturele Revolutie (toen religie verboden was) in een klooster situeren en het vervolgens over de pijn en spijt en de essentie van lijden hebben, zegt iets over hoe de filmmaker naar deze periode kijkt.

Het vierde segment beziet de jaren zeventig en tachtig, waarin grotere economische vrijheid het nationale gevoel bepaalde. Hier zit die scène aan de rand van het zwembad in, waarin de oude, gehavende officier staat voor de Maoïstische oude macht tijdens de revolutie. De oude mannen die de generatie na hen verloren.

De film sluit stilistisch af met een knipoog naar Hongkong-actiefilms. Er wordt gedronken en gedanst en gevochten. Het is 31 december 1999. Een nieuwe eeuw begint, maar in deze laatste uren is iedereen bang voor de mogelijk verwoestende gevolgen van de millenniumbug.

Resurrection heeft nog een laag, over de vijf zintuigen, maar vergeet dat. Het idee om een film te maken waarin je het nationale sentiment sturend laat zijn, is meesterlijk. De ideeën achter de film buitelen over elkaar heen. Ga zien. Ga twee keer zien. Ga zo vaak zien als nodig.

RESURRECTION (KUANG YE SHI DAI) CHINA/
FRANKRIJK/VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE BI GAN |
MET JACKSON YEE, SHU QI, MARK CHAO | 160 MINUTEN
| DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF
11 JUNI

狂野时代

RESURRECTION

EEN DROOM APART

Wat kan één persoon, dat twee niet kunnen? Dromen, zo luidt het antwoord in *Resurrection*.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

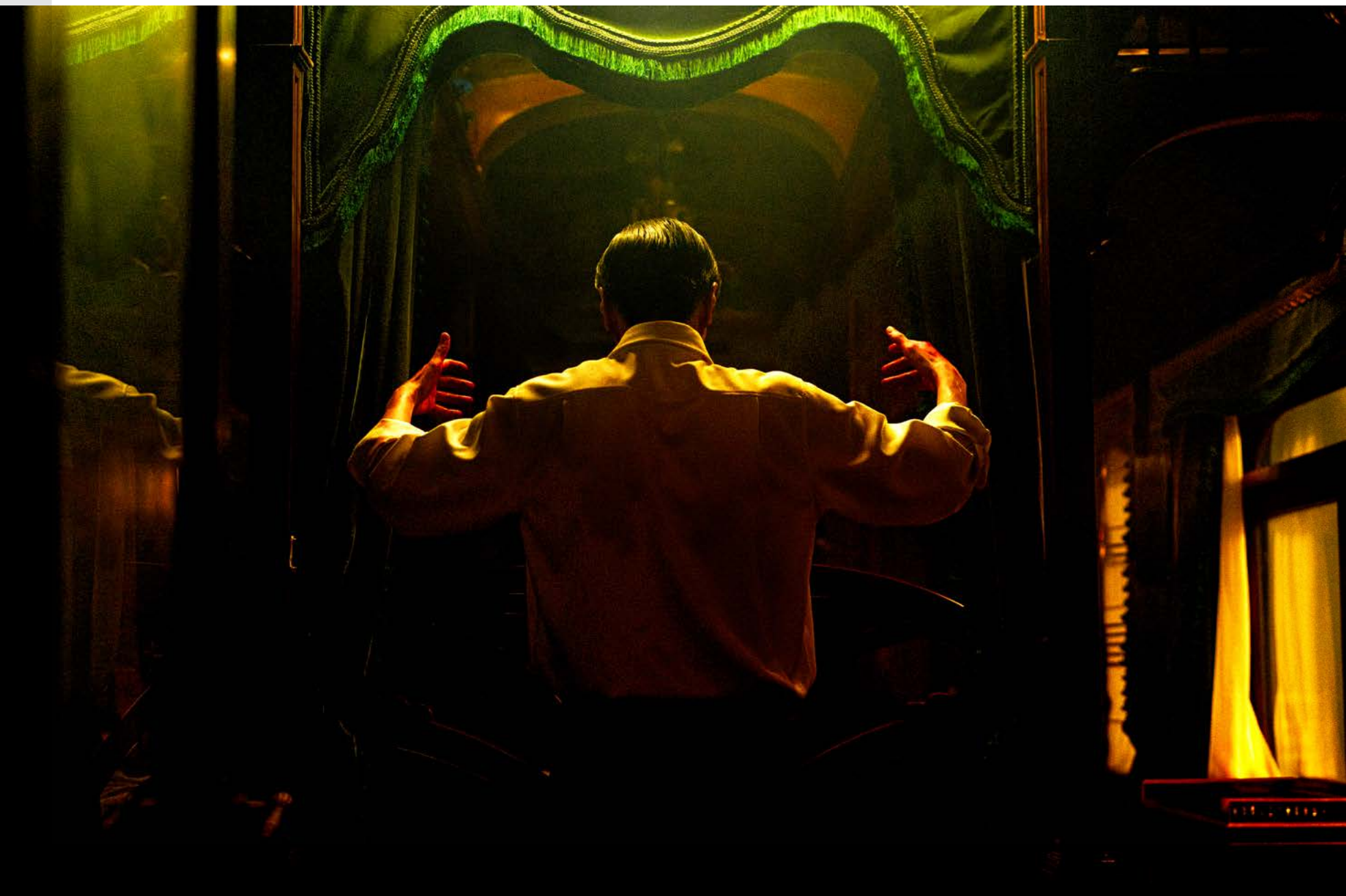
“Ik kijk tegenwoordig niet zo veel films meer”, vertelt een vriendin. We zitten bij mij thuis aan tafel en spreken over wat we de laatste tijd hebben gezien. “Ik wil niet te veel van het leven missen”, vervolgt ze en gebaart naar buiten. Door het openstaande raam hoor ik vaag het geluid van spelende kinderen. Of misschien verbeeld ik het me wel, want plots voel ik me weer zoals vroeger op school, wanneer de bel net heeft geluid

en het schoolplein volstroomt met kinderen terwijl ik nog binnen zit, met dat drukkende gevoel in mijn maag dat ik nu associeer met het bekijken van anderen leven door de kleine vensters van Instagram.

Ik moet aan dit gesprek denken wanneer ik enkele maanden later het filmfestival van Cannes bezoek. Tijdens de twee weken daar kijk ik zoveel films dat ik al snel het contact met de buitenwereld verlies. Zelfs

mijn lichaam begint als een beperking te voelen. Behoeften als eten en slaap zijn vervelende onderbrekingen in een aaneenschakeling van films. Even vraag ik me af of deze films ook tellen als schermtijd en hoe duizelingwekkend hoog mijn totaal nu wel niet moet zijn.

Een van de films die ik zie is *Resurrection*. In die film heeft de mensheid haar dromen opgegeven voor

COLUMN

het eeuwige leven. Toch zijn er nog steeds mensen die dromen. Ze worden 'delirants' genoemd, delirische delinquenten die worden vervolgd voor hun nachtelijke dromen.

Wat kan één persoon, dat twee niet kunnen? vraagt iemand in *Resurrection*. Dromen, zo luidt het antwoord. En toch blijkt dit meteen al onjuist. We krijgen de dromen van een deliriant namelijk daadwerkelijk te zien. Zijn dromen leiden ons door de filmgeschiedenis, van stille film tot film noir en romantische film.

De relatie tussen dromen en film is zo oud als het medium zelf. Vroege toverlantaarnvoorstellingen in de zeventiende en achttiende eeuw toonden surrealistische droombeelden. Hollywood wordt ook wel de 'droomfabriek' genoemd, een idee dat David Lynch verkent in zijn film *Mulholland Drive* (2001). Hoewel Freuds theorieën in de moderne psychologie in diskrediet zijn geraakt, hebben zijn ideeën over droomanalyse nog steeds een grote invloed op de filmwereld. Federico Fellini benoemde al hoe in films jaren in seconden kunnen voorbijgaan, en hoe elk voorwerp in films betekenis heeft, "net als in een droom".

Resurrection gaat aan het einde van het festival in première en wordt 's avonds vertoond. Ik kijk de film om middernacht, met mijn hoofd nog vol van de andere films die ik die dag heb gezien. Veel bezoekers hebben kritiek op het late tijdstip: een bijna drie uur lange film van Bi Gan moet je niet zo laat op een festival programmeren, wanneer vermoeidheid bij de filmgangers heeft toegeslagen. Achteraf gezien is het misschien juist het perfecte moment. Balancerend op de grens tussen waken en slapen, voel ik me alsof ik zelf in een droom zit, alsof ik met het personage mee droom.

Wanneer ik het theater verlaat, denk ik na over de prijs die men in *Resurrection* betaalt voor het eeuwige leven. Bi Gan legt niet uit hoe het precies komt dat mensen zonder dromen eeuwig kunnen leven. Toch lijkt het verband tussen het opgeven van dromen en het eeuwige leven vanzelfsprekend. Niet alleen brengen mensen een derde van hun leven slapend door, tegenwoordig bevinden velen zich ook overdag urenlang in een soortgelijke toestand, wanneer ze door beelden op hun telefoon scrollen en toekijken hoe de levens van anderen voorbij flitsen. Hoeveel uren zit ik bovendien in het filmtheater, waar ik word meegenomen naar andere tijdperken en plekken?

Toch zou ik zonder film iets van de werkelijkheid missen. Wanneer mijn vriendin suggereert dat ik het echte leven misloop door zoveel films te kijken, wil ik daar dan ook onmiddellijk tegenin gaan. Heb ik dan geen voeling met de werkelijkheid door films te kijken? Ik zou zelfs zo ver willen gaan om te stellen dat ik, tijdens het kijken van een goede film, de werkelijkheid in de bek kijk. Dat film me iets laat aanraken dat echter aandoet dan het leven zelf.

Misschien ben ik, na zoveel tijd in het filmtheater te hebben doorgebracht, verbeelding en werkelijkheid door elkaar gaan halen. Soms duikt er een beeld op in mijn hoofd, en weet ik niet zeker of het uit de droom van gisteren komt of uit mijn leven, of dat ik het misschien in een film heb gezien. Ik betrap mezelf er

ook steeds vaker op dat ik zeg: "Als dit een film was, dan..." Op feestjes komen mijn anekdotes steevast uit films, en als iemand een weetje deelt, antwoord ik vaak dat ik dit eerder in een film heb gezien.

Of misschien heb ik mijn ogen geopend voor de verbeelding die altijd al in de werkelijkheid aanwezig is. De kruisverbanden, de levens die worden geleefd door naar anderen te luisteren, hoe alles begint met verbeelding.

De eerste keer dat ik *Resurrection* zag, was ik zo overweldigd dat ik aanvankelijk aarzel om de film nog eens te bekijken wanneer ik gevraagd word om erover te schrijven. Ik ben bang dat een tweede kijkbeurt zal afdoen aan die eerste ervaring, die zo indrukwekkend was dat ik er geen woorden voor kon vinden.

Normaal gesproken ben ik juist bang dat ik iets op het scherm mis wanneer ik een film kijk. In het theater concentreer ik me intens en laat ik mijn blik over het beeld schieten om details op te pikken, zoals titels van boeken in de achtergrond en zelfs merknamen van lampen of kleding, terwijl ik tegelijkertijd opvallende zaken in de dialoog noteer. Toch ontgaat me nog steeds van alles. Ik zou graag elke film een tweede of derde keer willen bekijken voordat ik erover schrijf, maar dat kan zelden.

In Charlie Kaufmans roman *Antkind* vindt hoofdpersoonage B. Rosenberger Rosenberg dat een goede film zeven kijkbeurten vereist. Dat klinkt absurd, maar ik herken er wel iets in. Niet alleen omdat je steeds weer nieuwe details ontdekt, maar omdat een film zich bij elke kijkbeurt opnieuw lijkt te vormen, alsof je elke keer een nieuwe film te zien krijgt.

Ik denk in ieder geval vaak dat ik me een film heel duidelijk voor de geest kan halen, maar als ik hem vervolgens opnieuw bekijk word ik altijd met de onjuistheden van mijn herinnering geconfronteerd. Wat ik dacht dat de openingsscène was, vindt eigenlijk pas na tien minuten plaats. Dat ene shot blijkt helemaal niet in de film te zitten. Zelfs de films waar ik dol op ben, de films die ik al talloze keren heb gezien, zien er in mijn hoofd totaal anders uit.

Als Fellini gelijk had toen hij zei dat praten over dromen hetzelfde is als praten over films, dan werpen dromen misschien enig licht op de zaak. Ook als ik terugdenk aan mijn dromen, blijven er alleen wat losse beelden en een vaag gevoel over. Natuurlijk fantaseren we over een manier om onze dromen vast te houden, middelen waarmee we ze in wakkere toestand kunnen bekijken of manieren om elkaars dromen te bezoeken. Maar een droom is juist een droom omdat hij ongrijpbaar blijft.

Dus, kunnen twee personen samen dromen? Misschien is dat de schoonheid van filmkunst: we kunnen niet letterlijk samen dromen; behalve wanneer die droom op het scherm wordt gedeeld. En toch is het me nog nooit overkomen dat ik het theater verliet met exact dezelfde ervaring als de persoon naast me. Film is een collectieve droom, maar ieder van ons droomt hem op een andere manier.

Als film een droom is, dan is het misschien juist passend dat hij ons altijd ontglipt. Wat ons rest, zijn de fragmenten en de betekenis die we eraan geven. Die zijn volledig van ons. fk

Je voorstellen als de ander

Martijn Blekendaal (*The Invisible Ones*, *De man die achter de horizon keek*) schrijft maandelijks over de oneindige mogelijkheden van de jeugddocumentaire.

Het is maar een korte scène. Abdulatif zit op school. Op de achtergrond klinkt een reportage over overvolle opvangcentra voor asielzoekers. De shots zijn bijna te kort om te beseffen waar je naar kijkt: een jongetje, ternauwernood ontkomen aan het oorlogsgeweld in zijn geboorteland Syrië, ziet in *Het Jeugdjournaal* hoe het land waar hij veiligheid en bescherming zoekt, mensen zoals hij verwelkomt: met weezin en aversie.

In *Helden van de Galaxy* (2026), een jeugddocumentaireserie die tijdens Movies that Matter in première ging, volgt Mirjam Marks het wel en wee van Abdulatif en een stel andere kids. In afwachting van een permanente woning verblijven ze met hun familie op de Galaxy – een cruiseschip in de Amsterdamse haven, tijdelijk omgevoerd tot opvang.

Als door een cameraleens staren ze door de ronde raampjes in hun kajuit naar de schepen die passeren. "Het is zo'n mooi gezicht," mijmert een van hen, "mijn vrienden en ik blijven er maar naar kijken." En hoe langer ze kijken, hoe meer ze zien. Zelf getekende dieren en fantasiefiguren toveren in stopmotion de Amsterdamse haven om tot een magisch universum. Ondertussen spelen de kinderen en knutselen ze uit lijm en wasmiddel plakkerig smurfensnot. En opeens zie je in die kinderen je jongere zelf.

"Als we een mens tussen medemensen willen zijn," zegt schrijver Marcel Möring, "moeten we onszelf kunnen voorstellen als de ander."

Precies dertig jaar geleden zag ik *La promesse* (1996) van Jean-Pierre en Luc Dardenne. Over de veertienjarige Igor en zijn vader Roger, een malafide aannemer die illegalen meedogenloos uittuut voor zijn bouwprojecten. Als een van die werknemers, Hamidou een fatale val van een bouwsteiger maakt, vraagt hij Igor te beloven voor zijn vrouw en kind te zorgen. *La promesse* toont Igers lange, ontoeroende worsteling om die belofte waar te maken.

De gebroeders Dardenne laten zich bij veel van hun films inspireren door de Franse denker Emmanuel Levinas. Oog in oog met de Ander begint volgens Levinas het morele appèl om de Ander werkelijk tot je leefwereld toe te laten. Oog in oog met Hamidou voelt Igor de verantwoordelijkheid om iets te doen.

Het zal in Nederland niet snel gebeuren, vrees ik. Politiek en (sociale) media hebben zo'n hoge muur van angst en onbegrip opgeworpen, dat een wezenlijke ontmoeting met een medemens als Hamidou bijna irreëel lijkt. In het huidige vijandige klimaat doe je er als nieuwkomer verstandiger aan om binnen de muren van de opvang te blijven. Een bizarre gedachte: het asielzoekerscentrum als schuilplaats tegen hooligans en politici als Gidi Markuszower.

Dat maakt *Helden van de Galaxy* zo waardevol. Het is een fragiele poging om ons oog in oog te brengen met Abdulatif en zijn vriendjes. Nu maar hopen dat Levinas gelijk heeft.

SOPHY ROMVARI OVER *BLUE HERON*

'MIJN LEVEN

SOPHY ROMVARI

In haar ontroerend openhartige, in een delicate vorm gegoten speelfilmdebuut geeft Sophie Romvari inzicht in de twijfel en pijn die gezinsleden van iemand met een psychische ziekte levenslang kunnen meedragen. “Ik wilde zo ver mogelijk weg blijven van een platte of sensationele verbeelding van geestesziekte.”

DOOR SASJA KOETSIER

Familie. Herinnering. Rouw. Het zijn sleutelbegrippen in het werk van de jonge Canadese filmmaker Sophie Romvari. ('Honden' is er nog een, maar die zijn bij haar overduidelijk onderdeel van het begrip 'familie!')

Haar korte films, tussen documentaire en (meta)-fictie, leverden haar in Canada en de Verenigde Staten een toegewijde fanbase op (een deel is beschikbaar via haar eigen Vimeo-kanaal). Met haar speelfilmdebuut *Blue Heron*, die op het filmfestival van Locarno in première ging en daar de debuutprijs won, krijgt ze nu bekendheid buiten Noord-Amerika.

In *Blue Heron* gaat Romvari terug naar een moment uit haar eigen jeugd, vlak voordat haar oudere broer uit huis wordt geplaatst. De familie die ze in de film opvoert is nog niet lang daarvoor vanuit Hongarije naar Canada verhuisd. Het perspectief ligt bij Sasha, de jongste van vier kinderen van wie oudste zoon Jeremy getroebleerd gedrag vertoont en zich steeds verder isoleert.

Halverwege maakt de film een sprong in de tijd, en krijgt tegelijk een hybride karakter in een scène waarin Romvari een groep mensen uit de psychische gezondheidszorg een case laat bespreken. Naast die vermenging van fictie en documentaire doorbreekt Romvari ook andere vertelconventies, bijvoorbeeld door de twee tijden met elkaar te verkleven waardoor het perspectief van de volwassen Sasha letterlijk naast dat van de achtjarige komt te staan.

Een paar weken nadat *Blue Heron* zijn eerste vertoningen in Nederland had op het filmfestival van Leiden ontmoet ik Romvari op het filmfestival van Thessaloniki, waar film en maker van het publiek een warm onthaal kregen. Iets anders kan ook bijna niet,

want maar heel weinig films zijn zo ontroerend persoonlijk, oprecht en empathisch.

Diezelfde indruk maakt de regisseur zelf, zowel voor een volle zaal als in een een-op-een gesprek. “Dat er zoveel mensen zijn die erdoor geraakt zijn, zelfs als ze niet zulke ervaringen delen, is opwindend en hartverwarmend”, zegt ze over de reacties van het festivalpubliek op haar film. “Zo'n groot deel van het omgaan met moeilijke onderwerpen in je eigen leven is het gevoel dat je er alleen in bent. Dus die gemeenschappelijke ervaring sterkt enorm. Zelfs al is het verdrietig, het is fijn om ruimte te creëren voor die gevoelens.”

In je eindexamenfilm *Still Processing* (2020) zet een doos met oude familiefoto's en -video's die je vader schoot een proces van herinneren in gang. Is dat waarom in *Blue Heron* veel shots zitten waarin de vader de familie filmt?

“Dat is vooral omdat die eigenschap een belangrijke rol speelt in Sasha's beslissing om filmmaker te worden. In haar personage zie je hoe ze verschillende dingen uit haar kindertijd in zich opneemt en hoe dat haar volwassen leven beïnvloedt. Van haar vader pikt ze het verlangen op om te documenteren, en van haar moeder het verlangen om dingen tot op de bodem uit te zoeken. En die twee kernkwaliteiten versmelten in wie zij als persoon wordt.”

De beslissing om akkoord te gaan met een voorstel tot uithuisplaatsing vormt het scharnierpunt van de film. Was het vanaf het begin je uitgangspunt om daar de scheidslijn te leggen tussen het verleden en wat we in de film ervaren als het heden? “Het duurde even voordat ik daar

was, maar ik wist dat ik die twee perspectieven [van Sasha als kind en als volwassene, SK] wilde laten zien. In de eerste scriptversies was [de persoon die het voorstel komt bespreken, SK] echt een sociaal werker en nog niet het personage dat ze nu is. Maar daarmee creëerde ik een fictieve afstand, en dat voelde niet eerlijk of passend bij de manier waarop ik in deze film de emotionele ervaring wilde laten zien. Toen besepte ik dat ik, door twee personen in elkaar te schuiven, interessantere dingen kon doen, zoals het lineaire tijdsverloop omgooien. Het stelde me in staat om de structuur open te gooien en voor een wat gedurfdere aanpak te gaan.”

Ik moet zeggen dat de scène waarin de experts met elkaar om de tafel zitten mij achterliet met een enorm gevoel van teleurstelling over wat professionals kunnen doen in zulke situaties. Is dat ook waarom je deze scène in een haast documentaire vorm hebt gegoten? “Ik wilde dat het echt, professioneel advies was, afkomstig van experts uit het veld, die zelf ook de beperkingen van dat veld goed kennen. We hebben deze mensen heel goed geïnformeerd over wat dit project was en zij vonden het belangrijk om daarin hun stem te laten horen. Het ging mij er niet om hun professionele advies onderuit te halen. Deze mensen werken in dit vakgebied juist omdat ze hun eigen beperkingen goed kennen. Het was

'Voor mij gaat de film meer over het oordeel van de maatschappij, en het gebrek aan ruimte voor iemand die niet functioneert binnen de reikwijdte van wat de samenleving als normaal accepteert.'

ZELF IS RESEARCH'

mijn wens dat het direct van hen kwam, in plaats van dat ik het zelf in het script zou opschrijven.”

Het klinkt of je het precies zo had kunnen opschrijven, want in het zaalgesprek na afloop van de voorstelling zei je over die scène: ik wist wat de uitkomst zou zijn. “Ja, want ik heb heel veel research gedaan – ik bedoel, mijn leven zelf is research, maar daarbij heb ik in de script-ontwikkelingsfase en tijdens het casten van de sociaal werkers ook nog veel kennis opgedaan. Mijn producer Sara Wylie en ik hebben gesproken met een hele reeks instituties, publiek en privaat. Over de hele breedte zijn er fantastische mensen die heel noodzakelijk werk verrichten, maar allemaal voelen ze het gewicht van het onhaalbare. Het hielp mij om te weten dat zelfs de mensen die dit werk doen de redenen zien waarom dit gesprek zichtbaar moet zijn.”

Edik Beddoes, de debutant die Jeremy speelt, brengt heel overtuigend de dreiging en de fragiliteit van zijn personage over. Hoe vond je hem? “Hij is gestreetcast, hij had nog nooit geacteerd. Ik zag bij hem meteen dat hij een bepaalde aanwezigheid heeft. Het is een enorm risico, maar als je voor een rol als deze gaat casten dan moet je dat op instinct doen. Ik zag ook ontelbare professionele acteurs en die vertolkten allemaal een mate van extreem gedrag dat ik niet vond passen bij de rol. Ik

wilde zo ver mogelijk wegblijven van de platte of sensationele verbeelding van geestesziekte die je vaak ziet. Voor mij gaat de film meer over het oordeel dat de maatschappij heeft over mensen met mentale problemen, en het gebrek aan ruimte voor iemand die niet functioneert binnen de reikwijdte van wat de samenleving als normaal accepteert.”

Je geeft het publiek heel veel toegang tot dit gezin terwijl het ook duidelijk wordt dat we niet alles van hen hoeven te weten. Hoe heb je uiteindelijk deze balans gevonden om een verhaal te delen dat zo dicht bij jou en je naasten staat? “Heel langzaam, het script is in de loop van drie jaar tot stand gekomen. Omdat ik al langere tijd korte films maakte die op eenzelfde delicate manier over persoonlijke kwesties handelen, was er een hoop vertrouwen van mijn familie; ze begrepen wat ik wilde doen. Mijn ouders zijn zelf heel eerlijk en oprecht in hun kijk op de wereld en ze houden er niet van als zaken mooier worden gemaakt dan ze zijn. Mijn werk laat ook duidelijk zien dat ik het maak vanuit een behoefte om mijn ouders erkenning te geven en de ruimte zich vrij te voelen van hun eigen gevoelens van schuld of schaamte. Dat is iets onmogelijks om te doen, en deze film is ook een acceptatie van dat feit. Dat het een daad van liefde is die uiteindelijk de dingen niet kan veranderen.” **fk**

BLUE HERON Puzzelstukken van een jeugd

Het speelfilmdebuut van de Canadese regisseur en scenarist Sophy Romvari is een complexe maar nooit geconstrueerd aanvoelende verkenning van de herinneringen aan een kindertijd.

Blue Heron speelt zich af in een zomer waarin alles zoemt: tuinsproeiers, krekels, grasmaaiers. Maar misschien nog wel het meest zoemt het in het hoofd van tiener Jeremy. Een zoemen dat almaar aanzwelt tot een alles overstemmend geraas. Of misschien is het juist wel stil in dat hoofd. Echt weten doen we het niet. Weten doen ook zijn ouders het niet, zijn jongere broertjes en zusje. Die laatste, Sasha, is pas acht.

De film begint als het gezin, met Hongaarse wortels, een nieuwe woning betreft op Vancouver Island. Of nee, dat is niet helemaal waar. De film begint met de woorden van de volwassen Sasha, die uitlegt dat ze haar kindertijd alleen nog in fragmenten herinnert. “En zelfs die herinneringen zijn moeilijk te vertrouwen.” De manier waarop we terugkijken op onze kindertijd was ook al het onderwerp van Sophy Romvari's korte film *Still Processing* (2020), waarin een doos met oude familiefoto's vergeten herinneringen naar boven haalt.

De wat uitgeveten kleuren van *Blue Heron*, de lichte beschadigingen op de beelden die vooral vader met zijn videocamera maakt van het gezin, zijn hier nooit simpelweg een portaal naar nostalgie, maar de aantastingen en vertekeningen van het geheugen. Want wat we zien is geen registratie of reconstructie, maar subjectieve herinnering. Losse puzzelstukken van een jeugd aan het einde van de jaren negentig. Fragmenten waaruit we langzaam een beeld vormen, al wordt dat beeld nooit compleet.

Terwijl vader zich achter zijn computer grotendeels aan het gezin onttrekt, neemt moeder de kinderen mee naar een natuurhistorisch museum, het strand. Maar Jeremy, de oudste zoon en van een andere vader, lijkt overal net buiten te staan. Of zichzelf erbuiten te plaatsen. Op momenten vertoont hij verontrustend gedrag, er is sprake van een therapeut, maar wat er precies aan de hand is, blijft diffuus.

En dan is er plots een sprong in de tijd van pakweg twee decennia. Een sprong die komt op een moment dat het verhaal nog helemaal niet afgerond voelt. Dus blijven de losse eindjes ervan rondspoken in het brein. Van de kijker. Van Sasha. Wat hebben we gemist?

Het is de vraag die de oudere Sasha, die inmiddels filmmaker is, probeert te beantwoorden. Daarbij laat Romvari haar letterlijk het verleden instappen. Dat had makkelijk als een kunstgreep kunnen voelen, maar werkt hier als een volstrekt vanzelfsprekende verbeelding van hoe herinneringen een complexe dialoog zijn met het verleden.

ELISE VAN DAM

BLUE HERON CANADA / HONGARIJE, 2025 | REGIE SOPHY ROMVARI | MET EYLUL GUVEN, EDIK BEDDOES, IRINGÓ RÉTI | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 4 JUNI, OOK VIA [picl.nl](https://www.picl.nl)

PORTRET HILDUR GUÐNADÓTTIR

GELUID KLINKT ALS

Het Holland Festival haalt in juni een Associate Artist binnen die haar sporen heeft verdiend in de filmwereld: de IJslandse componist Hildur Guðnadóttir. Als geluidspionier begeeft ze zich op het snijvlak van elektronische abstracte akoestiek en composities die ze toepast in het sound-design van de film.

DOOR KEES HOGENBIRK

HILDUR GUÐNADÓTTIR

Het Holland Festival 2026 draait om luisteren, en dus om geluid. De Associate Artist van dit jaar beleefde haar grote doorbraak in zowel de eigenzinnige popmuziek als de filmwereld. Hildur Guðnadóttir (1982; de ð klinkt als een zachte Engelse th) is zoals zoveel IJslanders geboren in een muzikale familie. Ze is niet opgeleid als filmcomponist, maar toen ze, op haar tweede, haar vader 'De vlucht van de hommel' van Rimsky-Korsakov hoorde spelen, begreep ze dat muziek visualiserende kracht heeft.

In haar werk komen alle cinematografische kenmerken samen: tijd, licht, beweging, ruimte, beeld. Verbindend element: het geluid.

Met de auditieve kant van cinema is sinds de komst van de (synchrone) geluidsfilm, nu een eeuw geleden, geëxperimenteerd. De technische mogelijkheden van geluidsopname, -mixage en -montage zijn inmiddels zo ver doorontwikkeld, dat sounddesign een vertellende functie heeft gekregen. Geluid kan zelfs de emotionerende rol van de filmmuziek overnemen.

Natuurlijk hebben klassiek opgeleide componisten zich ook altijd al met geluid beziggehouden. In de filmindustrie, waar in principe geld beschikbaar is om te experimenteren als dit het eindproduct ten goede komt, arriveert vroege elektronica met de theremin (uitgevonden in 1919) en de ondes-Martenot (uit 1928). Deze voorlopers van de synthesizer worden aanvankelijk vooral gebruikt voor sciencefiction, of om geestelijke verwaasdheid vorm te geven.

Voor de freudiaanse dubbelzinnigheden in *Spellbound* (1945) componeert Miklós Rózsa zowel de ijzingwekkende klanken van de theremin als een liefdesthema, dat dermate overtuigend is dat het populair wordt als zelfstandig concerto. Bebe en Louis Barron scheppen een elektro-tonale score voor *Forbidden Planet* (1956) en Gill Mellé voor de pandemie in *The Andromeda Strain* (1971).

Voor de ontwikkeling van het moderne sound-design is *Star Trek: The Motion Picture* uit 1979 essentieel geweest. Het onmetelijke heelal wordt door een eindeloze resonantie in de laagste frequenties voelbaar, maar nauwelijks hoorbaar. Jerry Goldsmith weeft er in zijn score de doordringende tonen van de elektronische *blaster beam* doorheen, symbool voor de mysterieuze bron V'ger. Vanaf dat jaar is het geluidsonwerp medebepalend voor de indruk die een film maakt.

HALLDOROFOON

Guðnadóttir borduurt met haar werk voort op die geschiedenis. Ze geeft aan klankstructuur, hoogte en volume een vertellende impact, met instrumenten die ze zelf bij elkaar zoekt. In *Joker: Folie à Deux* (2024) klinken niet-identificeerbare tonen die uit de *blaster beam* van *Star Trek* lijken te komen. Guðnadóttir bespeelt hier metalen staven in een donkere contrabas-cadans. De wrang-komische toets uit de eerste film is hier grotendeels verdwenen. De toonzetting in dit

vervolg, met een regelmatige tromslag als teken van doem, is als een variant op het 'Dies irae'!

In *Joker* (2019) krijgt de titelfiguur van Guðnadóttir nog een vijfnoots strijkersthemaatje mee, waardoor er enige empathie met zijn treurige lot wordt opgeroepen. Het klinkt als haar lijfinstrument, de cello, maar is een nieuwe uitvinding: de halldorofoon. Dit elektro-akoestische snaarinstrument, in 2005 ontwikkeld door de IJslandse kunstenaar Halldor Úlfarsson, wordt door Guðnadóttir in veel van haar scores gebruikt. Het heeft acht snaren, waarvan er vier hun geluid opvangen en de resonantie ervan terugsturen naar de klankkast. Omdat deze *feedback* versterkt kan worden gereproduceerd in een *loop*, lijkt het instrument ook buiten adem te raken – juist dat maakt het menselijker dan elektronica veelal is. De score voor *Joker* leverde Guðnadóttir een Oscar, Golden Globe, Bafta en Grammy op, waarmee ze als eerste vrouw die vier grote prijzen voor één film won.

De halldorofoon zit ook in de score waarmee ze voor het eerst de aandacht trekt: *Mary Magdalene*. Ze componeert de vervreemdende klanken samen met de in 2018 overleden Jóhann Jóhannsson, op wiens score voor *Arrival* (2016) ze cello speelde. Vanuit hun standplaats Kreuzberg in Berlijn werken ze samen aan het grommende klankbeeld van een bar landschap waar patriarchale omgangsvormen heersen: Galilea. Hier voelt de titelfiguur – in het geluidsonwerp klinkt een doordringende zoemtoon – dat ze een jon-

MUZIEK IN DE OREN

ge rabbi moet volgen, ook al is ze ‘slechts’ een vrouw. Menselijke stemmen fluisteren en ademen tussen de spijkerharde percussie door. Pas wanneer Maria Magdalena door Jezus wordt gedoopt komt er melodie op, die meteen ontroering wekt.

Na *Mary Magdalene* wordt Guðnadóttir vaker gevraagd voor films over wilskrachtige vrouwen, zoals de dirigent in *Tár* (2022). In hetzelfde jaar laat ze wat meer eigen melodie toe, gespeeld op akoestische en resonantiegitaar, in *Women Talking*. De tokkelende toonaard van de folk-lijntjes geven haast letterlijk het behoedzame gepraat weer van de Mennonitische vrouwen, tegen hun echtgenoten in.

Toch lijkt Guðnadóttir zich veiliger te voelen in de kracht van het pure sounddesign. Haar alom geprezen score voor de televisieserie *Chernobyl* (2019) bestaat voornamelijk uit industriële geluiden die ze, gehuld in een beschermende *hazmat suit*, heeft opgenomen in de Litouwse kerncentrale Ignalina. Het suizen en brommen van pompen, reactoren, turbines en zuigers is elektronisch bewerkt tot soundscapes die de onzichtbare, dodelijke straling merkbaar maken. Dit geluid wordt aangevuld met Guðnadóttirs dissonante piano en cello, en Oekraïens-orthodox gezang, als een gelaten elegie.

Guðnadóttir heeft van haar score voor *Chernobyl* ook een zelfstandig werk gemaakt dat ze met haar man, geluidstechnicus en componist Sam Slater, bij bijzondere gelegenheden uitvoert. Dit jaar is de ramp bij Tsjernobyl veertig jaar geleden, terwijl Oekraïne vergeten dreigt te worden. Vandaar dat ze op het Holland Festival, in de Gashouder, een live performance verzorgt van deze bewerking.

Het risico van zulke pure ‘*musique concrète*’ bui-

ten de film om, is dat de bezoeker op zichzelf wordt teruggeworpen om de klankkunst te interpreteren. Beelden, of ten minste kleuren, geven dan houvast. Daarom vormt een 3D-lichtscenografie van Theresa Baumgartner een vast onderdeel van deze performances.

Als klankpionier voor de concertzaal zal Guðnadóttir in het Muziekgebouw aan het IJ ook haar nieuwe studioalbum met haar vriendenensemble presenteren. Het atmosferische werk *Where To From* is een afspiegeling van haar componeerwijze: muzikale ingevingen die bij haar opkomen noteert ze in een audiodagboek, om ze daarna elektronisch op te nemen in haar cello-, piano- en vocale spel. Het luisteren vergt een onbevangen oor. Het lichtontwerp zal helpen.

LIEFDESTEMA

Het heeft iets veilig om je in muziek uit te drukken via abstracte geluiden – die laten de kijker vrij om ze naar eigen believen te interpreteren. Met een uitgewerkte melodie geef je jezelf bloot; een componist die laat horen waar ze de toeschouwer wil hebben, is kwetsbaarder dan een akoestiekartiest. Juist die herkenbaarheid geeft richting.

Tegenwoordig voert het geluid echter de boven- toon. Een thuismuzikant hoeft door het digitale gemak van de synthesizer zelf geen dragende melodieën meer te bedenken. Zo is het mode geworden om louter ritme als de basis van de audiocultuur te beschouwen. Via internet kopieert iedereen elkaar op de drumcomputer.

Het spreekt bijna vanzelf dat Guðnadóttir als avantgardist in geluidstechniek vaak is gevraagd om

Het luisteren vergt een onbevangen oor. Het lichtontwerp zal helpen.

griezelfilms van klanken te voorzien. Ze heeft bewezen hoe effectief ze met sound de spanning kan opschroeven, begin dit jaar nog met *28 Years Later: The Bone Temple*. Maar het is vooral de tonale muziek die in deze horrorfilm meeslepend werkt. Een bende losgeslagen kinderen krijgt van Guðnadóttir lage, afgemeten strijkerstonen mee, als in een Bach-achtige ‘Passion’. Het barokkwartet vormt het pseudo-religieuze tegenwicht tegen alle elektronische blaas- en slagklanken.

Gelukkig wordt Guðnadóttir er steeds beter in om de psychologische betekenis van een scenario te onthullen via muzikale thema’s. Dit jaar overtrof ze haar melodieuze spaarzaamheid met *The Bride!* Regisseur Maggie Gyllenhaal wilde de bruid van het Monster van Frankenstein niet ironisch afschilderen. De schepsels moeten serieus worden genomen, niet als camp worden gezien. De vrouwen in de film zijn opstandig, maar tegelijk is het jaren-dertigverhaal onvervalst romantisch.

Tussen de woeste punk van de Zweedse popartiest Fever Ray en oude filmliedjes gezongen door Jake Gyllenhaal, vond Guðnadóttir precies de juiste toonaard om het klassieke belang van de muziek te onderstrepen.

Enerzijds zit de spanning in spookachtige klanken die doen denken aan de theremin. Vanuit de verte klinken vaag zware legati van de celli, of op de voorgrond juist ijselijke glissandi. Naarmate de ‘monsters’ worden uitgedaagd door de Wet, drijft de dissonante score hen steeds harder voort: zagende contrabassen overbruggen complete sequenties in het drama.

Anderzijds zitten er maar liefst vier variaties op een heus liefdesthema in de score. De melodie begint met een octaaf: altijd goed voor heftige emoties. Dit thema wordt aanvankelijk uitgevoerd door viool, als een echte *Gone with the Wind*-klassieker. Maar in elke variatie wordt de instrumentatie lager, tot een vol-symfonische variant met contrabassen. Hier vindt ouderwets Hollywood zijn hoogtepunt, in heerlijk sentiment.

Hopelijk mag Guðnadóttir nog veel meer films vol onverzettelijke vrouwen voorzien van haar unieke geluidsontwerpen, met muziek die minder geserreerd is en meer hartstochtelijke vervoering biedt.

HOLLAND FESTIVAL 3 T/M 28 JUNI | DIV.
LOCATIES, AMSTERDAM | MET OP 14 JUNI IN FELIX
MERITES EEN GESPREK MET GUÐNADÓTTIR

THE BRIDE!

Toronto International
Film Festival
2025 Winner Best Canadian
Discovery Award

Ghent International
Film Festival
2025 Winner Explore Award

Leiden International
Film Festival
Winnaar jongerenjuryprijs

Locarno Film Festival
2025 Winner First Feature
Swatch First Feature Award

Locarno Film Festival
2025 Winner
Junior Jury Award

Toronto Film Critics
Association Awards
2025 Winner TFCA Award, Best
First Feature

"A major film,
one of the best of 2025"

RogerEbert.com

"A bold and intimate stunner and
an extraordinary debut feature"

IndieWire

Blue Heron

Een film van **Sophy Romvari**

Nu in de bioscoop

www.cherrypickers.nl /cherrypickersfilm

CLARA LAGO

RAÚL FERNÁNDEZ DE PABLO

TITO VALVERDE

EEN FILM VAN
SANTIAGO REQUEJO

VOTEMOS

"INTELLIGENT EN VERMAKELIJK!"
- Cinema Gavia

"PERFECTE COMBINATIE
VAN KOMEDIE EN DRAMA."
- Ciney Comedia!

VANAF
25 JUNI IN DE BIOSCOOP

Produced by ...

1920 movies
that matter
festival
official
selection

ZEPPERS FILM PRESENTS
IN CO-PRODUCTION WITH EODOCS

SOLDIER'S BONES

A FILM BY KASPER VERKAIK

VANAF 25 JUNI IN DE FILMTHEATERS

12 3 7

DIVINE COMEDY

HET VAGEVUUR VAN EEN ONVERTOONDE FILM

In de even venijnige als cinefiele Iraanse satire *Divine Comedy* steekt Ali Asgari vrolijk de draak met de bureaucratische repressie van zijn thuisland én met de goegemeente die dat allemaal wel best vindt.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

Analoog aan de filosofische kwestie of een vallende boom wel geluid maakt als niemand het hoort, kun je je afvragen of een film wel een film is als niemand ernaar kijkt. Voor de Iraanse filmmaker Bahram, de centrale figuur in Ali Asgari's satirische *Divine Comedy* (*Komedie Elahi*), is dat geen theoretische kwestie, want geen van zijn films kreeg van de Iraane autoriteiten ooit toestemming voor vertoning.

Als ook zijn nieuwste werk weer wordt verboden (het absurde gesprek bij de censuur doet sterk denken aan dat uit Asgari's eerdere film *Terrestrial Verses*) besluit hij het heft in eigen handen te nemen. Achter op de scooter bij zijn producent Sadaf toert hij een dag door Teheran op zoek naar een plek waar ze hun film zelf kunnen vertonen.

De toon is daarbij verraderlijk luchtig, ook al door het springerige jazz-riedeltje dat klinkt telkens als Bahram en Sadaf weer op de scooter stappen. Mede dankzij die scooter doet het denken aan Nanni Moretti's *Caro diario* (1993), en meer in de verte ook aan *Close-Up* (1990) van Abbas Kiarostami. Het wat sullige voorkomen van hoofdrolspeler Bahram Ark brengt ook de vroege Woody Allen in herinnering.

Qua metafilmische spelerei doet *Divine Comedy* niet onder voor die voorbeelden, maar in de repressieve maatschappelijke context van Iran is het resultaat een stuk bijtender.

COMMERCIËLE DREK

Asgari's film heet *Divine Comedy* omdat de film waarmee Bahram en Sadaf rondleuren door Bahram wordt omschreven als een losse bewerking van Dante's klassieke dichtwerk. Maar het slaat natuurlijk ook op de rondgang die het duo zelf maakt. Dante's *La divina commedia* begint met de dood van een mens en reist vervolgens door vagevuur, hel en hemel; Asgari's *Divine Comedy* begint met de dood van een film en beziet de verdoemenis die daarop volgt.

Het idee voor *Divine Comedy* ontstond toen de vertoning van *Terrestrial Verses* verboden werd en Asgari er zelf de boer mee op ging. Met een laptop en beamer

onder zijn arm trok hij langs cafés en huizen van vrienden voor vertoningen aan kleine groepjes mensen. Het scenario voor *Divine Comedy* schreef hij samen met drie andere filmmakers, die er alle drie hun eigen ervaringen in legden: Alireza Khatami (ook coscenarist van *Terrestrial Verses*) en de tweelingbroers Bahram en Bahman Ark.

Bahram Ark speelt ook de hoofdrol, als een gefictionaliseerde versie van zichzelf, een maker van lastige arthousefilms die alleen al door de taal waarin ze worden gesproken – het Azeri van de Azerbeidzjaanse minderheid in Iran – onvertoonbaar zijn. Broer Bahman duikt in een bijrol op als de nóg fictionelere broer van de hoofdpersoon, die in tegenstelling tot onze held zijn principes opzieschoof en nu zeer comfortabel leeft als maker van door de autoriteiten goedgekeurde commerciële drek.

VOORTKABELN

Bahrams rondgang langs potentiële vertoningsplekken en geldschietters maakt op komische wijze gehakt van de bureaucratie en censuur, die tot op het belachelijke af ingrijpen in het Iraanse dagelijks leven. Maar net zo goed hekelde de film al die mensen die zich daarbij neerleggen, zolang hun gemeentelijke leventje maar voort kan kabbelen. Vooral daarin is hier ook voor Nederlandse kijkers genoeg te herkennen.

Niemand wordt gespaard. Niet de autoriteiten die zoveel bureaucratische regeltjes hebben opgetuigd

dat die zichzelf tegenspreken. Maar ook niet de lokale filmster die drukker is met zijn drugstoevoer dan de principes waarover hij zo hoog opgeeft, of de bioscopeigenaar die liever de zoveelste klassieker de zaal in knalt.

Ook Bahram zelf ontspringt de (zelf)spottans niet, met zijn principes als masker voor lafheid en zijn ongefundeerde arrogantie (over de komedies van zijn broer zegt hij: "Eén shot van mij is meer waard dan een hele film van hem.")

Eigenlijk is de enige die er ongeschonden vanaf komt de doortastende en nuchtere producent Sadaf, haar blauw geverfde haren vrijuit wapperend onder haar scooterhelm. Die rol wordt overigens vertolkt door Sadaf Asgari, een nicht van de regisseur die ook in zijn eerdere films *Dispppearance* (2017) en *Until Tomorrow* (2022) al sterke hoofdrollen speelde.

De humor die ook in *Terrestrial Verses* al door het drama heen schemerde, krijgt in *Divine Comedy* nog meer de nadruk. Dat is een verfrissende keuze voor het soort maatschappijkritiek dat door Iraanse filmmakers vaker in serieus drama wordt gegoten. Want als je je afvraagt of een film die door geen hond wordt gezien nog wel een film is, dan staat het ook te bezien of repressie nog wel repressie is als erom wordt gelachen.

DIVINE COMEDY (KOMEDIE ELAHI) IRAN, 2025 |
REGIE ALI ASGARI | MET BAHRAM ARK, SADAF ASGARI |
96 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN
VANAF 4 JUNI

QUEER POWER IN EYE LAVAREN TUSSEN IDENTITEITEN EN VERLANGENS

Eye viert de World Pride in Amsterdam met *Queer Power*, een zomerprogramma dat bestaat uit een diverse reeks 'queerfilms'. Dit nodigt uit tot de vraag: wanneer is een film eigenlijk queer?

DOOR FIEN LIMBURG

QUERELLE

Van een opstandige ode aan de trans en drag scene in Tokio aan het einde van de jaren zestig (*A Funeral Parade of Roses*, 1969), via een bitterzoet lesbisch schooldrama uit de Weimarrepubliek (*Mädchen in Uniform*, 1931) tot een Australische feelgood road-trip (*The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert*, 1994): de tot nu toe bekendgemaakte selectie van *Queer Power*, het zomerprogramma van Eye, stuiterd de hele wereld over en dwars door de filmgeschiedenis. Eye zelf noemt het programma een "diverse staalkaart van films in tal van genres".

De selectie doet enigszins willekeurig aan. Daar waar de curatie van een programma gebruikt kan worden om films te (her)contextualiseren of een narratief te scheppen, verricht bij *Queer Power* eigenlijk het woord 'queer' in de titel het conceptuele werk: de films in de selectie bezitten geen gemeenschappelijke eigenschappen of thematische samenhang buiten hun zogenoemde status als 'queerfilms'. Maar wat zijn queerfilms dan eigenlijk?

REPRESENTATIE

Oorspronkelijk betekende het Engelse woord 'queer' 'vreemd', 'ongewoon' of 'eigenaardig'. Tegen het eind van de negentiende eeuw werd het geassocieerd met seksueel 'afwijkend' gedrag, de term werd met name toegepast op mannen die zich op zogenaamd feminie-ne wijze gedroegen of homoseksueel waren. Tijdens de demonstraties voor de bevordering van lgbtqia+ rechten in de jaren zestig en zeventig werd het label 'queer' door de lgbtqia+ gemeenschap zelf omarmd. Queer diende toen al lang niet meer als slechts een eufemisme voor homoseksualiteit, maar als een kritische overtuiging die zich verzette tegen cishetero-normatieve voorschriften. Queerness is dus inherent

subversief; het problematiseert de ideologie die mensen categoriseert op basis van binaire scheidingen, zoals tussen man en vrouw, homo en hetero.

Wat maakt een film dan queer? Het *Queer Power*-programma lijkt te getuigen van de meest gangbare opvatting: queerfilms zijn films die verhalen vertellen over lgbtqia+ personages. Bij deze benadering van queerfilms draait het om de representatie van een leesbare lgbtqia+ identiteit, waarbij deze liefst met trots uitgedragen wordt. Idealiter is de queer film gemaakt door een lgbtqia+ regisseur en herkenbaar als queer voor een cishetero publiek.

Deze visie op queerfilm blijkt bijvoorbeeld uit de keuze om uit het oeuvre van de iconische homoseksuele regisseur en meester van camp Rainer Werner Fassbinder het voor de hand liggende *Querelle* (1982) te programmeren. *Querelle* gaat over de matroos Querelle en zijn droomachtige reis naar zelfontdekking via een reeks homoseksuele ervaringen; de film is onmiskenbaar queer in de meest directe zin. Het oeuvre van Fassbinder bevat echter talloze bijzondere en nauwelijks vertoonde films die niet uitdrukkelijk over queer personages gaan, maar toch doortrokken zijn van een vorm van queerness – denk aan *Chinesisches Roulette* (1975), *Die Ehe der Maria Braun* (1979) of *Lola* (1981).

Fassbinder ondermijnt de vanzelfsprekendheid van heteroseksuele relaties door die te belichten als een transactioneel machtsspel. Ook speelt hij met de kunstmatigheid van gender: de Fassbinder-vrouw is een en al fladderende nepwimpers en gekunstelde pruiken, ze belichaamt een vorm van vrouwelijkheid die haast tegen drag performance aanschuurt. Waarom zouden we het begrip van queerfilm dan beperken tot een film als *Querelle*?

Zichtbare lgbtqia+ representatie in film heeft onbetwistbaar bijgedragen aan positieve, empathische en realistische beeldvorming van de lgbtqia+ gemeenschap. Door onze opvatting van queerfilms echter te beperken tot alleen de representatie van lgbtqia+ personages dreigt juist de subversieve dimensie van queerness verloren te gaan. Queer wordt gereduceerd tot dat wat niet-cishetero is; zo wordt queer een nieuwe identiteitscategorie die netjes in het normatieve kader past, in plaats van dat hele raamwerk te doen wankelen.

VOORBIJ LABELS

Wat zou er gebeuren als we op een andere manier over queerfilm denken? Wat als we queerness niet beperken tot representatie, maar juist zien als een dispositie, een artistieke en ideologische overtuiging, of zelfs een knipoog? Historisch gezien hoeven films niet noodzakelijk over queer personen te gaan om omarmd te worden als queer. Denk bijvoorbeeld aan de verwantschap die homomannen voelden met Dorothy in *The Wizard of Oz* (1939) en haar verlangen om aan de sleur van haar omgeving te ontsnappen naar een sprankelende wereld van excentriciteit, of de lesbische interpretaties van intieme vrouwelijke vriendschappen in films als *Gentlemen Prefer Blondes* (1953) en *Thelma and Louise* (1991).

Cinema, de grote droommachine, is bij uitstek een speelveld voor het destabiliseren van vastgesleten opvattingen over identificatie en verlangen. In de filmzaal laveert de toeschouwer moeiteloos tussen het belichamen van mannen, vrouwen, kinderen, dieren, wezens en zelfs objecten. Film demonstreert de vloeibaarheid van onze eigen identiteit.

Bij het kijken van een film is de toeschouwer bo-

Cinema, de grote droommachine, is bij uitstek een speelveld voor het destabiliseren van vastgesloten opvattingen over identificatie en verlangen.

QUEER POWER

identificatie met de tienermeisjes uit de serie zijn een allegorie voor genderdysforie, het diepe fysieke onbehagen ten aanzien van het geslacht waarmee hij is geboren. Owens personage is echter niet expliciet trans. In plaats daarvan is het de film zelf die queer is. Door de queerness te vervlechten in het thematische weefsel van de film wordt de kijker volledig meegenomen in Owens onbenoembare gevoel van ongemak en doordrongen van het verlangen naar een wereld en lichaam die kloppender voelen.

MOGELIJKHEID

Queerfilms zijn dus niet slechts films over lgbtqia+ personages, maar alle films die de mogelijkheid creëren om uit een binair denksysteem te breken en onze identiteiten en verlangens te ontwrichten. Door een breder perspectief van queerfilm te omarmen wordt queer niet gereduceerd tot een gemarginaliseerde categorie die in de schaduw van normatieve cinema staat. In plaats daarvan biedt het de ruimte om queer

te benaderen als een radicale denkwijze die van toepassing is op de hele maatschappij.

Kunnen met deze brede opvatting van queerfilm dan in principe alle films als queer gezien worden? Een programma als Queer Power is een uitgelezen kans om de grenzen van deze stelling te verkennen. Het is nog afwachten of in de rest van de gekozen films, introducties en evenementen deze kans wordt gegrepen. Regisseur Apichatpong Weerasethakul, van wie *The Adventures of Iron Pussy* (2003) in het programma is opgenomen, vatte de potentiële reikwijdte van het begrip van queerfilm alvast samen. Toen hem in een interview gevraagd werd wat het voor hem betekende om een maker van queerfilms te zijn, antwoordde hij: "Voor mij betekent queer dat alles mogelijk is".

QUEER POWER 26 JUNI T/M 2 SEPTEMBER 2026 | EYE FILM MUSEUM, AMSTERDAM | ZIE VOOR MEER OVER HET PROGRAMMA filmkrant.nl/queerpower

vendien ontvankelijk voor de verlangens, fantasieën en erotische fixaties van een ander en heeft de kans die te ervaren als eigen. De kijker is bijvoorbeeld in staat de verliefdheid van een ander te ondergaan. De vanzelfsprekende mogelijkheid in cinema om tijdelijk een ander lichaam te bewonen of andere verlangens uit te proberen is misschien zélf wel queer.

Jane Schoenbruns bezongen atmosferische horror *I Saw the TV Glow* (2024) gaat expliciet in op dit ontwrichtende aspect van cinema. De film volgt Owen, een introverte puber die zichzelf het liefst verliest in de *Buffy*-achtige wereld van de bovennatuurlijke tienerserie *The Pink Opaque*. De film is een meta-verkenning van de relatie tussen queerness en film: het is dankzij *The Pink Opaque* dat Owen geconfronteerd wordt met het feit dat zijn beperkte opvattingen over zichzelf misschien wel een leugen zijn.

I Saw the TV Glow is queer op het niveau van thematiek in plaats van representatie. Owens toemende vervreemding van zijn eigen lichaam en zijn

THE WATERMELON WOMAN

Wat nooit heeft bestaan, bestaat toch

Als vlaggenschip voor het programma Queer Power én openingsfilm van de zomerreeks *Previously Unreleased* brengt Eye *The Watermelon Woman* (1996) voor het eerst in de Nederlandse zalen. Deze gelaagde autofictie legt de werkelijkheid bloot door ze te verzinnen.

Cheryl Dunye corrigeert zichzelf voortdurend als ze tegen de camera praat. Ze is geen filmmaker, maar probeert er een te worden. Ze huurt geen films, maar haalt ze van de videotheek waar ze werkt.

Door zichzelf voor te stellen als amateur-filmmaker, maakt Dunye de schoonheidsfoutjes van haar speelfilmdebuut meteen vergeeflijk. Maar er is nog een reden waarom deze introductie zo goed werkt: ze hint naar de lagen van waarheid en fictie die zich in deze mockumentary uit 1996 zullen opstapelen. Want hoewel *The Watermelon Woman* fictie is, is de film misschien wel waarachtiger dan de waarheid.

Dat zit zo: voor een college over zwarte filmgeschiedenis deed Dunye onderzoek naar zwarte vrouwelijke acteurs in vroege films. Omdat deze vrouwen uit de aftiteling werden gelaten en ook niet in archieven te vinden zijn, creëerde ze een fictief personage.

Dunye speelt een gefictionaliseerde versie van zichzelf: een amateurfilmmaker die een documentaire wil maken over zwarte vrouwelijke acteurs. Maar anders dan in het echt vindt ze hier wel iemand: Fae Richards (Lisa Marie Bronson), die onder de naam 'The Watermelon Woman' verschijnt in de aftiteling van haar favoriete film, het eveneens fictieve *Plantation Memories*. De film beweegt tussen Dunye's maakproces, haar persoonlijke leven en de geconstrueerde archieven van Richards – stuk voor stuk lagen fictie binnen fictie.

De grens tussen Dunye als maker en Dunye als personage vervaagt, zoals de grens tussen feit en fictie vertroebelt. Dunye ontdekt dat Richards een relatie had met Martha Page, de witte regisseur van *Plantation Memories*. Tegelijkertijd gaat Dunye uit met Diana (Guinevere Turner), een wit meisje dat ze in de videotheek heeft ontmoet. De film sluit zich als een lus om zichzelf: Dunye's echte leven wordt weerspiegeld in haar fictieve documentaire, en die documentaire reflecteert weer op het persoonlijke leven dat Dunye in scène zet.

De film laat zien dat de waarheid, net als fictie, gemaakt wordt. Wie we zien als acteurs in de filmgeschiedenis wordt niet alleen bepaald door wie er in films uit die tijd acteerden, maar vooral door wie toen 'acteur' werd genoemd. Terwijl Dunye in archieven zoekt naar meer informatie, geeft de film commentaar op het uitwissen van de zwarte geschiedenis.

De *Watermelon Woman* bestaat niet. Toch bestaat ze wel. Door haar te verzinnen, vult Dunye de gaten in de archieven. Want hoewel Fae Richards niet echt is, waren er wel anderen zoals zij. Richards is een *stand-in* voor zwarte, lesbische acteurs die uit de geschiedenis zijn gewist. Een verbeelding van alles wat niet werd vastgelegd, en daardoor zogenaamd nooit heeft bestaan.

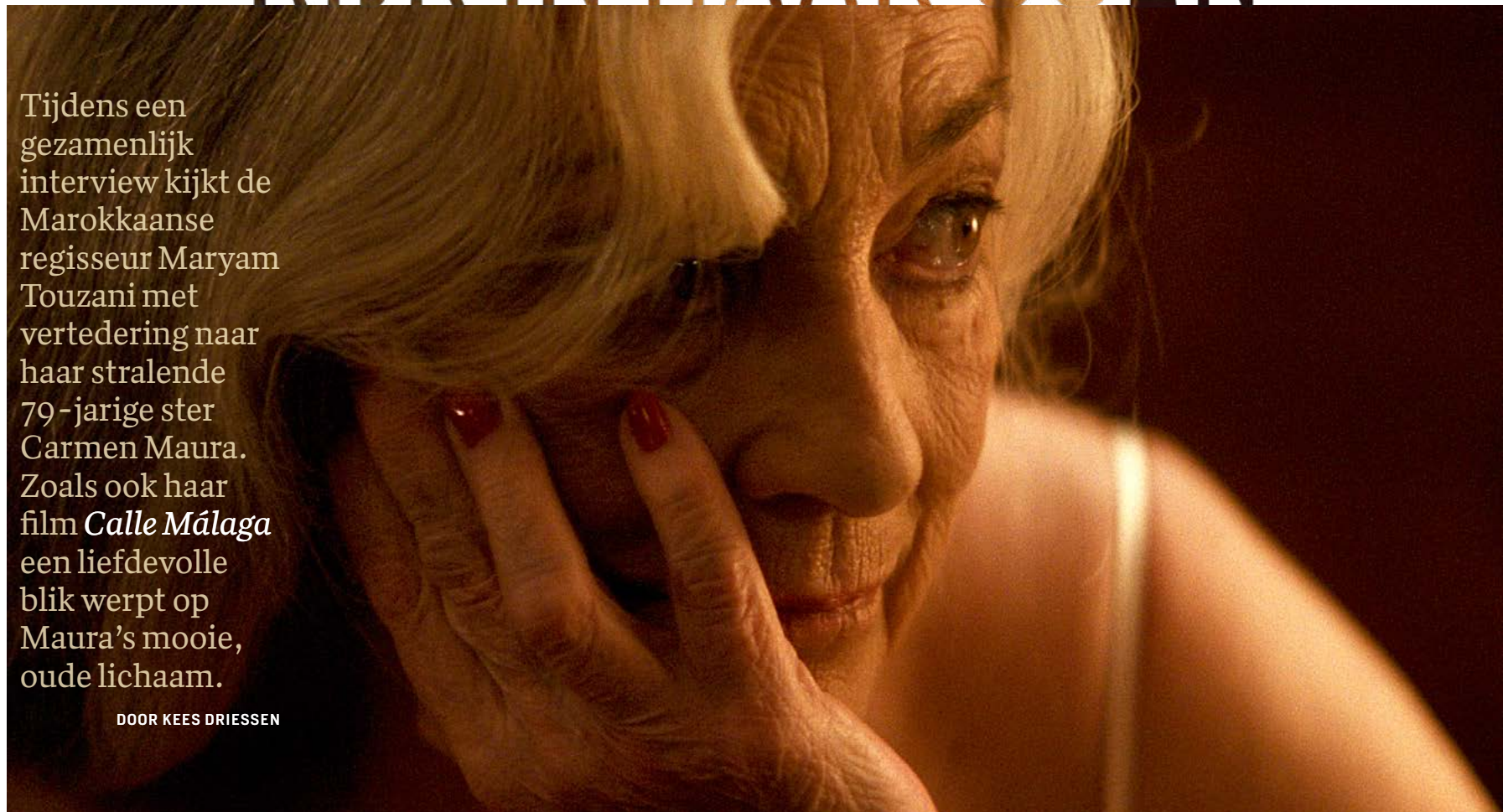
ROOSJE VAN DER KAMP

THE WATERMELON WOMAN VERENIGDE STATEN, 1996 | REGIE CHERYL DUNYE | MET CHERYL DUNYE, GUINEVERE TURNER, VALARIE WALKER | 84 MINUTEN | DISTRIBUTIE EYE FILM MUSEUM (PREVIOUSLY UNRELEASED) | TE ZIEN VANAF 25 JUNI, OOK VIA picl.nl | OOK DE PREVIOUSLY UNRELEASED-TITELS BOUCHRA, DICIANNOVE EN FUNERAL PARADE OF ROSES ZIJN ONDERDEEL VAN QUEER POWER

MARYAM TOUZANI EN CARMEN MAURA OVER CALLE MÁLAGA 'KIJK IN HAAR OGEN'

Tijdens een gezamenlijk interview kijkt de Marokkaanse regisseur Maryam Touzani met vertedering naar haar stralende 79-jarige ster Carmen Maura. Zoals ook haar film *Calle Málaga* een liefdevolle blik werpt op Maura's mooie, oude lichaam.

DOOR KEES DRIESSEN

Dit zie je niet vaak bij een groepsinterview: de Marokkaanse regisseur Maryam Touzani (*Adam*, 2019; *The Blue Caftan*, 2022) en haar hoofdrolspeler, de 79-jarige Carmen Maura (vooral bekend van haar zeven films met Pedro Almodóvar – acht, als we het vroege experiment *Folle... folle... fólleme Tim!* uit 1978 meerekenen), spreken in Venetië, in reactie op onze vragen, evenveel met elkaar als met ons.

En elke keer dat de tolk het Spaans van Maura (die geen Engels spreekt) voor ons vertaalt, babbelen de twee op de achtergrond gezellig verder; Maura speelt lachend, Touzani regelmatig met vertederde blik.

Ook hun film *Calle Málaga* is gezellig; hij won niet voor niets al vijf publieksprijzen. Maar dan wel een beetje verraderlijk gezellig, want achter het zonovergoten camerawerk van de Belgische Virginie Surdej schuilen wel degelijk pijnlijke gebeurtenissen en harde beslissingen. Die echter telkens weer verdwijnen achter de kordate glimlach en grote ogen van Carmen Maura.

“Kijk in haar ogen”, maant Touzani. “Dan zie je iets dieps, iets intens en vol leven. Die liefde voor het leven is waar de film over gaat.” Zij zelf kijkt overigens elke vragensteller ook opvallend strak aan – dit is geen afstandelijke regisseur bij het zoveelste inter-

view, maar een betrokken maker met een boodschap.

“Toen ik Carmen leerde kennen, voelde ik dat ze in haar dagelijks leven, gewoon zoals ze is, alle eigenschappen van het personage María Ángeles al bezat. Zoals jullie weten is mijn film opgedragen aan mijn oma, die als Spaanse in Tanger leefde. Dit verhaal is voor mij erg persoonlijk. De Spaanse gemeenschap die je in de film ziet, was onderdeel van mijn jeugd. En toen ik Carmen ontmoette, was meteen duidelijk dat zij dit kon belichamen.”

TANGER

De politieke achtergrond van het verhaal wordt aan het begin kort aangestipt. In de jaren dertig ontvluchten vele Spanjaarden het fascistische Franco-regime naar Marokko. Zo ook Touzani's Spaanse grootmoeder, waarna Touzani zelf in de Marokkaanse kustplaats Tanger geboren werd – feitelijk maar een klein stukje varen van Spanje vandaan.

Veel nakomelingen van deze gevluchte generatie trokken na de val van Franco echter weer terug naar Spanje en begrepen vaak niet, aldus Touzani, waarom hun ouders en grootouders inmiddels zo aan Tanger gehecht waren geraakt. Iets wat Carmen Maura ook moest leren voelen, aldus Touzani: “Ik vond het ge-

weldig dat ze van tevoren naar Tanger kwam en vlak bij het appartement ging wonen waar we zouden filmen, in dezelfde straat. Omdat ze de energie van de stad in zich op wilde nemen, om echt María Ángeles te worden, als onderdeel van de gemeenschap.”

En het werkte, vertelt Maura: “Ik had er wel een huis willen kopen! Maar goed, ik ben bijna tachtig, dus dat ga ik niet meer doen. Maar ik werd wel verliefd op de plek. Dus ik begrijp heel goed waarom mijn personage er niet weg wil. Het is allemaal zo mooi, het landschap, de markten, de winkels, de geuren; en de mensen zijn zo aardig. En het is zo goedkoop: ik ging allemaal boodschappen doen en het kostte maar twee euro!”

VERWEDUWD

Hm. In dat laatste zou je natuurlijk ook een pijnlijk gebrek aan besef van economische verhoudingen kunnen zien. Net zoals haar personage in de film, María Ángeles, verweduwd in een fraai appartement in Tanger, niet werkelijk geïnteresseerd lijkt in de financiële problemen van haar ongelukkig gescheiden en zwaar gestresste dochter – een verpleegkundige in Madrid met twee jonge kinderen. En dus ook geen begrip toont voor de beslissing het huis te verkopen.

'Als je naar María kijkt, zie je ook het kind dat ze was, de jonge vrouw die ze was, de vrouw die ze nu is. Je ziet alles. Maar dan moet je wel echt willen kijken.'

Iets egocentrisch kleeft deze María wel aan. Waarom vraagt ze niet naar haar dochters leven in Madrid? Waarom is ze daar niet één keer langsgelkomen om haar kleinkinderen te zien? En waarom heeft haar eega überhaupt het appartement aan zijn dochter nagelaten en niets vastgelegd voor María zelf?

Er hangt een suggestie van getroebleerde gezinsverhoudingen in de lucht, maar meer komen we daarover niet te weten. De dochter – die door het script echt tekort wordt gedaan – gaat terug naar Madrid om alles te regelen met de notaris en wij blijven bij moeder María. En leven vervolgens vanzelfsprekend mee met haar levenslustige koppigheid, waarmee ze het vertikt weggezet te worden in een bejaardenhuis. Dan liever terug inbreken in haar te koop staande appartement. En geld verdienen met, bijvoorbeeld, illegale avonden waarop de hele buurt voetbal mag komen kijken, voorzien van hapjes en stiekeme alcohol.

DOORLEEFD LICHAAM

Net zoals Touzani gaandeweg een doorleefd beeld geeft van het appartement en de straat onder haar balkon, waar alle winkeliers María begroeten op haar dagelijkse ronde, geeft ze ook een doorleefd beeld van María's lichaam. Dit is een lichaam dat geleefd heeft, in een appartement waarin geleefd is, aan een straat waarin geleefd wordt.

Hoogtepunt is een tedere seksscène van María met de antiquair van wie ze haar meubilair wil terugkopen. Maar Touzani filmt Carmen Maura ook in andere scènes consequent met een gevoelige en aandachtige nabijheid: haar gezicht, haar nek, haar handen.

"Wat mij betreft is ouder worden iets moois", zegt Touzani. "Het is een privilege waar we niet genoeg bij stilstaan. Om die schoonheid te benadrukken, bleef ik dicht bij haar huid en haar rimpels. Elke rimpel die we hebben, getuigt van het leven dat we hebben mogen leven. In cinema verbergen we het oude lichaam liever. Maar ouderdom is ook een kracht. Als je naar María kijkt, als je naar Carmen kijkt, zie je ook het kind dat ze was, de jonge vrouw die ze was, de vrouw die ze nu is. Je ziet alles. Maar dan moet je wel echt willen kijken. En omdat we dat niet vaak doen, was het zo ontzettend dapper van Carmen om zichzelf aan ons te laten zien."

"De producent bleef me maar vragen: dus je gaat echt naakt zijn in een scène?", reageert Maura met

een guitige glimlach. "En weet je, jaren geleden zou ik daar 'nee' op gezegd hebben. Maar op mijn leeftijd maakt het allemaal niet meer zo veel uit."

FEMINISME

En zo blijven Touzani en haar eega en vaste filmkoppaan Nabil Ayouch (met wie ze samen het scenario schreef) taboes tarten in de representatie van seksualiteit. Zoals ze ook deden met *Much Loved* (2015), *Razzia* (2017), *Adam* (2019), *The Blue Caftan* (2022) en *Everybody Loves Touda* (2024), gezamenlijke projecten waarbij ze elkaar afwisselen in de rollen van regisseur, scenarist of producent. Het is een man-vrouw-een-tweetje dat past bij de ideeën van Touzani over feminisme, waarvan deze films getuigen. "Een feminist zijn is een humanist zijn", stelt Touzani. "Ik geloof in de vrijheid om te doen wat je wil, los van of je man of vrouw bent. Met dezelfde regels en dezelfde mogelijkheden."

Voor haar hoofdrolspeler Maura, lid van een eerdere generatie, is het hedendaagse feminisme desgevraagd wat onoverzichtelijk geworden. Zij ziet het vooral als iets praktisch: "Ik werd feminist de dag dat ik mijn man verliet om mijn eigen ding te gaan doen." Zo. En dat is ze blijven doen. Ze heeft inmiddels zelfs alweer een volgende hoofdrol ingeblikt, in een horrorfilm van de Argentijnse regisseur Martín Mauregui. Titel: *Crazy Old Lady*. **fk**

MARYAM TOUZANI

CALLE MÁLAGA Net niet te zoet

Samen met het eigenwijze hoofdpersonage word je als kijker verliefd – op Tanger, op het leven. Toch wordt *Calle Málaga* nooit té feelgood.

Welke voorgeschiedenis delen moeder María Ángeles en dochter Clara? Die vraag bekruipt je tijdens het kijken van *Calle Málaga*, de nieuwe film van Maryam Touzani.

De onafhankelijke, van origine Spaanse María Ángeles (een geweldige rol van de Spaanse filmster Carmen Maura) leeft een zonnig bestaan in het multiculturele centrum van de Marokkaanse stad Tanger. Een leven gevuld met bezoeken aan de markt en het nuttigen van geroosterde amandelen. Wanneer haar dochter Clara (Marta Etura) vanuit Madrid langskomt, botst haar afstandelijke houding met het heerlijke eten en de kleurenpracht van de omgeving.

Al snel komt de reden voor het bezoek ter tafel: Clara zit in geldnood en kan haar gezin niet meer onderhouden. Ze wil daarom het huis van haar moeder, dat op Clara's naam staat, verkopen. Aan María de keuze: mee naar Madrid of onder gunstige voorwaarden naar het plaatselijke verzorgingstehuis.

Omdat we dit alles vanuit het perspectief van María Ángeles meekrijgen, ligt onze sympathie bij haar. Maar je vraagt je wel af: wat weten we niet? "Wanneer kinderen groot worden, begrijp je ze niet meer", is de wat karige duiding die María Ángeles zelf geeft aan de gespannen familiebanden. Het doet vermoeden dat ook zij haar rol in de verstoerde relatie heeft gespeeld.

Dat gegeven blijft op de achtergrond sluimeren en geeft een prettig randje aan María Ángeles, en daarmee aan een film die anders waarschijnlijk al te veel naar feelgood zou neigen. De onverstoerbare María Ángeles houdt haar rug recht en zoekt altijd naar een oplossing (in ieder geval voor zichzelf). Ze gaat naar het verzorgingstehuis, maar ontdekt dat ze daar natuurlijk niet thuis hoort. Buiten medeweten van haar dochter om kraakt María Ángeles haar eigen lege en te koop staande appartement, om daar vervolgens clandestiene voetbalavondjes met tapas en bier te organiseren. Het geld dat ze daarmee verdient, gebruikt ze om haar meubilair terug te kopen van de lokale antiquair. Met die aanvankelijk stugge man beleeft ze een onverwachte romance.

In die liefdesrelatie is Touzani op haar best. Net als in *The Blue Caftan* (2022) verbeeldt ze met veel empathie gemarginaliseerde liefde en seksualiteit. In dit geval die tussen oudere mensen. Sensueel verbeeld en zo zoet dat je als kijker samen met de personages verliefd wordt. Het maakt *Calle Málaga* een warme, toegankelijke ode aan de levenslust, die er niet verwonderlijk op het filmfestival van Venetië met de publieksprijs vandoor ging.

DEVI SMITS

CALLE MÁLAGA MAROKKO / SPANJE / FRANKRIJK / DUITSLAND / BELGIË, 2025 | REGIE MARYAM TOUZANI | MET CARMEN MAURA, MARTA ETURA, AHMED BOULANE | 116 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 11 JUNI

AZART

COME MAKE ART

Door: ANNIKE KALJOUW & MASHA NOVIKOVA
"Vrolijke en inspirerende documentaire" De Groene Amsterdammer

Een waargebeurd hoopgevend avonturenverhaal over de kunst van het laveren. Het narrenschip Azart - *The Ship of Fools* - voer 33 jaar met haar extravagant komisch theater de wereld over als varende kunstwerk. De crew volgde de VOC-route, ditmaal niet om te stelen en kelen, maar om te delen en spelen. Halverwege onderbrak het noodlot de reis waarop het schip koers zette naar haar laatste, spectaculaire ligplaats.

VANAF 25 JUNI IN DE FILMTHEATERS

www.azart.org

Photo + design poster: Manja de Vries, "L'Affaire Bojarski", Blage, Paul Slez

D'BROTHER PRESENTEERT EEN PRODUCTIE VAN
LE BUREAU EN LES COMPAGNONS DU CINEMA

REDA KATEB SARA GIRAUDEAU BASTIEN BOUILLON PIERRE LOTTIN

L'AFFAIRE BOJARSKI

EEN FILM VAN
JEAN-PAUL SALOMÉ

VANAF 11 JUNI IN DE BIOSCOOP

STAR WARS: THE MANDALORIAN & GROGU LEKKER RANDO MET MANDO

Er lag een scenario klaar voor het vierde seizoen van *The Mandalorian*, de Star Wars-serie waarin Pedro Pascal om heroïsche redenen z'n helm weigert af te zetten. Plotseling besloot Disney er een film van te maken.

DOOR RONALD ROVERS

Er zijn vele, vele mogelijke spin-offs van de *Star Wars*-films. Een van de afgeleiden die er daadwerkelijk kwam, is de serie *The Mandalorian* met Pedro Pascal, de acteur die internationaal doorbrak nadat iemand in aflevering 8 van seizoen 4 van *Game of Thrones* de oogbollen van z'n personage plette.

Drie seizoenen lang speelde Pascal de stoïcijnse Din Djarin, een premiejager die in een lange traditie van premiejagers staat. De Mandalorianen doen met hun regels (nooit je helm afzetten), moordlust en overdreven voorliefde voor metallurgie denken aan een oude Europese ridderorde. Na *Andor* is *The Mandalorian* waarschijnlijk de meest interessante spin-off. Zeker de eerste twee seizoenen.

KNUFFELBAAR

Waarom er nu zo nodig een film moest worden gemaakt, is niet helemaal duidelijk. Zag Disney dat 'baby Yoda' zo'n populaire meme werd dat ze deze Grogu in een filmtitel wilden hebben? Dat lijkt toch net een te magere reden. De oorzaak ligt waarschijnlijk meer in *scheduling conflicts* met de andere verplichtingen van Pedro Pascal, die inmiddels een stuk populairder is dan aan het begin van de serie. Disney heeft overigens niet hardop verklaard dat de film het einde van de serie betekent.

Het probleem met de film is hetzelfde probleem dat de meeste andere *Star Wars* spin-offs dwarszit: de

totale willekeur. Los van het grote aantal personages uit de eerdere films die je een eigen serie kunt geven, is de koers van elke individuele serie nogal lukraak. Als dat een keer niet zo is, zoals bij *Andor*, waarin Tony Gilroy duidelijk aansluiting zocht met wat zich in de tijdlijn van *Star Wars* ná de serie zou afspelen, voelt die meteen relevanter en urgenter.

Als je wel een volledig willekeurig verhaal vertelt, dan is het vooral het personage dat de serie moet dragen. Bij *Ahsoka* werkte dat best goed, al was het scenario iets te mager. Ewan McGregors *Obi-Wan Kenobi*: meh. *The Mandalorian* was intrigerend vanwege het contrast tussen een knuffelbare mini-Yoda en een totaal niet-knuffelbare, stoïcijnse premiejager. Zo'n komisch duo kun je het best op zichzelf laten werken. Lekker op een planeet ergens in de *outer rim*. Die moet je niet geforceerd met de *Star Wars*-films verbinden. Dat gebeurt in deze film juist wel.

SLAKACHTIG

'Mando' krijgt van de Nieuwe Republiek de opdracht om voor oom en tante Hutt (die na Jabba de Hutt de macht grepen) hun neef Rotta, zoon van Jabba, terug te halen. Die zou ontvoerd zijn, maar dat blijkt allemaal net anders te liggen wanneer de Mandaloriaan op de planeet van bestemming aankomt. Die verhaallijn domineert de hele film. Dus ga je denken: waarom verdienen de interne conflicten van de familie Hutt

een film? De plompe Jabba uit de oorspronkelijke trilogie was weliswaar memorabel, maar toch ook een beetje een *side joke*. Van alle avonturen die Mando en Baby Yoda hadden kunnen beleven (die, toegegeven, waarschijnlijk allemaal wel iets willekeurigs zouden hebben), is dit wel heel willekeurig.

Dat alles nog los van de onappetijtelijke lichamen van de Hutts die, net als Jabba destijds, voornamelijk pontificaal in beeld liggen en nauwelijks dialoog hebben. Neef Rotta is overigens een bodybuilder, dus ergens tijdens de productie bedacht iemand dat het een goed idee was om zo'n oversized-slakachtig Hutt-lichaam een sixpack te geven. Zodra dat gebeurde, was de film eigenlijk niet meer te redden. Want toch ietwat lachwekkend.

Terwijl Sigourney Weaver zich er als commandant in een paar korte scènes een beetje makkelijk vanaf lijkt te maken als acteur, proberen Mando en Grogu neef Rotta te bevrijden. Net als je het gevoel krijgt dat het hele avontuur opbouwt naar iets groters, dat je de prelude achter de rug hebt, is de film afgelopen.

Gezien het immense aantal *Star Wars*-fans en de commotie die bij een deel daarvan ontstaat als de belangrijkste acteur plotseling geen man is maar, jawel, een vrouw, om maar een van de vele redenen te noemen waarover die groep zich heeft opgewonden, mag je verwachten dat er een kleine revolutie uitbreekt bij dat publiek. Want als er één recente film is uit het *Star Wars*-universum die teleurstelt, dan is het deze.

STAR WARS: THE MANDALORIAN AND GROGU VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE JON FAVREAU | MET PEDRO PASCAL, SIGOURNEY WEAVER, JEREMY ALLEN WHITE | 132 MINUTEN | DISTRIBUTIE DISNEY | NU TE ZIEN

BILLIE EILISH – HIT ME HARD AND SOFT: THE TOUR

MEER DIMENSIES DAN HET CONCERT

Met James Cameron achter de camera pakt Billie Eilish' concertfilm in 3D flink uit. Op technisch vlak is het een baanbrekende registratie die de meerwaarde van de concertfilm in de bioscoop bewijst. Maar het genre opnieuw uitvinden doet *Hit Me Hard and Soft* niet.

DOOR HUGO EMMERZAEL

“Zij veranderde de muziek. Hij veranderde film. Samen zullen ze de concertervaring opnieuw uitvinden”, klinkt het enthousiast in de reclame die er wordt gemaakt voor *Billie Eilish – Hit Me Hard and Soft: The Tour*. Dat klinkt veelbelovend, voor een film die minstens zo geïnteresseerd is in het maakproces van ‘co-regisseur’ James Cameron zelf, als in het concert van popster Billie Eilish in een ramvolle Britse arena.

De regisseur van spektakelfilms als *The Terminator* (1984), *Titanic* (1997) en de *Avatar*-reeks legde het slotconcert van haar tournee met zeventien camera's in 3D vast. Zien hoe Cameron zijn geavanceerde instrumentarium in een concertarena inzet, is indrukwekkend. Het maakt van *Hit Me Hard and Soft* een vreemde hybride, waarin muziek en cameralogistiek hand in hand gaan.

GEVOEL VAN NABIJHEID

De tournee rondom het gelijknamige album uit 2024 was op zichzelf al een technisch hoogstandje. Bij aanvang van het concert verschijnt Eilish in een kubus die helemaal uit led-schermen bestaat, van waaruit ze de arena in wordt gelanceerd. Vervolgens blijkt ook de vloer van het podium een scherm, met beelden die op de muziek meebewegen en livebeelden die haar

optreden vanuit de vloer aan het publiek tonen. Bij een show van dit formaat is het belangrijk om alle fors betalende fans een gevoel van nabijheid te geven: alle schermen en camera's werken samen om zelfs het publiek in de uithoeken van het stadion het gevoel te geven dat ze dicht bij hun idool zijn.

Naar die sensatie zoekt Cameron ook met zijn re-

gie. Een minicamera gaat met Eilish mee in de kubus. De 3D-camera's waarmee Cameron zijn *Avatar*-films draaide, registreren hier in close-up elke beweging. In de indrukwekkendste sequentie zit Eilish zelf aan de knoppen: met een klein cameraatje in de hand maakt ze selfievideo's terwijl ze zingt. Dichter op de huid van een artiest van haar kaliber kom je niet.

ALTERNATIVE CONTENT

Vergeleken met meer rechtlijnige concertregistraties als *Taylor Swift: The Eras Tour* (2023) en *Justin Bieber: Never Say Never* (2011) is Camerons aanpak een stuk ambitieuzer. Door te laten zien hoe een concert van dit formaat in elkaar steekt, lijkt zijn film soms een masterclass van een illusionist die onthult hoe zijn trucs in elkaar zitten. Diep gaan de obligate interviews die hij met Eilish achter de schermen doet niet; ze benadrukken vooral dat de film het concert in zijn totaliteit wil vangen.

In zijn boek *Pandora's Digital Box* herinnert filmwetenschapper David Bordwell zich hoe populaire concertregistraties een kwart eeuw geleden een argument waren om filmtheaters ervan te overtuigen over te stappen op digitale projectoren. Bordwell noemt ze *alternative content*: theaterregistraties, rondleidingen

Stiekem is *Hit Me Hard and Soft* ook Camerons eigen salespitch. Hij blijft volhouden, niet onterecht, dat 3D-projectie nog altijd van waarde is.

door musea, sportuitzendingen, livestreams van de Oscars – populaire beeldcultuur die ook in Nederlandse filmtheaters volle zalen trekt. Sterker nog: die *alternative content* heeft een nieuw publiek aangetrokken dat normaal gesproken amper naar de bioscoop gaat.

Stiekem is *Hit Me Hard and Soft* ook Camerons eigen salespitch. Hij blijft volhouden, niet onterecht, dat de inmiddels weer wat uit de mode geraakte 3D-projectie nog altijd van waarde is. De vlijmscherpe resolutie van deze concertregistratie is Camerons grootste wapenfeit, waarmee hij benadrukt dat zulke 3D-technologie niet alleen voor spektakelfilms als *Avatar* is weggelegd. In die zin ligt *Hit Me Hard and Soft* in het verlengde van zijn documentaire *Ghosts of the Abyss*, waarmee Cameron in 2003 aan de wereld liet zien dat zijn 3D-camera's grandioze beelden op de grootste Imax-schermen konden toveren.

DIRECT CINEMA

De geschiedenis van de concertfilm is nauw verbonden met de technologische ontwikkelingen die cinema de afgelopen 140 jaar onderging. Korte registraties van optredens van artiesten werden in de jaren twintig en dertig ingezet om het evangelie van de geluidsfilm te verkondigen. De echte geboorte van het genre volgde pas decennia later, met de intrede van handzame 16mm-camera's die aan het eind van de jaren vijftig geluid en beeld simultaan konden vastleggen. Bert Sterns *Jazz on a Summer's Day* (1960), waarvoor vijf camera's perfect synchroon liepen met de door Columbia Records geleverde geluidsopnamen van prominente jazzartiesten, was een vroege mijlpaal.

De vaandel dragers van de Amerikaanse *direct cinema* omarmden die technologie en begonnen hun carrière in een tijdperk waarin popmuziek was uitgegroeid tot een dominant cultureel product. D.A. Pennebaker gebruikte de flexibele 16mm-camera in *Don't Look Back* (1967) om Bob Dylan op de voet te volgen tijdens een tournee door Engeland. Zijn experimentele samensmelting van concert en *fly on the wall*-documentaire was niet alleen bedoeld om de populaire troubadour vast te leggen, maar ook om te reflecteren op de protestgeneratie waar de toen al omstreden songwriter deel van uitmaakte. Opvolger *Monterey Pop* (1968) staat naast Michael Wadleighs monumentale *Woodstock* (1970) te boek als ultieme tijdscapsule van de hippiegeneratie. Door een haast etnografische fascinatie voor de tegencultuur op deze festivals verruimden ze het idee van de traditionele concertfilm: ze vingden de tijdgeest en schreven daarmee de geschiedenis van een historisch cultureel moment.

UNIEKE DRAMATURGIE

Het creatieve hoogtepunt van de concertfilm arriveerde in 1984, toen regisseur Jonathan Demme en Talking Heads-voorman David Byrne de handen ineensloegen voor *Stop Making Sense* – nog altijd beschouwd als de beste concertfilm ooit gemaakt. Byrne had de show van zijn band vormgegeven als een theatrale ervaring. Puttend uit het Japanse kabuki-theater en het gestileerde podiumwerk van Robert Wilson, ging hij voor een aankleding die doelbewust het vervreemdingseffect opzocht. Demme, die na de frustrerende totstandkoming van *Swing Shift* (1984)

BILLIE EILISH EN JAMES CAMERON

even klaar was met de Hollywood-machinerie, vertaalde Byrne's theaterconcept naar de bioscoop. Het is een concertfilm die klein begint en groots eindigt: Byrne verschijnt alleen op het podium met enkel een draagbare cassette recorder en gitaar voor het lege decor en bouwt nummer voor nummer op totdat de volledige band de grootse slotakkoorden inzet. De dramaturgie was van Byrne en Demme samen.

Drie decennia later maakte Spike Lee een vervolg door David Byrne's minstens even ambitieuze Broadway-show *American Utopia* (2020) te filmen. Maar zo'n creatieve synergie tussen muzikant en regisseur is tegenwoordig minder vanzelfsprekend. Omdat alle media in het digitale tijdperk naadloos in elkaar overgaan, is de noodzaak om echte cinema van een popconcert te maken sterk afgenomen. De spectaculaire Super Bowl-show van Bad Bunny is bijvoorbeeld extreem theatraal van opzet, maar heeft geen filmzaal meer nodig om zijn publiek online te bereiken.

Camerons gebruik van 3D-technologie fungeert hier dus als voornaamste lokkertje om op de meerwaarde van het bioscoopscherm te wijzen. In die zin zit zijn bijdrage aan Eilish' concertfilm vooral in vakmanschap en technische prestaties. Artistiek blijft de film echter hangen in wat inmiddels een sterk gecodificeerd format is. Maar wie weet zorgt deze imposante demo van Camerons kunnen er alsnog voor dat een nieuwe lichting filmmakers wél een radicale draai aan het ietwat sleetse genre weet te geven.

BILLIE EILISH – HIT ME HARD AND SOFT: THE TOUR VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE JAMES CAMERON, BILLIE EILISH | MET BILLIE EILISH, FINNEAS O'CONNELL, JAMES CAMERON | 114 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARAMOUNT (VIA UNIVERSAL) | NU TE ZIEN

Jukebox-film

Dan Hassler-Forest zoekt als de Indiana Jones van de filmwetenschappen naar verborgen betekenissen en geheime kamers van de filmgeschiedenis.

We openen op een uitverkochte arena. Het publiek houdt het bijna niet meer. Vol opgekropte spanning wachten duizenden mensen tot hun idool het podium eindelijk betreedt. Angstvallig kijkt het personeel vanuit de coulissen naar achteren: waar blijft hij toch? De camera beweegt door een donkere gang, waar de popster in gedachten verzonken tegen een muur geleund staat. Terwijl het publiek zijn naam ongeduldig scandeert, laat hij het hoofd zakken. Voordat hij opkomt, moet de artiest eerst nog even nadenken over het levenspad dat hem hier heeft gebracht. Een langzame fade-out brengt ons terug naar zijn eenvoudige jeugd, waar zijn verhaal kan beginnen...

Wie zijn klassiekers kent, herkent in deze alinea de openingsscène van *Walk Hard: The Dewey Cox Story* (2007). Deze moderne comedy-klassieker fileerde de muzikale biopic zo venijnig dat je je nauwelijks kunt voorstellen dat iemand dit subgenre daarna serieus kon nemen. Maar twintig jaar later blijkt het niet alleen springlevend, maar zelfs een van de weinige formules waar Hollywood zich nog aan wil wagen.

Deze maand is het *Michael* dat de kassa's wereldwijd doet rinkelen. Maar producenten verdringen zich al langer om biografische films op te zetten rondom de meest herkenbare popsterren. Zo zagen we in de afgelopen paar jaar grote films rondom Queen, Elton John, Amy Winehouse, Elvis Presley, Whitney Houston, Robbie Williams, Bob Dylan, Aretha Franklin, Bruce Springsteen en zelfs Weird Al Yankovic.

Ze hebben de vorm van biografische films die het levensverhaal van deze talenten vertellen. Maar ze doen het goed aan de kassa omdat ze vooral functioneren als jukebox-films: een soort *greatest hits*-compilatie met korte scènes tussen de liedjes door die de meest gemakzuchtige clichés over artistieke genieën herkauwen en als lauwwarme pap over ons uitbraken.

De ongemakkelijke scherpe randjes die het leven van een beroemdheid typeren, worden hierbij systematisch weggeslepen, zodat de homoseksualiteit van Freddie Mercury nauwelijks een voetnoot wordt in *Bohemian Rhapsody*, en de opeenstapeling van even bizarre als verontrustende schandalen uit de latere jaren van Michael Jacksons carrière onder het tapijt worden geschoven met de dubbelzinnige slotzin "*His story continues...*"

Omdat jukebox-films het werk van de popsterren in kwestie bovenal willen "vieren", ligt het voor de hand dat ongemakkelijke details worden weggepoetst. Zij worden immers opgezet en gefinancierd door partijen die financieel profiteren van de muziek waar het om draait. Daarnaast bestaat het publiek voor een belangrijk deel uit fans, die doorgaans niet zitten te wachten op een kritisch portret van hun idool.

De jukebox-film is dan ook vooral een promotioneel verlengstuk van bedrijven als Spotify en de platenmaatschappijen die het moeten hebben van de grootste namen die de streaminglijsten domineren. Geen biopic, maar bio-slop.

BASTIEN BOUILLON

À PIED D'ŒUVRE

EEN FILM VAN VALÉRIE DONZELLI

ANDRÉ MARCON VIRGINIE LEDOYEN

VANAF 18 JUNI IN DE BIOSCOOP

 82
MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA 2025
BESTE SCENARIO

'ADEMBENEMEND
EN FANTASTISCH VERTOLKT'
LE PARISIEN

★★★★★
L'ECHO

  Lumière Nederland lumierenederland

 eye

Eye Filmmuseum

EYE(S)
OPEN

New
Perspectives
on Colonial
Film Heritage

Exhibition
Films, Talks & Events
3 Apr – 6 Sep 2026

EYE(S)
OPEN

VRIENDEN
LOTERIJ

AE amsterdams
fonds voor de
kunst

Ministerie van
Volkshogeschool en
Wetenschap

het
cultuurfonds

FONDS 21

M
mondraan
fonds

 fonds

CANNES 2026 OVER GRENZEN

De Roemeense cineast Cristian Mungiu won op de afgelopen editie van Cannes voor de tweede maal een Gouden Palm. Het in Noorwegen gesitueerde *Fjord* is een passende winnaar van de 79e festivaleditie, waarin veel regisseurs buiten de grenzen van hun geboorteland filmden.

DOOR HUGO EMMERZAEEL

Dat de Roemeense regisseur Cristian Mungiu met het in Noorwegen gesitueerde migratiedrama *Fjord* zijn tweede Gouden Palm won, was een toepasselijk slot van de 79e editie van Cannes. Dit jaar werd de hoofdcompetitie gedomineerd door regisseurs die over grenzen keken of buiten de grenzen van hun geboorteland filmden. Het boegbeeld van de Roemeense New Wave won zijn eerste Gouden Palm met *4 maanden, 3 weken en 2 dagen* (2007), waarin twee tieners in het geheim een abortus regelen en op de meest abjecte kanten van Ceaușescu's communistische regime stuiten. Met *Fjord* verplaatst Mungiu zijn kritiek op Roemeens conservatisme voor het eerst naar het buitenland.

LAND VAN HERKOMST

Nadat een christelijk stel vanuit Noorwegen naar een Noors kustplaatsje verhuist, krijgen ze in *Fjord* te maken met de meer seculiere waarden van West-Europa. Een beschuldiging van kindermishandeling leidt tot de uithuisplaatsing van hun vijf kinderen. In het juridisch gesteggel dat volgt, legt Mungiu het hypocriete wij-zij-denken tussen West en Oost bloot, zoals hij dat met *R.M.N.* (2022) al binnen Roemenië deed.

Met naturalistisch spel en strakke kaders is het sobere *Fjord* onvervalst Mungiu, al is deze rechtlijnige Gouden Palm-winnaar verre van zijn beste werk. Mede door het casten van steracteurs Renate Reinsve en Sebastian Stan in de hoofdrollen is het wel zijn meest publieksvriendelijke film en voor de jury, onder

leiding van Park Chan-wook, daarom wellicht een veilige keuze in een onevenwichtige competitie.

ONTHEEMDING

Net als Mungiu draaide Andrei Zvjagintsev zijn nieuwe film in het buitenland. In 2021 lag de regisseur van onder meer *Leviathan* (2014) en *Loveless* (2017) veertig dagen in coma. Hij herstelde in Duitsland en leeft sindsdien in zelfverkozen ballingschap in Parijs. In *Minotaur*, waarmee hij de Grand Prix won, de tweede prijs van het festival, haalt de Rus kritisch uit naar zijn land van herkomst.

In Letland herschiep Zvjagintsev een naamloze Russische stad. Daar laat hij zien hoe in 2022 de in film en literatuur zo geroemde Russische ziel gehavend raakt als talloze mannen naar het front in Oekraïne worden gestuurd. Die politieke realiteit is het decor voor een thriller over een man die door het lint gaat als blijkt dat zijn vrouw een affaire heeft met een veel jongere man. Zvjagintsev ontleeft de hypocrisie van zijn opportunistische hoofdpersonages, die zich volledig laten opslokken door hun eigen kleinburgerlijke drama en onverschillig blijven voor de oorlog, waarvoor ze anderen de prijs laten betalen.

Meerdere films in de hoofdcompetitie speelden zich af tegen de achtergrond van oorlog, vaak op een

onbeholpen manier. Lukas Dhont maakte met *Coward* een eendimensionaal spektakel van de Eerste Wereldoorlog. De film is een voorspelbaar melodrama over de ontlukende relatie tussen twee soldaten, waarvoor hoofdrolspelers Emmanuel Macchia en Valentin Campagne de prijs voor beste mannelijke rol deelden. Met *La bola negra* schiepen Javier Calvo en Javier Ambrossi een nogal schreeuwerige en barokke verbeelding van verboden homoseksuele relaties tijdens de Spaanse Burgeroorlog. Net als *Coward* is het een film die amper interesse heeft in de politieke dimensies van oorlog. De boodschap dat liefde de wereld redt voelt daardoor hopeloos naïef.

Gelukkig viel een van de beste films van het festival nog net in de prijzen. Valeska Grisebach kreeg de jury-prijs voor *Das geträumte Abenteuer*, een mysterieus drama dat zich afspeelt aan de zuidgrens van Bulgarije, waar je in de marges van het beeld voortdurend een onbestemde dreiging voelt. Alles is hier handel, inclusief mensen. Het creëert een soort morele woestenij die door Grisebachs camera feilloos wordt vastgelegd. De Duitse regisseur filmde niet alleen buiten de geografische grenzen van haar thuisland, maar vooral buiten de begrenzing van meer conventionele cinema. Om met een open blik de wereld om ons heen in krachtige filmkunst te verbeelden. **fk**

LIMINAL CINEMA

ONVERWACHT WERD *BACKROOMS*

Vijftien jaar na de lancering van het internetfenomeen dat uitgroeide tot een complete subcultuur is er dan eindelijk een *Backrooms*-film. Een *Blair Witch* voor 2026 en vooral een geweldig inkijkje in het decor van het dode internet.

DOOR DANA LINNSEN

BACKROOMS

Goor-gele ruimtes met smerig mosterdkleurig tapijt, pisseel structuurbehang en doorgelekte systeemplafonds waarin uitgezakte tl-lampen kreunen en knippen. De kleuren, het licht en het geluid maken het meteen desoriënterend. Claustrofobisch. En tegelijkertijd voel je de onheilspellende aantrekkingskracht die ervan uitgaat. Als in een droom. Vaag bekend. Terwijl je benen tegen beter weten in traag en automatisch voortbewegen omdat je per se wilt kijken of er zich aan het einde van die oneindige gangen misschien een uitweg bevindt. *Uncanny*. Alsof dat woord er speciaal voor is uitgevonden.

Voor wie ze niet kent: dit zijn de *backrooms*, een internetfenomeen dat de afgelopen vijftien jaar is uitgegroeid van meme tot subcultuur met eigen niches, games en regels. Een beetje zoals die *backrooms* zelf: een eindeloos doolhof vol vertekende perspectieven, doodlopende trappetjes en gekantelde ruimtes, waarin je niet meer weet wat boven of onder is.

HUZARENSTUKJE

Je kon erop wachten (en dat heb ik met ongeduld gedaan) dat er een film van zou komen. Het is een *high concept*-huzarenstukje geworden.

De regie is in handen van de twintigjarige Kane Parsons. Die was nog een tiener toen in 2019 een foto van een lege, onttakelde winkelruimte, die al een tijdje online rondzwierf, op internetkanaal 4chan werd

gepost en daar werd voorzien van het commentaar dat je, als je niet oppaste en op de verkeerde plek uit de werkelijkheid viel, je het risico liep in de *backrooms* terecht te komen.

De anonieme poster gebruikte er het woord 'no-clipping' voor, een cheat uit de gamewereld die het mogelijk maakt door vaste objecten zoals muren te lopen en zo bijvoorbeeld van het ene naar het andere level springen. De grap was natuurlijk dat het daarmee leek alsof de regels van de virtuele gamewereld het echte leven binnendrongen, waardoor er een soort achterafkamertjes van de fysieke werkelijkheid werden geopend. Daardoor werd het ook een digitale *urban legend*, net als Slenderman (ook verfilmd) en andere zogeheten *creepypasta*. De *backrooms* gaven het idee dat er twintig jaar na *The Matrix* (1999) een portaal was gevonden om tussen digitaal en analog te switchen. En natuurlijk was het ook gewoon een goeie metafoor voor de tussenwereld die veel mensen ervaren wier levens zich zowel online als offline afspeelden. Waardoor het gevoel van 'echt' is veranderd.

PERMANENTE UITVERKOOP

Eigenlijk is *Backrooms* een onmogelijke film. De aantrekkingskracht van de *backrooms* is dat je erin opgesloten zit, dat er (bijna) niets gebeurt en dat dat op een of andere manier zowel angstaanjagend als verslavend is. Eerder dit jaar kwam de fascinerende en

minimalistische Japanse gameverfilming *Exit 8* uit, die sterk aan het *backrooms*-gegeven doet denken. Die film was nauwelijks meer dan een walk-through, afgezien van het feit dat de camera soms een point-of-view-perspectief heeft en soms de hoofdpersoon (die de juiste uitgang van een metrostation moet zien te vinden) aankijkt. Daardoor raak je als toeschouwer al snel je gevoel voor richting kwijt en kruipt de frustratie onder je huid.

Hollywood kan zich niet goed beperken, maar het is opvallend hoe weinig plotelementen zijn ingezet om de *backrooms* nu voor een groter publiek aantrekkelijk te maken. Hoofdpersoon Clark (Chiwetel Ejiofor) is een meubelverkoper in een desolaat winkelcentrum. Zijn leven is gestrand, de winkel heeft permanent uitverkoop, de tafels en stoelen staan wijd uit elkaar om te maskeren dat er eigenlijk geen koopwaar meer is. Met zelfgemaakte reclamevideo's, waarin hij optreedt als eenbenige piraat, probeert hij er nog het beste van te maken. Andere belangrijke personages zijn Clarks psycholoog Mary (Renate Reinsve) die zelf ook nogal wat onverwerkt trauma met zich meestort en haar echtgenoot (Mark Duplass) die bij een schimmig beveiligingsachtig bedrijf lijkt te werken. Maar wees gerust: alles blijft vaag en suggestief genoeg om na afloop eindeloos na te kunnen praten en complottheorieën te verzinnen en om, het blijft Hollywood natuurlijk, een sequel veilig te stellen.

DÉ FILM VAN HET DODE INTERNET

Het lekkere van films als *Backrooms* is dat je er eindeloos over kunt door-nerden. Of het nou internetcultuur is, technologie, kunstgeschiedenis of filosofie, er zijn overal aanknopingspunten.

Regisseur Parsons was degene die, toen nog als Kane Pixels, de backrooms mainstream maakte, toen zijn YouTube-filmpje *The Backrooms (Found Footage)* viraal ging. Het begint met een groepje scholieren dat ergens op een troosteloos industrieterrein een filmpje aan het maken is. Maar dan lijkt de cameraperson te struikelen en, oeps, zitten we met hetzelfde scheve perspectief van iemand die nog maar net z'n evenwicht kan bewaren opeens in die backrooms.

Parsons liet het geheel eruitzien als een afgeragde vhs-tape en de *no-clip* als een *glitch*, maar creëerde alles met het open-source computerprogramma Blender. Ook al zo'n mooi voorbeeld van dat grensgebied tussen analoge en digitaal.

LIMINALITEIT

Foto's vergelijkbaar met de originele backroom zijn populair op internet, ze worden voor het gemak liminale fotografie genoemd, maar zijn in verschillende categorieën te verdelen. Zo zijn er bijvoorbeeld de beelden gemaakt na de kernramp in Tsjernobyl in 1986. Met name de overwoekerde kermis en speeltuin spreken tot de verbeelding. Hier zullen nooit meer kinderen spelen. Zo ziet de wereld er dus uit als de mens is weggevaagd.

Maar er zijn ook beelden van echte liminale ruimtes als verlaten metrogangen, lege vliegvelden, overgangspunten met repetitieve architectuur die zo van de buitenwereld zijn afgesneden dat je met geen mogelijkheid kunt zeggen of het winter of zomer, dag of nacht is, en of ze alleen toevallig uitgestorven waren toen de foto genomen of dat de laatste mens er definitief is verdwenen. Ze doen denken aan de schilderijen van Hopper, Magritte of Willink, maar dan zonder horizon of ramen en platgeslagen onder kunstlicht. Aan de films van David Lynch, of de Escheriaanse plattgrond van het Overlook Hotel in *The Shining* van Stanley Kubrick.

DODE INTERNET

Begin dit jaar stelde het online kunstplatform *Hyperallergic* in het artikel 'How Liminalism Became the Defining Aesthetic of Our Time' – vrij vertaald: hoe liminalisme de meest kenmerkende stijl voor onze tijd werd – dat de anonimiteit, de vervreemding en het gevoel van onbehagen dat uit die afbeeldingen spreekt kenmerkend zijn voor onze postkapitalistische, post-covid-tijd. In het stuk werden veel dingen op een hoop gecombineerd. De schilderijen van de Grieks-Italiaanse schilder Giorgio de Chirico. Het begrip 'hauntology' van de Engelse cultuurfilosoof Mark Fisher, die beschrijft hoe in het zogenaamde retrofuturisme culturele echo's uit het verleden komen spoken. De verlaten winkelcentra doen zowel denken aan de

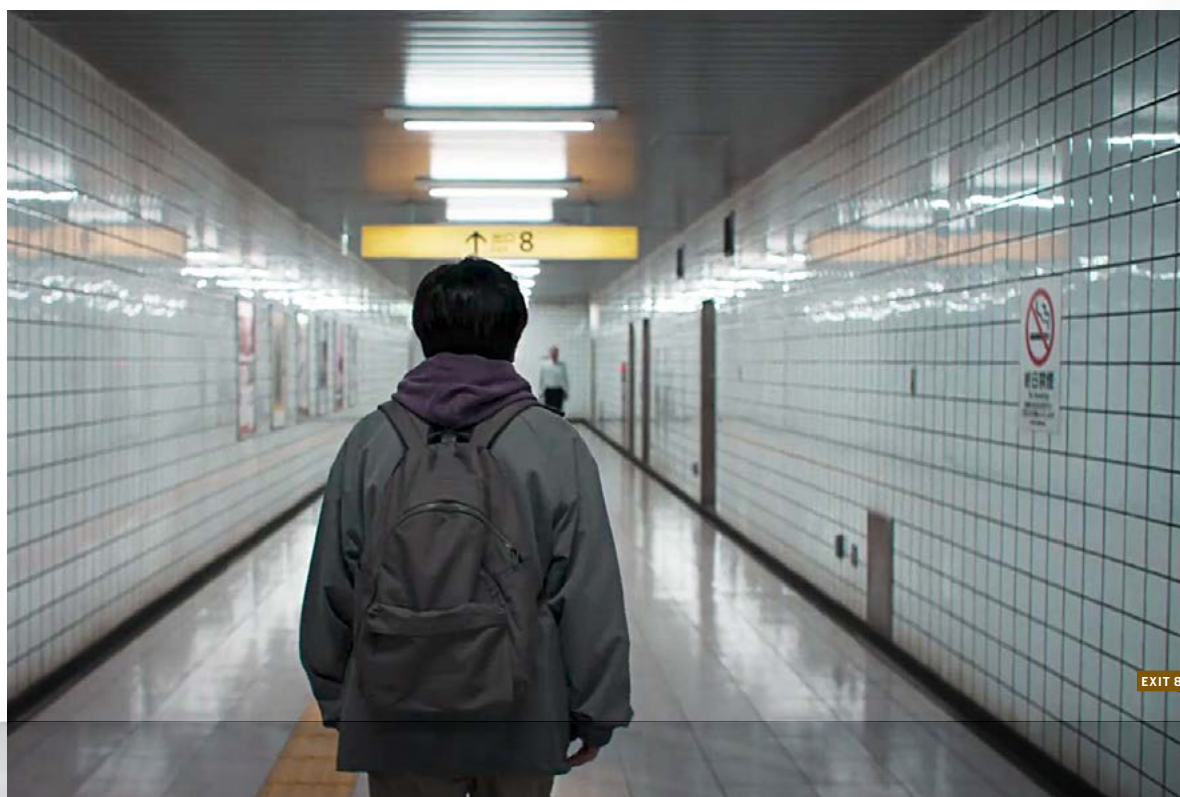
zombiefilms van George A. Romero als aan de afgedankte *malls* die je langs Amerikaanse uitvalswegen vindt, omdat het goedkoper was om ergens anders een nieuwe te bouwen.

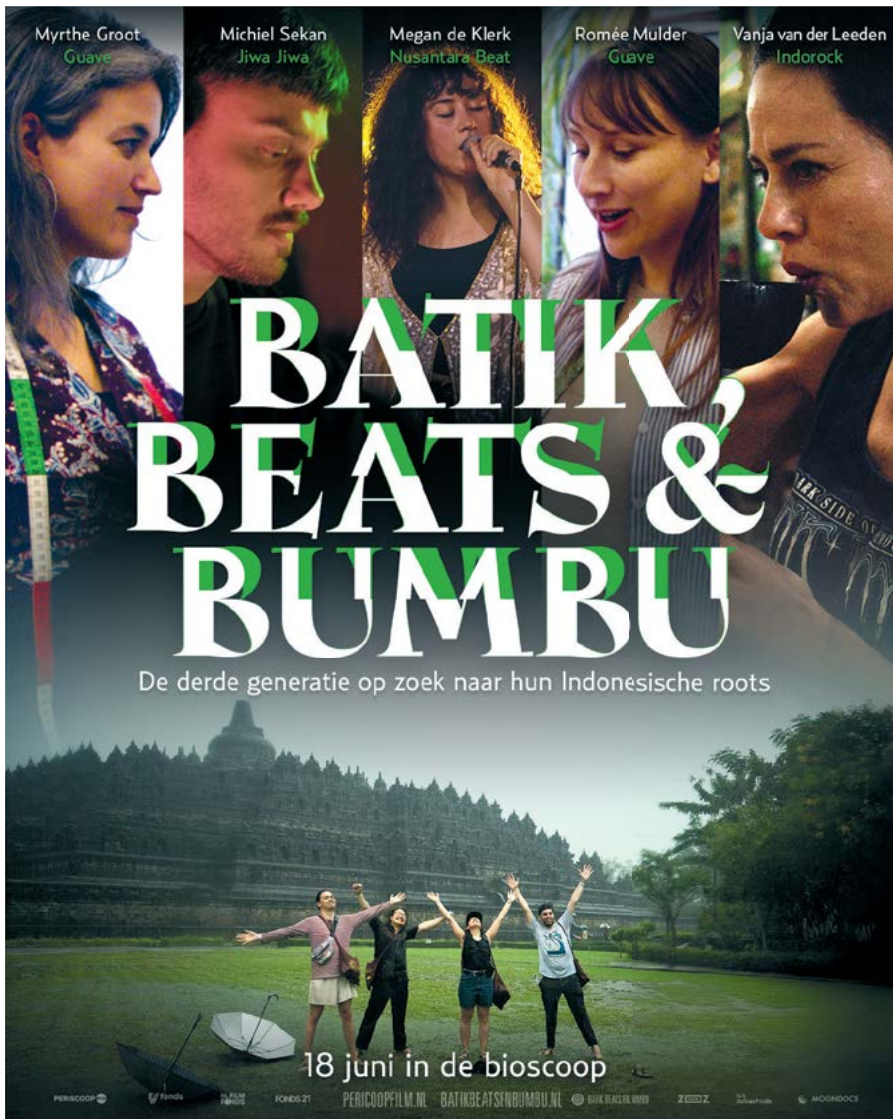
Het lekkere van films als *Backrooms* is dat je er zo eindeloos over kunt door-nerden. Of het nou internetcultuur is, technologie, kunstgeschiedenis of filosofie, er zijn overal aanknopingspunten. Met de verhalen van Jorge Luis Borges bijvoorbeeld en die van Mark Z. Danielewski. Zijn *House of Leaves*, over een huis dat aan de binnenkant groter is dan aan de buitenkant is de ultieme liminale metaroman. Je kunt er bewijs in zien voor simulatietheorieën, die stellen dat we allang in een nabootsing van de werkelijkheid leven. Het

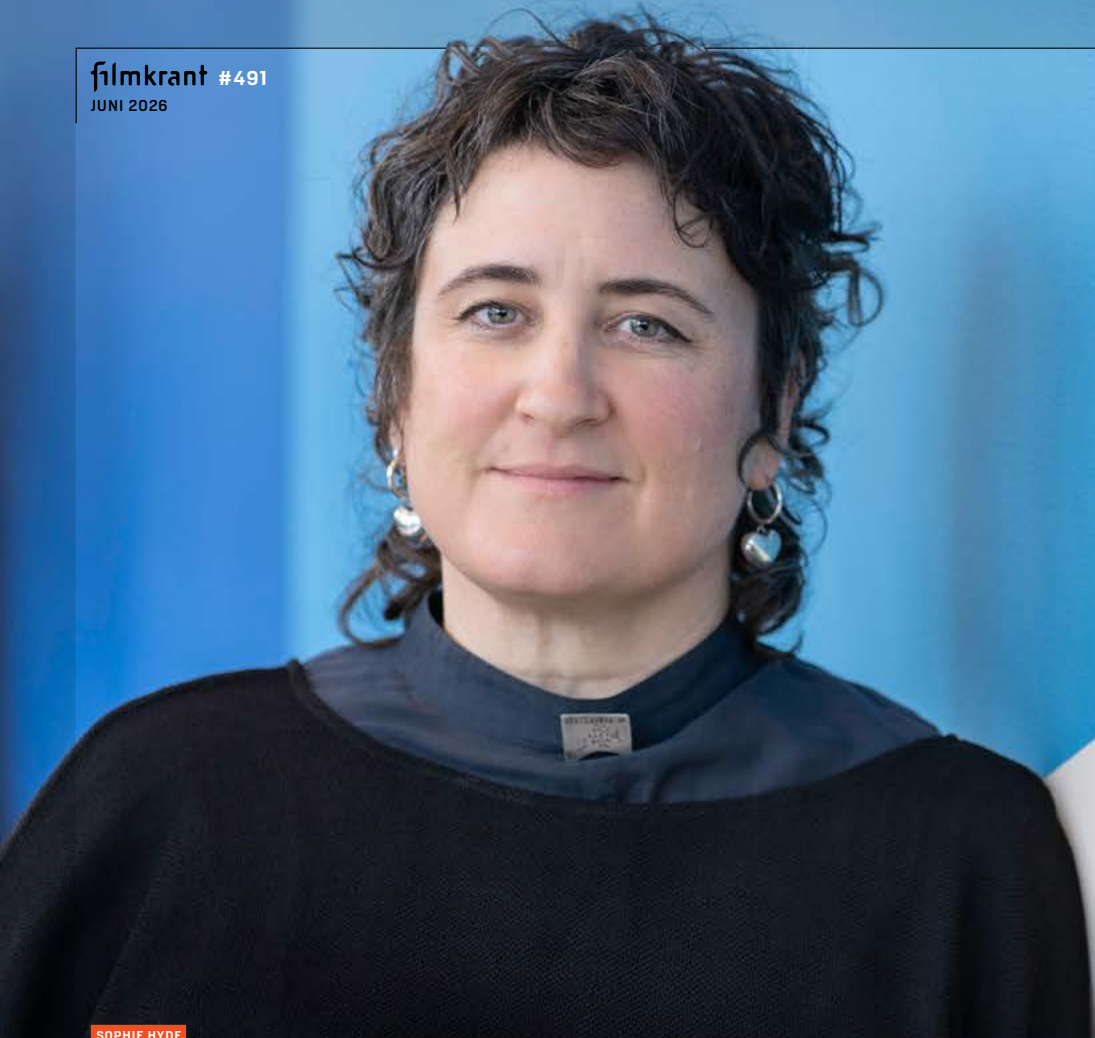
roept het koortsdelier op dat het Alice in Wonderland-effect wordt genoemd: het gevoel dat ruimtes uitdijen en krimpen. Dan Erickson, de bedenker van tv-serie *Severance* noemde de backrooms een van zijn grootste inspiratiebronnen. En dan is er nog *The Blair Witch Project*, de horror-mockumentary die groot werd via internetmarketing en achteraf kan worden beschouwd als een soort 'Manuscript gevonden in een fles' van Edgar Allan Poe. Een Droste-blikje. Een vernuftige vorm van narratief gezichtsbedrog. Precies zoals *Backrooms*.

Met een psycholoog als belangrijkste bijfiguur is de suggestie dat de backrooms worden gegenereerd door een bewustzijnsbreuk – een hallucinatie, zo je wilt – en dat ze eigenlijk een fysieke manifestatie van het onderbewuste zijn, ook niet zo vergezocht. Maar hun repetitieve droomstructuur wijst nog op iets anders, namelijk de theorie van het dode internet. Die stelt dat langzamerhand alle online content wordt geproduceerd door AI-bots die steeds armzaliger aftreksels van aftreksels produceren. De backrooms als de rommelkast waar computerprogramma's hun afdankertjes opslaan. Mislukte AI-slop die eindeloos blijft doetteren, ook als er nooit meer iemand naar kijkt. Behalve wij, omdat we nou eenmaal geneigd zijn net zo lang in de afgrond te staren totdat die terugkijkt.

BACKROOMS VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE KANE PARSON | MET CHIWETEL EJIOPFOR, RENATE REINSVE, MARK DUPLASS | 111 MINUTEN | DISTRIBUTIE DUTCH FILMWORKS | NU TE ZIEN

SOPHIE HYDE

In dit queer familiedrama verkent een non-binaire Australische tiener hun seksualiteit tijdens een verblijf bij hun eigenzinnige homoseksuele opa in Amsterdam. “We houden ook van elkaar vanwege onze eigenaardigheden.”

DOOR OMAR LARABI
PORTRET ANDRÉ BAKKER

SOPHIE HYDE OVER *JIMPA*

‘VRIENDELIJKHEID IS BEST EEN ROBUUST CONCEPT’

De negentienjarige Frances (Aud Mason-Hyde) ziet het wel zitten om langere tijd bij opa Jim (John Lithgow) in Amsterdam te bivakkeren. Frances, die zich identificeert als non-binair, kan maar moeilijk aarden in het conservatieve Adelaide en hoopt in Nederland meer gelijkgestemden te treffen. Moeder Hannah (Olivia Coleman) is bezig met een film over Jims leven. Die sloot zich, nadat hij in 1973 uit de kast kwam en zijn gezin verliet, aan bij de homorechtenbeweging. Het is Hannahs doel om een “drama zonder conflict te maken”. Haar familie probeert beproevingen, zoals Jims vertrek destijds, altijd op een positieve manier te benaderen.

Toch ontstaat er frictie als Hannah en Frances – en Frances’ vader Harry (Daniel Henshall) – afreizen naar Amsterdam. Moeder en kind kunnen het niet laten om in Jims verleden te spitten. Misschien omdat ze de ietwat kribbige Jim, die drie jaar eerder werd getroffen door meerdere hersenbloedingen, nu nog kunnen vragen naar vroeger. Ondertussen wordt Frances verliefd, twijfelt Hannah aan haar opvoedstrategie en overweegt Jim of hij in Amsterdam blijft.

EIGENAARDIGHEDEN

De nieuwe film van Sophie Hyde (*Good Luck to You, Leo Grande*, 2022) wil onder meer een teder coming-of-age-drama zijn, maar óók een historische terugblik op homoactivisme. Die overvloed aan ambitie leidt tot een wat rommelig geheel waarin geen van de

drie sleutelpersonages echt de ruimte krijgt om te groeien. Al voelt *Jimpa* vanaf de openingsscène aan als een thuis waarin iedereen zichzelf kan zijn.

Hyde liet zich voor *Jimpa* inspireren door haar eigen vader en door de queer familie waarin ze opgroeide. Hoewel de film vooral positief van toon is, schroomt ze niet om de imperfecties van haar personages bloot te leggen. Zo heeft Jim ondanks zijn verleden als activist een nogal achterhaalde (binaire) blik op seksualiteit – je bent óf homo, óf hetero. Hyde legt uit: “Ik hou van mijn personages en ik vind het heerlijk als er iets aan ze mankeert. We vallen niet alleen voor elkaar vanwege onze positieve eigenschappen. Ergens houden we ook van elkaar vanwege onze eigenaardigheden.”

OPEN WOND

Om de banden op de set te versterken gaf Hyde de acteurs buiten werktijd opdrachten mee, vertelt ze. “Aan John [Lithgow] vroeg ik om met de Nederlandse acteurs die de vrienden van zijn personage spelen uit eten te gaan. Olivia en Aud gaf ik berichtjes mee die ze gedurende een wandeling in het Vondelpark aan elkaar moesten voorlezen. Het idee was om de acteurs een bijzondere ervaring met elkaar te laten hebben.”

Dat vertrouwen creëren is een wezenlijk deel van Hyde’s eigenzinnige regiestijl: “Of acteurs nu een komische of verdrietige scène spelen, ik ben me ervan bewust dat ik een kwetsbaarheid van ze vraag die

mensen in het dagelijks leven niet hoeven tonen. Acteren heeft soms iets van wroeten in een open wond, dus het is belangrijk dat acteurs zich bij mij op hun gemak voelen.”

Open wonden of niet, Hyde twijfelde geen moment toen ze overwoog om haar eigen kind te casten. “Aud groeide op filmsets op en helpt me vaak bij het schrijfproces. We praten voortdurend over mijn projecten. Het voelde vanzelfsprekend om hen erbij te vragen, vooral toen ik aanvoelde dat dit project schreeuwde om een non-binair personage. Het voelde niet eng om van hen die kwetsbaarheid te vragen.”

Jimpa laat zich uiteindelijk omschrijven als het drama zonder conflict dat Hannah in de film zelf voor ogen heeft, met personages die elkaar vooral liefhebben. Hyde: “Het vermijden van conflict lukt natuurlijk niet altijd, maar geloof me: vriendelijkheid is best een robuust concept. Toen ik aan de film werkte, dacht ik: laten we een verhaal maken waarin wel onenigheid voorkomt, maar waar dat niet de drijvende kracht achter de plot mag zijn.”

Jimpa toont een wereld waarin de personages vooral hun best doen om, aldus Hyde, “elkaars menselijkheid te vinden”.

BATIK, BEATS & BUMBU Terug naar een onbekend land

Voor de derde generatie Nederlanders met een Indonesische achtergrond betekent de Indonesische cultuur iets anders dan voor hun ouders.

Zou je het zo kunnen stellen? Dat een eerste generatie emigranten liever zwijgt nadat men zich door welke omstandigheden dan ook gedwongen zag te vertrekken? Dat een tweede generatie vragen begint te stellen en een derde generatie nieuwsgierig wordt naar de afkomst? Beetje grof gesteld?

Kritische vragen over de geschiedenis van Nederlands-Indië zijn de afgelopen decennia herhaaldelijk in documentaires gesteld. Noodzakelijke vragen. *Indië verloren...* (2023), *Indisch zwijgen* (2022), *Onze jongens op Java* (2019). Omdat over veel dingen werd gezweven, zowel binnen families als door de Nederlandse staat, was het onvermijdelijk

dat die stilte doorbroken ging worden. Of zou iemand denken dat een onverwerkt verleden wel gezond is?

Pijn en zwijgen zijn in *Batik, Beats & Bumbu* van Claire Pijman in de gesprekken wel op de achtergrond aanwezig. Omdat vrijwel iedereen er binnen families mee te maken heeft gehad. Maar de film wil vooral een nieuwe generatie portretteren: jongeren die al lange tijd wisten dat ze een Indische achtergrond hadden maar ook jongeren die dat pas later ontdekten en nieuwsgierig zijn geworden naar de cultuur die hen direct of indirect gevormd heeft.

Jongeren ook die best willen weten wat het historische verhaal van hun familie is, maar die vooral ook de afgelopen jaren zijn gaan ontdekken wat die cultuur dan is die ze met zich meedragen. Een mode-atelier dat decoratietechniek batik gebruikt voor eigen-

BATIK, BEATS & BUMBU

tijdse mode. Een dj die met de oprichting van platenlabel Jiwa2 Indonesische popmuziek uit de jaren zeventig en tachtig wil uitlichten. De Indonesische keuken die voor een groot deel al vegan en vegetarisch was toen Hollanders nog runderen voor ontbijt aten. Een band die in hun muziek een fusie van “talent, stijlen en generaties” wil realiseren.

Dat werkt enerzijds aanstekelijk. Want kom maar op met die fantastische gerechten. Bovendien is het mooi om te zien hoe mensen een manier vinden om licht om te gaan met een verleden dat zoveel zwaarte kent. Daardoor lijkt het soms misschien alleen maar gezellig en een uitstapje van mooie en lekkere

dingen. Maar hier klinkt ook het cynisme en de ervaring dat elke documentaire over dat gedeelte verleden in wezen vooral over pijn gaat. *Batik, Beats & Bumbu* is niet zo'n film en het zegt iets dat je bijna aan de energie en het optimisme van de film moet wennen. Zo gewend zijn we dus geraakt aan het drama. Wat niet wegneemt dat er nog steeds heel veel over het historische onrecht van het kolonialisme niet gezegd is.

RONALD ROVERS

BATIK, BEATS & BUMBU NEDERLAND, 2026 | REGIE CLAIRE PIJMAN | 84 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOOP | TE ZIEN VANAF 18 JUNI, OOK VIA [picl.nl](#)

VOTEMOS

Wie is er hier nou eigenlijk gek?

De stoppen slaan door in dit satirisch-claustrofobische kamerspel over een stel burens dat bakkeleit over een nieuwe huurder met een vlekje.

In nog geen vijf minuten is de vergadering van de Vereniging van Eigenaren voorbij. Over de lift die overduidelijk aan vervanging toe is, bestaat geen twijfel: iedereen is voor. Maar als Alberto, in wiens huis de bijeenkomst plaatsvindt, bij de uitloop laat vallen dat hij voor zijn verlepte appartement een huurder heeft gevonden die in een re-integratietraject zit, wordt de vergadering door de burens heropend.

Re-integratie van wat? Mentale gezondheidsproblemen? Hoe gevaarlijk is deze gek? Wie gaat hier eigenlijk over? “We hebben het over iets dat voor ons allemaal een probleem kan worden”, aldus een van de zes burens, die vindt dat er gezamenlijk over de wenselijkheid van de nieuwe buur moet worden beslist. Opeens staat er een nieuwe optie ter stemming: het geld voor de lift kan ook in het te huur staande appartement worden gestoken, om de rust in het pand te bewaren.

Hoe snel die rust is verstoord, blijkt als de

gemoederen hoog oplopen in het uur dat volgt, voorafgaand aan de komst van de nieuwe huurder, die bij Alberto het contract zal komen tekenen. Wat definieer je als een probleem, hoe vel je een oordeel, volgens welke procedure doe je dat en op grond van welke kenmerken? Wat is een acceptabel risico, hoe leven mensen samen en hoe goed kennen de burens elkaar eigenlijk?

Het zijn een boel vragen die aan bod komen in dit satirisch-claustrofobische Kamerspel over (voor)oordelen en gebrek aan (zelf)inzicht. In klein verband stelt het kwesties aan de kaak over normaliteit, tolerantie en veiligheid die in het groot op maatschappelijk niveau spelen. Het oude huis geeft ondertussen commentaar op de oplopende spanningen tussen de bewoners: het licht valt uit, de stoppen slaan door. Wie is er hier nou eigenlijk gek?

De speelfilm *Votemos* ('laten we stemmen') is een uitwerking, met deels dezelfde cast, van de eerdere, gelijknamige kortfilm van de Spaanse schrijver/regisseur Santiago Requejo uit 2021, waarmee hij op een reeks kleinere festivals in de prijzen viel. Maar met de lengte verliest hij aan scherpte. De veelheid aan op

VOTEMOS

zich interessante vragen en invalshoeken verwordt bij gebrek aan dramatische keerpunten of accenten tot een nogal onoverzichtelijke brij. De mopperende personages zijn weinig sympathiek en voor een satire valt er maar weinig te lachen.

Wat *Votemos* wel duidelijk maakt – en daar gaat het om – is dat in iederéén een potentieel

probleem schuilt. En dat dat met stemmen niet wordt opgelost. *Convivimos*.

KARIN WOLFS

VOTEMOS SPANJE, 2025 | REGIE SANTIAGO REQUEJO | MET RAÚL FERNÁNDEZ DE PABLO, CLARA LAGO, TITO VALVERDE | 88 MINUTEN | DISTRIBUTIE ARTI FILM | TE ZIEN VANAF 25 JUNI, OOK VIA [picl.nl](#)

KORT

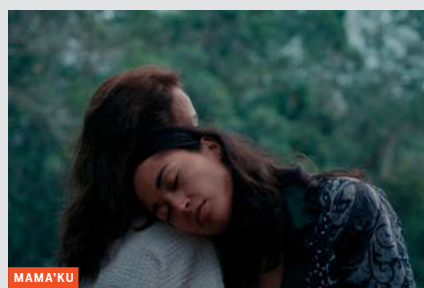
DE FILM VAN RUTGER, THOMAS & PACO 2

Hans Somers | Influencerfilms scoren al jaren goed in het Nederlandse filmlandschap. Dat gold ook voor de film met YouTubers Rutger Vink en Thomas van Grinsven, die in 2025 een vrolijke familiefilm maakten over de ontvoering van hun hond Paco. Nog geen jaar later is er een vervolg, waarin Paco pardoës verandert in een poes. Het blijkt het werk van een hondenhater, met wie Rutger en Thomas het flink aan de stok krijgen.

TE ZIEN VANAF 3 JUNI

A WOLF AMONG THE SWANS

Camila Agustini | Niet alleen muzikanten kunnen voor zijn voor opbeurende biopics, blijkt uit deze fictiefilm rond balletdanser Thiago Soares, die zich opwerkte van de sloppenwijken van Rio

MAMA'KU

de Janeiro tot het Londense Royal Ballet.

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

MAMA'KU – VAN JAKARTA TOT DE MOLUKKEN

Sven Peetoom | Nederlandse documentaire

over danser Cheroney Pelupessy en haar zwijgzame moeder. Samen maken ze een reis naar Indonesië en zoeken ze naar manieren om zich te verhouden tot het onderdrukte verleden van moeder Laura. De film van Peetoom (*Tussen wal en schip – Geruisloos Indisch*) wordt vertoond samen met de kortfilm *Sudah* van Aldo Agaatsz.

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

MASTERS OF THE UNIVERSE

Travis Knight | Een kleine veertig jaar na de geflopte eerste verfilming wordt weer eens een poging gewaagd om van de speelgoed- en animatiefanchise een bioscoopsucces te maken. Kan prins Adam (Nicholas Galitzine) in zijn strijd tegen wrede dictator Skelator (Jared Leto) de laaggespannen verwachtingen tarten?

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

DE FILM VAN RUTGER, THOMAS & PACO 2

OMAHA

OMAHA

Dat wat nauwelijks uit te leggen valt

Omaha heeft even nodig om onder de huid te kruijen. Maar deze roadmovie door vergeten Amerika beheerst de kunst van het impliceren en weet daardoor te intrigeren.

Hoewel de film het zelf nergens met zoveel woorden benoemt, vermeldt de synopsis van *Omaha* dat het verhaal zich afspeelt in de nasleep van de financiële crisis van 2008. En hoewel de precieze details achterwege blijven, is het overduidelijk dat de hoofdperson (gespeeld door John Magaro) hard geraakt is. Wanneer deze vader, wiens naam in de film niet wordt genoemd, zijn kinderen Ella en Charlie vroeg in de ochtend wekt om op roadtrip te gaan, voel je aan alles dat het hier niet om een gezellige vakantie gaat.

Omaha is een reis over de eindeloze vlaktes van het Amerikaanse Midwesten. Langs benzinepompen, goedkope fastfoodrestaurants en groezelige motels. Hier trekt de andere kant van de medaille van de Amerikaanse droom voorbij. Een wereld van losse verblijfplaatsen, flexbaantjes en voedselbonnen, die de afgelopen tien jaar welhaast een eigen Amerikaanse filmtraditie heeft voortgebracht. Denk aan *American Honey* (2016), *The Florida Project* (2017) of *Nomadland* (2020). Films die – vaak met een opmerkelijk warme esthetiek – de Amerikaanse desillusie portretteren.

Misschien omdat we het al vaker uitstekend uitgevoerd hebben gezien, voelt dit speelfilmdebuut van Cole Webly aanvankelijk aan als een arthouse formulefilm. De meestal fraaie cinematografie neigt op betekenisvol bedoelde momenten naar emotionele clichéfilmrij – dromerige, van onderaf gefilmde beelden; zonlicht dat in de lens glinstert. Alles voorzien van een generieke indie-soundtrack.

Waar de andere genoemde films drijven op sterke, eigenzinnige personages, blijft de protagonist in *Omaha* opvallend vlak. Vrijwel niks komen we over zijn achtergrond en beweegredenen te weten. Hij houdt van zijn kinderen; zijn vrouw is overleden – dat is het wel zo'n beetje. Een personage dat meer als pars pro toto voor een breder fenomeen lijkt te dienen, dan om een eigen verhaal te vertellen.

Lang zit dat oningevulde de film wat in de weg. Maar als het doel van de reis zich langzaam openbaart, blijkt het de grootste troef van *Omaha*. Juist omdat we niet weten wat in het hoofd van die stuurse vader omgaat, word je uitgedaagd een voorstelling te maken van zijn wanhoop. Zelf een uitleg te geven aan iets wat nauwelijks uit te leggen valt. Daarvoor krijg je net genoeg kruimels, waarmee *Omaha* bewijst de kunst van het impliceren te beheersen.

Impliciet bijvoorbeeld gaat *Omaha* over het tekortschieten van een bepaald soort mannelijkheid. Een mannelijkheid die emotionele geslotenheid cultiveert en maakt dat mannen niet praten, maar handelen – en uiteindelijk niemand redden.

DEVI SMITS

OMAHA VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE COLE WEBLEY | MET JOHN MAGARO, MOLLY BELLE WRIGHT, WYATT SOLIS | 85 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 25 JUNI

THE GIRL WHO LEAPT THROUGH TIME

Altijd te laat

Een zeventienjarige scholier bezit in één klap het vermogen om door de tijd te springen. Mamoru Hosoda's tweede speelfilm is nu in een 4K-restauratie te zien.

Makoto Konno is altijd te laat. Als een wervelwind stormt de zeventienjarige scholier door haar slaapkamer, vliegt de trap af naar buiten, om op haar fiets naar school te racen. Elke ochtend weer. En elke ochtend is daar de spoorwegovergang waar ze net op tijd voor in de remmen knijpt.

Maar op een dag waarop alles misgaat wat mis kan gaan in een puberleven – onverwachte overhoringen, jongens die op je vallen (maar niet in de romantische zin) – vliegt ze door kapotte remmen over die spoorweg door de lucht. Het volgende moment ligt ze ongeschonden op straat na een onschuldige aanrijding, een paar minuten én een paar honderd meter daarvoor.

Makoto heeft plots het vermogen om door de tijd te springen. Letterlijk. Met een flinke aanloop en toewijding kan ze een sprong maken die haar een stukje terug in de tijd brengt. De toekomst in springen kan niet. En het aantal sprongen is beperkt. De tiener gebruikt haar gave aanvankelijk om de worpen van haar vrienden Kosuke en Chiaki bij het honkballen te voorspellen, of eindeloos karaoke te kunnen zingen.

Meer dan een film over tijdreizen is *The Girl Who Leapt Through Time* (*Toki o kakeru shōjo*) een film over vriendschap. In een zo

mer waarin de cicaden luid zoemen en de zon onvermoeibaar schijnt, spenderen Makoto en haar vrienden Kosuke en Chiaki eindeloze lome middagen met elkaar.

The Girl Who Leapt Through Time is gebaseerd op de gelijknamige roman van Yasutaka Tsutsui uit 1967. Een eerdere verfilming uit 1983, van Nobuhiko Ōbayashi, was lange tijd een van de succesvolste films in Japan. Mamoru Hosoda weekte zijn adaptatie enigszins los van het bronmateriaal: het hoofdpersonage in de film is het nichtje van de hoofdpersoon uit het boek.

Hoewel het pas zijn tweede speelfilm was, draagt hij duidelijk het signatuur van Hosoda. Dat zit in de animatie, en dan vooral zijn verbeelding van de tijdsprongen; een wirwar van radertjes en een soort lint van tijdcodes in een oneindig wit. En in het spelen met ritme, door bijvoorbeeld een moment op te rekken tot een hele sequentie.

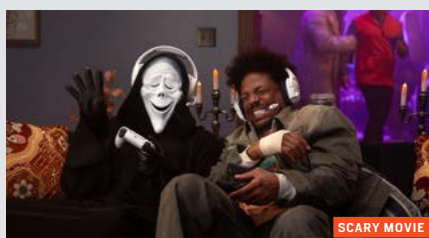
Maar het zit vooral in het uittekenen van de personages en hun onderlinge relaties. Makoto's voorzichtige gevoelens voor Chiaki; de dynamiek met haar jongere zusje. In hoe Hosoda in al die speelsheid een diepere laag naar boven haalt: het besef dat zelfs met het vermogen om door de tijd te springen, je de dingen die echt belangrijk zijn toch vaak niet te laat ziet.

ELISE VAN DAM

THE GIRL WHO LEAPT THROUGH TIME (*TOKI O KAKERU SHŌJO*) JAPAN, 2006 | REGIE MAMORU HOSODA | MET STEMMEN VAN RIISA NAKA, TAKUYA ISHIDA | 98 MINUTEN | DISTRIBUTIE PIECE OF MAGIC | TE ZIEN VANAF 11 JUNI

THE GIRL WHO LEAPT THROUGH TIME

SCARY MOVIE

SCARY MOVIE

Michael Tiddes | Zesde film in de komische franchise die vrolijk de draak steekt met recente horrorsuccessen. Vrijwel alle acteurs uit de eerste films keren terug: Marlon en Shawn Wayans, Anna Faris, Regina Hall. Doelwit zijn onder meer *Smile*, *M3GAN*, *Weapons* en *Longlegs*.

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

THE AMAZING DIGITAL CIRCUS: THE LAST ACT

Gooseworx | Filmcompilatie van de populaire internetserie over een groep mensen die na het opzetten van een VR-bril vast komen te zitten in een digitale wereld die is vormgegeven als een circus. Een AI-directeur stuurt ze vervolgens op de gekste avonturen, waarbij de personages waakzaam moeten zijn dat ze niet veranderen in abstracte monsters. In deze uitgebreidere filmversie gaan de personages op zoek naar de geschiedenis van het digitale circus.

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

UNE FEMME EST UNE FEMME

Jean-Luc Godard | Ter ere van het 65-jarig jubileum keert deze 'neorealistische' musical van grootmeester Jean-Luc Godard in geresta-

reerde vorm terug in de filmzalen. Godard experimenteerde er begin jaren zestig op los, door een heel eigen draai te geven aan allerlei uiteenlopende genres. Dat doet hij ook in deze klassieker, die zowel een hommage als een ontleding is van (Amerikaanse) musicals.

TE ZIEN VANAF 4 JUNI

SPLISH SPLASH FOREVER!

SPLISH SPLASH FOREVER!

Natascha Beller | Een van oorsprong Zwitserse familiefilm over een tragische zwembadsluiting. De elfjarige Pola speelt het liefst de hele dag in zwembad Splish Splash, maar dan moet haar favoriete plek wegens bezuinigingen de deuren sluiten. Als haar beste vriendin ook nog naar het buitenland verhuist, komt Pola in actie. Om toch nog ergens houvast te hebben, moet en zal ze het zwembad redden.

TE ZIEN VANAF 10 JUNI

LIFEHACK

Ronan Corrigan | De laatste jaren duiken steeds vaker 'schermfilms' op, films waarin de verhalen volledig worden verteld via telefoon- en computerschermen. Dat zagen we onder meer in een film over een verdwijning (*Searching*),

À PIED D'OEUVRE

À PIED D'OEUVRE Navelstarende klusjesman

Wat een inzicht in de *gig economy* had kunnen opleveren, blijft in de autofictie-verfilming *À pied d'oeuvre* hangen in zelfkanttoerisme.

Regisseur en acteur Valérie Donzelli heeft ervaring met autofictie: in haar enerverende *La guerre est déclarée* (2011) verwerkte zij met haar partner de strijd die ze voerden toen hun jonge kind een hersentumor kreeg. Maar het verfilmen van andermans autofictie blijkt andere koek. Haar *À pied d'oeuvre*, naar het gelijknamige boek van Franck Courtès, komt nergens echt tot leven.

De hoofdpersoon van het boek is een naamloze ik-figuur die direct is gebaseerd op Courtès' eigen ervaringen; in de film heet hij Paul Marquet en wordt hij met een naar apathie neigende verstilling gespeeld door Bastien Bouillon. Net als Courtès zelf was deze hoofdpersoon ooit een succesvol fotograaf, die zijn carrière opgaf om zich toe te leggen op de literatuur. Maar al snel komt hij erachter – zoals hij het zelf zegt in de direct aan het boek ontleende voice-over – dat schrijven iets anders is dan gepubliceerd worden, en gepubliceerd worden weer iets anders dan met schrijven je brood verdienen.

Terwijl hij vruchteloos ploetert aan zijn derde roman, moet hij wel in zijn levensonderhoud voorzien, hoe spartaans dat ook is. Dus schrijft hij zich in op een online platform waar particulieren de laagste bieder inhuren voor allerlei klusjes in en om huis.

Dat biedt natuurlijk genoeg aanleiding voor beschouwingen over de *gig economy* – een beetje zoals de Nederlandse journalist

Jeroen van Bergeijk zich ook onderdompelt in allerlei laagbetaalde baantjes voor zijn boek *Undercover aan het werk*. Met het verschil dat Van Bergeijk op zoek is naar inzicht in al die mensen die hij daar ontmoet, en reflecteert op zijn eigen rol en moraliteit. *À pied d'oeuvre* daarentegen (de titel betekent zoveel als 'hard aan het werk') zet Pauls opdrachtgevers en collega-klusjesjagers vooral in als voer voor droogkomische intermezzo's tussen het navelstaren over zijn kunstenaarschap door. Het wringt dat de verteller erop blijft hameren dat hij geen andere uitweg heeft, terwijl de film op geen enkele manier uitlegt waarom hij niet gewoon in deeltijd die lucratieve foto's blijft maken.

Ook stoort het hoezeer de film leunt op de voice-over. De prijs voor beste scenario die de film won op het filmfestival van Venetië, kreeg hij misschien omdat het allemaal zo ontzettend geschreven aanvoelt. Al impliceert het ook dat de jury toch meer zag in wat voor mij nergens uitstijgt boven zelfkanttoerisme in het kwadraat: eerst zwelgt schrijver Courtès in zijn zelfverkozen bijna-armoede, en vervolgens zwelgt Donzelli met hem mee. Wellicht dat er op papier meer zelfreflectie in zat – het boek werd in Frankrijk lovend ontvangen – maar zoals het wordt gepresenteerd in deze film is het vooral naïef.

JOOST BROEREN-HUITENGA

À PIED D'OEUVRE FRANKRIJK, 2025 | REGIE VALÉRIE DONZELLI | MET BASTIEN BOUILLON | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE LUMIÈRE | TE ZIEN VANAF 18 JUNI, OOK VIA picl.nl

A SAD AND BEAUTIFUL WORLD Razende liefdesgeschiedenis

In zijn speelfilmdebuut toont de Libanese filmmaker Cyril Aris hoe economische crises, Israëlische bombardementen en een falende overheid de liefde van dertigers Nino en Yasmina op de proef stellen.

Hij: optimist, babbelaar, onmogelijk om te haten. Zij: bedachtzaam, pragmatisch, toekomstgericht. Als kinderen hadden Nino en Yasmina een band, maar inmiddels zijn ze elkaar uit het oog verloren. Tot hij letterlijk Yasmina's leven weer binnen crasht, wanneer hij haar moeder aanrijdt. Om het goed te maken nodigt hij de familie uit bij zijn *Italian fusion* restaurant Chez Nino. Dat loopt hilarisch uit de hand, maar in de chaos her vinden de twee elkaar. Maar is het getroebleerde Beiroet de juiste plek voor hun opbloeiende romance?

De jonge filmmaker Cyril Aris racet in deze fijne *dramedy* door drie decennia Libanese geschiedenis. Een geschiedenis die moedeloos zou kunnen stemmen, maar die de Libanese bevolking nooit uit het veld lijkt te slaan. Ook Nino en Yasmine niet, die eind jaren tachtig opgroeien in de nadagen van de Libanese burgeroorlog en daarna ondanks verschillende economische crises en een constante dreiging vanuit Israël proberen hun toekomst vorm te geven.

Het is vooral de humor waarmee ze die lende trotseren die Nino en Yasmina ver-

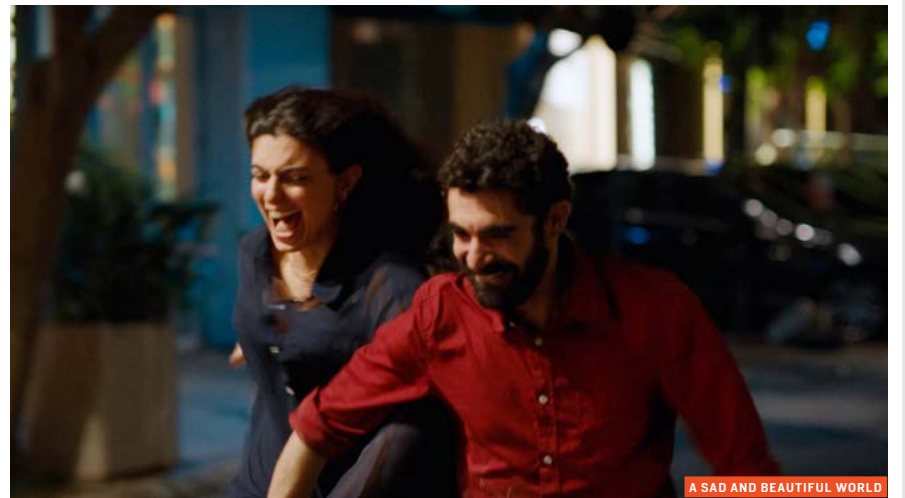
bindt. Aris (die in New York film studeerde) heeft een goed oog voor de kleine momenten die de twee delen: een relativerend oogcontact wanneer Yasmina's ooms over extra frietjes zeuren; samen de stad door crossen op zoek naar een vervangende chef-kok.

Pas wanneer Nino door oplopende kosten zelfs het vlees voor zijn restaurant niet meer kan betalen, ontstaan er scheurtjes in de relatie. Zeker wanneer Yasmina de mogelijkheid krijgt voor werk naar Dubai te verhuizen.

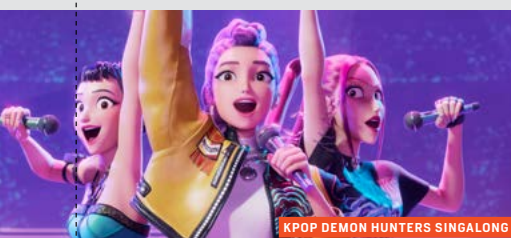
Het dwingt Nino en Yasmina uiteindelijk om een keuze te maken: aan blijven modderen in Beiroet of hun moederland de rug toekeren. Dat dilemma deelt *A Sad and Beautiful World* (*Nujum al'amal w al'alam*) met andere Libanese producties van Aris' generatie, zoals het veelgeroemde *Costa Brava, Lebanon* (2021), waarvoor Aris de montage deed. Ondanks dat je hoopt dat Nino en Yasmina samenblijven, voelt een breuk met zoveel tegenspoed bijna onvermijdelijk. Of is de band toch veerkrachtiger dan we denken?

GUUS SCHULTING

A SAD AND BEAUTIFUL WORLD (NUJUM AL'AMAL W AL'ALAM) LIBANON/VERENIGDE STATEN/DUITSLAND/SAOEDI-ARABIË/QATAR, 2025 | REGIE CYRIL ARIS | MET MOUNIA AKL, HASAN AKIL | 110 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 4 JUNI

A SAD AND BEAUTIFUL WORLD

KPOP DEMON HUNTERS SINGALONG

KPOP DEMON HUNTERS SINGALONG Chris Appelhans, Maggie Kang | Netflix-animatiefilm *KPop Demon Hunters* was een jaar geleden een enorme hit, vooral door de heerlijke liedjes. Ter ere van de eerste verjaardag kunnen fans genieten van een heuse meezingversie, waarvoor de film weer even terugkeert in de bioscopen.

TE ZIEN VANAF 12 JUNI

TOY STORY 5 McKenna Harris, Andrew Stanton | Zeven jaar na het succesvolle *Toy Story 4* zijn Woody, Buzz en consorten eindelijk weer terug. Alsof het speelgoed in de loop der jaren nog niet genoeg existentiële uitdagingen kende, dient zich nu weer een heel modern, potentieel vernietigend vijand aan: de tablet. Een recensie leest u na

verschijning op de *Filmkrant*-website.

TE ZIEN VANAF 17 JUNI

TOY STORY 5

CAROLINA CAROLINE Adam Carter Rehmeier | Romantische misdaadthriller die een moderne draai wil geven aan het klassieke Bonnie & Clyde-verhaal. De jonge Caroline (Samara Weaving uit *Ready or Not*) woont in een ingedut plaatsje in Texas, waar ze in de ban raakt van passant Oliver (Kyle Gallner). Kruideldief Oliver en Caroline trekken vervolgens samen door het Amerikaanse Zuiden, waarbij hun acties steeds roekelozener worden. De film kreeg op het filmfestival van Toronto uitstekende recensies.

TE ZIEN VANAF 18 JUNI

STRUNG Malcolm D. Lee | Violistenhorror, het is in ieder geval weer eens iets anders. In deze horrorfilm van *Girls Trip*-regisseur Lee komt een jonge,

een horrorfilm (*Host*) en een afschuwelijke sciencefictionremake (*War of the Worlds*). In *LifeHACK* is de beurt aan de 'heistfilm', waarin een groep jongeren crypto willen stelen van een miljardair. Dat loopt uiteraard net even anders dan gepland. Lees op filmkrant.nl het artikel over de film en het screenlife-genre.

TE ZIEN VANAF 11 JUNI

SILENT REBELLION

Het vuur in haar blik

Een jonge vrouw in een Zwitserse grensgemeenschap breekt tijdens de Tweede Wereldoorlog los van het patriarchaat in dit gelaagde speelfilmdebuut.

Recente films als *Vermiglio* (2024) en *Sound of Falling* (2025) bewijzen dat het vrouwelijk perspectief op het verleden nog steeds zwaar onderbelicht is. In het naturalistische *Silent Rebellion* (*À bras-le-corps*), dat zich afspeelt in 1943, is het protestantisme in een Zwitserse berggemeenschap een voedingsbodemp voor alledaagse vrouwenhaat.

Zo hoort de vijftienjarige Emma (een ge-laagde, ingehouden rol van Lila Gueneau) hoe er minachtend gesproken wordt over haar moeder, die haar gezin verliet en een nieuw leven opbouwde in een stad verderop. Dat doe je simpelweg niet; het huwelijk is een onbreekbare band. Emma distantieert zich van haar moeder door op school te excelleren en zich ook daarbuiten voorbeeldig

te gedragen. Ze heeft een bijbaantje bij de lokale pastoor (een fijne rol van Colin Grégoire, als de enige man in de film mét gewetenswroeging).

Emma ontdekt, via een bijna terloopse verkrachting, dat ze zich niet kan onttrekken aan de machtsverhoudingen van het patriarchaat. Daarnaast heeft haar vader al een geschikte echtgenoot voor haar gevonden. Ze realiseert zich dat ze in deze conservatieve wereld, waarin vrouwen consequent het zwijgen wordt opgelegd, nooit zal floreren. Filmmaker Marie-Elsa Sgualdo situeert het verhaal nabij de Zwitsers-Franse grens, waar Emma regelmatig ziet hoe Zwitserse soldaten de veelal Joodse vluchtelingen terugsturen naar Duitsland, waar ze worden vermoord. Emma's verloofde is – en dat is dan weer een gemakzuchtige verhaalkeuze – een van die soldaten die vakkundig de andere kant opkijken.

De onderliggende boodschap in *Silent Rebellion* is overduidelijk antifascistisch en feministisch, en doet denken aan de slogan die je in de New Yorkse metro kunt horen: “*See something, say something*” – als je iets ziet, meldt het. Maar melden wordt in het dorp direct bestraft. Dus is het geen verrassing dat Gueneau vooral met haar ogen acteert. Het vuur in haar blik verraadt al dat zij in de voetsporen van haar moeder zal treden.

SILENT REBELLION

Emma doorziet, net als de pastoor, de hypocrisie om haar heen. Maar vertrekken vergt moed, en het kost tijd voordat ze die heeft verzameld.

OMAR LARABI

SILENT REBELLION (À BRAS-LE-CORPS)

ZWITSERLAND/FRANKRIJK, 2025 | REGIE MARIE-ELSA SGUALDO | MET LILA GUENEAU, GRÉGOIRE COLIN | 86 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN VANAF 25 JUNI, OOK VIA picl.nl

AZART, COME MAKE ART

Lof der zotheid

Meezeilen tot de einder op het legendarische Amsterdamsche theaterschip Azart in dit homemovie-achtige lofdicht op diens zottetekop van een kapitein.

De naam ‘Azart’, zoals schipper August Dirks zijn eind jaren tachtig tot theaterschip omgebouwde vleetlogger uit 1916 doopte, staat voor vuur, voor passie. Het woord is verwant aan het Engelse ‘*hazard*’ (‘gevaar’) en het Franse ‘*par hasard*’ (‘per ongeluk’). Terwijl Dirks zijn handen van links naar rechts beweegt als heen en weer slaande golven, legt hij de betekenis ervan uit. Die loopt van pech via bestemming, geluk, toeval, kans en “moeilijke onderneming” tot het Russische “de energie waarmee je alles op het spel zet”.

Dat laatste is precies wat Dirks deed toen hij het gereguleerde burgerleven de rug toekeerde en de vrijheid oarmde voor een dertig jaar durend avontuur, dat overigens nog verdomd hard werken blijkt. Zo de tanige, lange blonde man op klompen, met zeeblauwe ogen en een poëtische inborst al

AZART COME MAKE ART

een plan had, was dat om de VOC-geschiedenis op een betere manier te herhalen: de wereld rondvaren om te “spelen in plaats van kelen, te delen in plaats van stelen”.

Op zijn reizen werd de visionaire kapitein vergezeld door een kleurrijke troupe aanwaaierende en afzwaaiende bemanningsleden: een verrukkelijk onvoorspelbaar, onverzekerd, ongeregeld zootje op een stokoude, lekkende schuit. Waar hun onverschrokken instelling destijds al van een aanstekelijk anarchisme getuigde, vormt zij in het hui-

dige, overgereguleerde tijdsgewricht dat ‘veiligheid’ tot verstikkend mantra heeft verheven, een verkwikkende inspiratiebron.

Aanleiding voor de terugblik is de laatste reis van de Azart, die zich in 2020 aandient wanneer de kapitein ongeneeslijk ziek blijkt. Maar de gepokte en gemazelde Dirks laat zich door het alarmerende oordeel van de specialist niet op de kast jagen: “Het geluk is met de dommen.” Zijn reis was altijd al een keten van mislukte plannen, gebroken beloftes, onverwachte ontmoetingen; niets staat

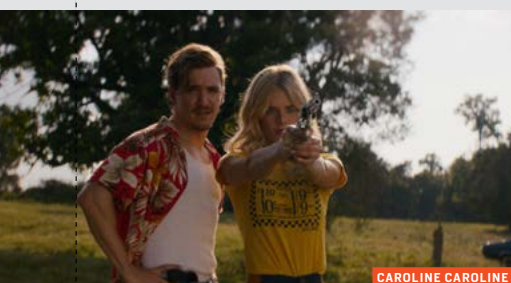
vast. Dirks’ blik blijft licht en gericht op de einder: hij gaat op zoek naar een nieuwe bestemming voor zijn schip, aan de andere kant van de wereld.

Aan de hand van door opvarenden gemaakt, homemovie-achtig materiaal en flarden prachtige stopmotion-animatie worden we deelgenoot van het dertigjarige avontuur van deze zottetekop van een kapitein en diens varende kunstwerk. Een vrolijke verzameling dwaze optredens, indrukken, anekdotes en bijzondere ontmoetingen trekt voorbij. In zijn aanvaringen met autoriteiten houdt de kapitein de samenleving een spiegel voor. De wereld is het zottenkot, het schip de uitdrukking van een verwezenlijkte droom. Van waar je kunt belanden als je met overgave, vertrouwen en gebrek aan gêne leeft in plaats van met de angst om te falen; hoe mooi het leven is als je in onzin en mislukking plezier en schoonheid kunt zien. Wie de wereld als thuis beschouwt, vindt overal vrienden, doceert Dirks: “Leven is komen, delen, gaan.”

KARIN WOLFS

AZART, COME MAKE ART

NEDERLAND, 2024 | REGIE ANNIKE KALJOUW, MASHA NOVIKOVA | MET AUGUST DIRKS | 83 MINUTEN | DISTRIBUTIE AMSTELFILM | TE ZIEN VANAF 25 JUNI

CAROLINE CAROLINE

getalenteerde violist (Chloe Bailey) in de problemen als ze privéles gaat geven aan de dochter uit een steenrijk gezin. Want al gauw blijkt dat gezin de nodige sinistere geheimen te hebben.

TE ZIEN VANAF 18 JUNI

VIER FEEST MET DIKKIE DIK EN DE VERDWENEN KNUFFEL

Joost van den Bosch, Erik Verkerk | Ze deden het enorm goed in de bioscopen de laatste jaren: de Dikkie Dik-films voor de allerkleinsten. In afwachting van een derde komt nu film één, waarin Dikkie lievelingsknuffel Beer kwijtraakt en hij met beste vriendin Poes Muis op zoek gaat, opnieuw in de zalen.

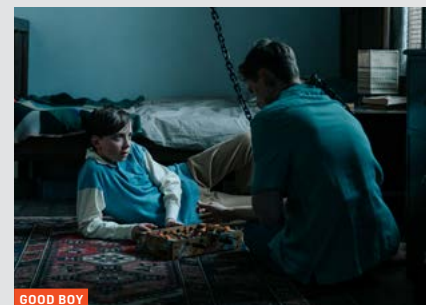
TE ZIEN VANAF 24 JUNI

GOOD BOY

Jan Komasa | Britse thriller die vooral niet verward moet worden met de recent verschenen, gelijknamige horrorfilm over een door demonen gekwelde hond. De negentienjarige hooligan Tommy wordt ontvoerd door twee vreemde snuiters [gespeeld door Andrea Riseborough en

Stephen Graham] die hem willen ‘hervormen’. De vraag is of Tommy kan ontsnappen, of dat hij een willoos slachtoffer wordt van hun vreemde psychologische spelletjes.

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

GOOD BOY

HUNGRY

James Nunn | Na haaien, leeuwen, anaconda's en beren is het nu eens tijd voor het nijlpaard, dat zich in deze horrorfilm mag uitleven op inwisselbaar mensenvlees. Een groep toeristen raakt verdwaald in de moerassen van Louisiana en stuit per ongeluk op een hongerig nijlpaard. Zul je altijd zien.

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

JACKASS: BEST AND LAST

Jeff Tremaine | Slotstuk van de gevierde mannenjongensfranchise, waarin Johnny Knoxville en consorten de meest gestoorde stunts uithalen omdat ze daar nu eenmaal heel veel plezier aan beleven. Maar de meeste leden van de gang zijn inmiddels ook ouder wordende mannen. En dus is het tijd voor een weemoedige terugblik

FANTASTIQUE

FANTASTIQUE Acrobatische toeren

Een westerse blik domineert deze gemankeerde documentaire over een tiener uit Guinee die het wil maken in de wereld van de acrobatiek.

De veertienjarige Fanta uit Conakry, de hoofdstad van het West-Afrikaanse Guinee, wil de armoede ontvluchten via een carrière in de acrobatiek. Als een bekende Guinees, die optreedt met het prestigieuze Cirque du Soleil, les komt geven, hoopt Fanta dat ze geselecteerd wordt voor een tournee. Maar kan ze haar opleiding dan wel afmaken? En kan ze haar moeder achterlaten, die kwakkel met haar gezondheid?

Fantastique wordt door regisseur Marjolijn Prins omschreven als een "hybride documentaire". De film opent met een magisch-realistische scène waarin Fanta in het maanlicht wordt gewassen door haar moeder. Op de randen van boombladeren om hen heen ontstaan fluorescerende rode en paarse tinten. Terwijl Fanta's moeder in de voice-over tegen haar dochter prevelt dat "de wind" haar moet "beschermen", strekt de nabijgelegen Atlantische Oceaan zich uit als een blauwe, onheimische leegte.

De scène doet qua stijl denken aan de films van Mati Diop (*Atlantique*, 2019; *Dahomey*, 2024), waarin die zee soms bijna transformeert in een mythisch wezen, dat kansen biedt maar ook levens opslokt. Groot verschil tussen Diops films en *Fantastique* is dat het magisch-realisme in de film van Prins gekunsteld aanvoelt. Waar in Diops films vrijwel alles een diepere betekenis

krijgt, blijft het in *Fantastique* gissen naar de wezenlijke relatie tussen de suggestie van het bovennatuurlijke en het verhaal over de tiener die droomt van een beter bestaan.

De wijze waarop Prins Fanta's leven in beeld brengt, is clichématig. Denk aan shots van een mekkerend geitje, een vrouw die een steeg schoon schrobt en kruiden die fijn worden gemalen in een vijzel. Dit is Guinee bezien door de ogen van de buitenstaander. Het voelt geforceerd. Een ander pijnpunt is het feit dat Guiniesen hun (zwarte) lijven inzetten en pijnigen om een betere toekomst zeker te stellen. *Fantastique* staat hier nauwelijks bij stil. De lichamelijke behendigheid van de jongeren wordt juist triomfantelijk, in slow-motion, in beeld gebracht.

Die nadruk op het fysieke heeft ook tot gevolg dat de kijker niet te weten komt wat er zich in Fanta's hoofd afspeelt. Terwijl Diop in haar films juist laat zien dat jonge West-Afrikanen vaak beschikken over geprononceerde, originele ideeën.

In plaats daarvan zien we Fanta met een collega-acrobaat kunstjes uitvoeren op een matje dat is neergelegd tussen de fundamente van een niet afgebouwd huis. Is dit een metafoor voor een land in beroering? Je zou zo'n beeld ook kunnen interpreteren als een lichte vorm van *poverty porn*.

OMAR LARABI

FANTASTIQUE BELGIË/FRANKRIJK/NEDERLAND, 2025 | REGIE MARJOLIJN PRINS | MET FANTA TURPIN | 71 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 4 JUNI, OOK VIA [picl.nl](#)

JACKASS: BEST AND LAST

op 25 jaar *Jackass*, waarin natuurlijk ook nog een paar nieuwe stunts worden uitgevoerd.

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

LEAVING LAS VEGAS

Mike Figgis | Rerelease van het Oscar-

winnende melodrama ter ere van het dertigjarig jubileum. De in ongenade geraakte scenario-schrijver en alcoholist Ben (Nicolas Cage, die een Oscar won) krijgt in Las Vegas een relatie met jonge sekswerker Sera (Elisabeth Shue). Maar twee gebroken zielen, dat resulteert niet per se automatisch in een stabiele relatie. In zijn recensie voor *Filmkrant* typeerde François Stienen de film als "fantasievol en caleidoscopisch vormgegeven, met wisselende camerastijlen en opmerkelijke geluidsmontages".

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

SUPERGIRL

Craig Gillespie | Nadat ze vorig jaar al even opdook in de succesvolle nieuwste *Superman*-film, krijgt het nichtje van Superman nu haar eigen speelfilm. Probleemkind Supergirl

FUORI Altijd in de gevangenis

Sensitief portret van Goliarda Sapienza, een van de belangrijkste twintigste-eeuwse Italiaanse schrijvers. Een film over vrouwenvriendschappen en vrijheidsdrang.

Dat ik hier geen 'schrijfster' mag schrijven (de eindredactie van dit blad schrapt de vrouwelijke vorm steevast als ongeëmancipeerd), zegt iets over het bevoogdende, ideologische keurslijf waarin vrouwen en vrouwelijke taalvormen ook anno 2026 soms nog gevangen zitten.

De Romeinse, anarchistische acteur en schrijver Goliarda Sapienza (1924-1996), die het onaangepaste leven van een bohemien leidde, had tijdens haar leven veel last van betuttelende opvattingen. Een van de Italiaanse uitgeverij die in 1976 het manuscript kreeg aangeboden van haar magnum opus *De kunst van het genot*, over een vrouw die zich niet door morele conventies of traditionele vrouwenrollen laat beperken, noemde het een "poel des verderfs". Pas jaren na haar dood werd het boek in het buitenland gepubliceerd en als meesterwerk erkend.

Een verarmde Sapienza, gespeeld door de altijd droevig ogende Valeria Golino, belandde in 1980 als 55-jarige, na het stelen van juwelen van een vermogende vriendin, in de gevangenis. Daar voelde ze dat keurslijf en de bijbehorende wanhoop meer dan ooit, maar raakte ze er ook van bevrijd. Want hoe wel de huisgeschoolde dochter van een vakbondbestuurster (een vrouw; dat doet er toe!) en een socialistische advocaat binnen de muren een buitenbeentje was en voor politiek gevangene werd aangezien, voelde ze zich beter thuis tussen de vrouwen uit arme, volkse, criminele milieus dan in het intellectuele, zich moreel verheven voelende wereldje waaruit ze stamde.

"Met deze vrouwen in Rebibba [de buitenwijk van Rome waarnaar de gevangenis is genoemd, KW] voelde ik een ongelooflijke, onvoorstelbare vrijheid", verklaart Sapienza in *Fuori* ('eruit'). Dit speelfilmportret schetst haar leven aan de hand van de vrouwenvriendschappen die ze aan de dagen achter de tralies overhield. De liefdevolle band was zo sterk, dat ze zelfs als ze buiten de gevan-

genis samen waren, nog binnen zaten. En die maakte dat ze zich binnen de muren vrij voelden, zoals Sapienza later in de film aan haar man uitlegt.

Scenarist Ippolita Di Majo en regisseur Mario Martone, die eerder samenwerkten aan het al even melancholiek-ambigue *Nostalgia* (2022), maken die warme binnenwereld voelbaar in de zachte, weemoedige sfeer van hun film, die de rauwe randen van Rome uit warmgele en huidkleurige grondtonen optrekt. Een opvallende sfeerscène, prachtig raadselachtig en subtiel surreëel, is die waarin Goliarda, tijdens een bezoek met haar criminele vriendin Roberta aan de nieuwe parfumschop van hun voormalige celgenoot Barbara, opeens achter een spiegeldeur in een roze badkamer terechtkomt. Alsof ze een intieme binnenwereld binnengaat waartoe ze alleen in gezelschap van haar gevangenisvriendinnen toegang heeft. Het heeft iets van het 'delier' waarover Sapienza het heeft in relatie tot haar schrijven. Zo geven de filmmakers je het gevoel dat haar boek, dat de poortwachters niet wilden lezen, toch is gezien. Het belang daarvan laten ze haar zelf verwoorden: "Dat boek ben ik."

KARIN WOLFS

FUORI ITALIË/FRANKRIJK, 2025 | REGIE MARIO MARTONE | MET VALERIA GOLINO, ONDINA QUADRI, STELLA NOVARI | 115 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 18 JUNI

FUORI

[gespeeld door Milly Alcock uit *House of the Dragon*] krijgt het in deze film aan de stok met allerlei gespuis, wat uiteraard resulteert in het

LEAVING LAS VEGAS

nodige superheldentumult. Regisseur Gillespie maakte eerder redelijk goed ontvangen films als *I, Tonya* en *Cruella*.

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

WE'LL FIND HAPPINESS

Léa Pool | De jonge Marokkaanse migrant Saad wil samen met zijn Iraanse geliefde Reza op reis naar Canada. Door allerlei politieke spanningen gaat dat niet zonder slag of stoot, want eenmaal aangekomen in Montréal dreigt Reza te worden uitgezet naar zijn thuisland, waar hem mogelijk de doodstraf wacht. Saad moet alles in de strijd gooien om zijn geliefde vrij te krijgen.

TE ZIEN VANAF 25 JUNI

ALEX MAZEREËUW

L'AFFAIRE BOJARSKI Ambachtsman

L'affaire Bojarski vertelt het waargebeurde verhaal van een Pools-Franse oplichter. Een gemakkelijke maar ook weinig verrassende misdaadfilm.

De balpen, het Senseo-koffieapparaat: het zijn zomaar twee van de uitvindingen die Jan Bojarski achteloos doet in *L'affaire Bojarski*.

Niet dat hij er veel aan heeft. De intelligentie van deze Poolse migrant wordt in zijn nieuwe naoorlogse thuisland Frankrijk niet erkend. "Leer eerst maar eens correct Frans schrijven", wordt hem medegedeeld. Misschien daarom, zo psychologiseert de film, dat deze brave huisvader zich op het boevenpad begeeft en de Franse staat een miljoe-nenstreek levert.

L'affaire Bojarski vertelt de waargebeurde geschiedenis van Ceslaw 'Jan' Bojarski, een ingenieur die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw voor omgerekend vijf miljoen euro aan Franse franken vervalste. Iets wat

L'AFFAIRE BOJARSKI

hij met zoveel kunde deed dat hij de media-geïcôneerde bijnaam 'de Cézanne van de valsemunterij' kreeg.

L'affaire Bojarski is een kat-en-muis-misdaadfilm, een Franse variant op *Catch Me If You Can* (2002). Waarbij de sympathie natuurlijk bij de ingenieuze oplichter ligt. We zien hoe Bojarski (Reda Kateb) eindeloos

bezig is om in de geheime ruimte in zijn schuurtje het perfecte papier te creëren en de juiste kleuren te mengen. Hoe hij dat geld vervolgens in omloop brengt: altijd bij een andere zaak, nooit meer dan één biljet per keer. Hoe hij steeds meer geniet van zijn eigen genialiteit. De politie te slim af is. Hoe hoogmoed uiteraard voor de val komt.

De vervalsingen van Bojarski zijn eigenlijk te goed. Zijn Napoleon kijkt levendiger uit zijn ogen dan die op het echte biljet van 100 frank. De bijnaam 'Cézanne van de valsemunterij' suggereert dat we hier met een kunstenaar van doen hebben. Een visie die de film impliciet onderschrijft wanneer aan het slot getoond wordt hoe valse 'Bojarski's' op veilingen tegenwoordig duizenden euro's opleveren. Maar kunstenaarschap draait om iets nieuws creëren. En dat doet Bojarski als vervalsers natuurlijk niet. Hij is een ambachtsman, en zo wordt hij ook geportretteerd.

Iets soortgelijks gaat voor de film zelf op. Of het nu gaat om de cinematografie of de door de decennia springende production design: *L'affaire Bojarski* is tot in de puntjes verzorgd. Maar kleurt ook netjes binnen de lijntjes. Geen verrassingen of vernieuwingen van de welbekende misdaad-tropes: *L'affaire Bojarski* is oerdegelijke ambacht.

DEVI SMITS

L'AFFAIRE BOJARSKI FRANKRIJK, 2025 | REGIE JEAN-PAUL SALOMÉ | MET REDA KATEB, SARA GIRAUDEAU, BASTIEN BOUILLON | 128 MINUTEN | DISTRIBUTIE O'BROTHER | TE ZIEN VANAF 11 JUNI

SOLDIER'S BONES

De massamoord die in een voetnoot verdween

In 1971 stuit beginnend *Newsweek*-journalist Alex Shimkin op een vreemd detail in de Vietnam-oorlog. Kasper Verkaik maakte een portret van zijn leven.

Op papier was Operatie Speedy Express een van de meest succesvolle Amerikaanse militaire campagnes van de Vietnam-oorlog. In december 1968 zouden meer dan tienduizend Vietcong-strijders zijn uitgeschakeld, aldus administratieve gegevens. Dus waarom vond beginnend journalist Alex Shimkin de operatie slechts in een voetnoot vermeld?

Dat was niet wat hem het meest verbaasde. Bij dat 'uitschakelen' (lees: doden) van meer dan tienduizend Vietcong-strijders was slechts een heel klein aantal wapens buitgemaakt. Shimkin wist dat een van de belangrijkste instructies aan militairen in elke oorlog is dat wapens van de vijand in beslag moeten worden genomen. Hij was al van jongs af aan gefascineerd door militaire zaken én had een uitstekend geheugen voor details. Hij wist ook dat de Vietcong extreem goed bewapend was. Dus zoveel doden en zo weinig wapens: dat kon niet kloppen.

De documentaire *Soldier's Bones* van Kasper Verkaik richt zich niet in de eerste plaats op het oplossen van dat raadsel, want de horror die daar plaatsvond is al decennia bekend: Amerikaanse militairen executeerden op grote schaal burgers om de cijfers op te krikken, zodat Amerikaanse politici die twijfelden over het voortzetten van de oorlog grotere budgetten zouden goedkeuren. Verkaik interviewt getuigen, veelal mannen en vrouwen die toen aan de dood ontsnapten

omdat ze erg jong waren (niet elke Amerikaan executeerde kinderen) of gewoon puur geluk hadden.

Tussen die interviews en Shimkins zoektocht naar de waarheid schetst Verkaik het leven van de journalist. Een jongeman die zich vanaf 1965 inzette voor de Amerikaanse burgerrechtenbeweging in Mississippi. Hij demonstreerde met Martin Luther King en werd meerdere keren gearresteerd. Een paar jaar later was Shimkin in Vietnam, waar hij

collega-journalisten verbaasde met zijn gedetailleerde kennis over militaire eenheden.

Shimkins chef bij *Newsweek* was ervan overtuigd dat het verhaal een Pulitzerprijs zou opleveren. Het liep anders en dat had alles te maken met een publiek dat genoeg had van wat de Amerikanen hadden uitgevreten in Vietnam. Als je maar genoeg mensen vermoordt, telt niemand meer. Dat was de wrange waarheid die Shimkin moest wegslikken.

Inmiddels is dit met de genocide in Gaza

op nog veel grotere schaal realiteit geworden. Maar de horror in *Soldier's Bones* speelt zich voornamelijk een halve eeuw geleden af en toen waren publiek en journalistiek nog niet zo murw geslagen. Daar is het nog steeds zo'n bizar gegeven dat het Verkaiks documentaire een beetje overstemt. Dat moet eigenlijk ook want daar was het Verkaik ongetwijfeld om te doen: zodat dit krankzinnig onrechtvaardige verhaal opnieuw gehoord wordt.

RONALD ROVERS

SOLDIER'S BONES VIETNAM/VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE KASPER VERKAIK | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 25 JUNI, OOK VIA [picl.nl](#)

SOLDIER'S BONES

Agenda

De volgende Filmkrant verschijnt op woensdag 2 juli en loopt t/m woensdag 26 augustus. De agendagegevens moeten vóór vrijdag 19 juni worden gemaaild naar agenda@filmkrant.nl. Filmkrant is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. 'EN subs' geeft aan dat een film Engels ondertiteld is. Aanvangstijden en andere informatie staat op de sites van de theaters.

ALKMAAR

📍 Filmhuis Alkmaar
Pettermerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl

ALMELO

📍 Filmhuis Almelo
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl
Wuthering Heights vr 5.6

ALMERE

📍 Het nieuwe filmhuis
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
Backrooms do 18.6, zo 21.6, zo 21.6 | The Devil Wears Prada 2 za 6.6, zo 7.6 | Los domingos vr 12.6, zo 14.6, wo 17.6 | Oh Mom! zo 7.6 | Paikar di 9.6, zo 21.6 | The President's Cake vr 5.6 | Treat Her Like a Lady do 4.6, vr 5.6 | Premières Batik, Beats & Bumbu vr 19.6 | Blue Heron do 4.6 | Disclosure Day wo 10.6 | Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken | A Sad and Beautiful World do 4.6

ALPHEN A/D RIJN

📍 Filmhuis Parkvilla
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis
13 joutes, 13 nuits vr 5.6 | Agatha's Almanac do 25.6, di 30.6 | The Choral za 6.6 | Los domingos ma 8.6, wo 10.6, vr 12.6, do 18.6 | Klantreis za 6.6 | The President's Cake do 18.6, di 23.6 | Radioman do 4.6, ma 8.6 | Silent Friend di 9.6 | Solomamma vr 19.6, wo 24.6, do 25.6, za 27.6 | The Tasters do 4.6, di 9.6, do 11.6, ma 15.6 | Treat Her Like a Lady do 11.6, di 16.6, vr 19.6, ma 22.6, wo 24.6 | Tre ciotole vr 5.6, zo 7.6, wo 17.6 | Tuner vr 26.6, ma 29.6 | Nagesprek Batik, Beats & Bumbu di 30.6 | Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken 13.6 | Mijn woord tegen het mijne za 4.7 | Animatie special The Girl Who Leapt Through Time zo 14.6 | Little Amélie or the Character of Rain za 13.6, zo 14.6

AMERSFOORT

📍 Filmtheater De Lieve Vrouw
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-

4226555 | lievevrouw.nl

AMSTERDAM

📍 Cinema De Balie
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
Sudah do 4.6 | Premières Batik, Beats & Bumbu do 18.6 | Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken do 4.6 | Soldier's Bones do 25.6
📍 Filmhuis Cavia
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Chorras zo 21.6 | Echoes from the Amazon vr 5.6 | Pierre zo 14.6 | Kissable Screens Coming of Age zo 28.6 | Mourning Becomes a Muse A Report on the Party and the Guests za 20.6 | Murdering the Devil Z do 25.6 | Nassaukerk #3 The General vr 19.6 | VHS Archive Jam Session za 6.6
📍 Cinecenter
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
📍 Het Documentaire Paviljoen
Vondelpark 3 | 020-6273329 | idfa.nl/paviljoen
Good Valley Stories wo 10.6, zo 14.6, vr 19.6 | Little Palestine: Diary of a Siege zo 7.6, vr 12.6, wo 17.6 | Paikar wo 3.6, zo 14.6, wo 17.6 | Pavilion Shorts: Deep Soup Special wo 3.6 | De Groene Filmclub Live The Disappearance of Shere Hite wo 10.6 | Remake vr 19.6, wo 24.6 | China Queer Cinema zo 21.6 | OneWorld Movie Night wo 24.6 | Nederlandse Filmcademie Afstudeerweekend vr 26.6 t/m zo 28.6
📍 Eye Filmmuseum
IJpromenade 1 | 020-5891400 | eyefilm.nl
Amsterdam Wildlife by Night vr 5.6 | Kill Bill: The Whole Bloody Affair vr 26.6 t/m wo 1.7 | 2001 Donnie Darko za 13.6 | Le fabuleux destin d'Amélie Poulain wo 3.6 | Ghost World do 4.6 | Legally Blonde do 4.6, za 13.6 | La pianiste vr 5.6, vr 12.6 | Shaolin Soccer vr 5.6 | What Time Is It There? zo 7.6 | Y tu mama también za 6.6 | Cinemini De krekel zo 7.6 | Eye on Art Yo soy así di 30.6 | Zidane, un portrait du 21e siècle di 16.6, zo 21.6 |

Arabische filmrijkdom

Het Rotterdam Arab Film Festival (RAFF) toont ook op de 26e editie de rijkdom en diversiteit van de filmcultuur in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Het festival doet dat met dertig films. Speciale aandacht is er, via films en debat, voor Palestina en Syrië. Van 10 t/m 14 juni in LantarenVenster.

De doelstelling van het RAFF is in al die jaren niet veranderd. Het festival wil bruggen bouwen tussen de Arabische en de westerse cultuur. In de woorden van de organisatoren: "Het festival creëert een veilige plek voor open gesprekken over kunst, humaniteit, emancipatie en poli-

tieke vrijheid." Tot gesprek zal zeker de openingsfilm *Chronicles from the Siege* van de Palestijns-Syrische filmmaker Abdallah Alkhatib leiden. In documentairestijl toont de fictiefilm met onderling verweven verhalen het dagelijkse leven in een omsingelde stad. Impliciet

stelt de film de vraag wat kunst, filosofie en ideologie nog betekenen als mensen dreigen te sterven van honger. De film won op het filmfestival van Berlijn de prijs voor beste debuut.

Naast een overzicht van recente cinema uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika is er op Palestine Film Day speciale aandacht voor de Palestijnse filmcultuur. Te zien is *The Voice of Hind Rajab* (Kaouther Ben Hania) maar ook (nog) niet in Nederland uitgebrachte films, zoals het historische drama *Palistine 36* (Annemarie Jacir),

over het Palestijnse verzet tegen de Britse heersers in de jaren dertig in Palestina. De documentaire *American Doctor* (Poh Si Teng) volgt het werk van drie Amerikaanse artsen in Gaza tijdens de Israëlische genocide. Terug in Amerika getuigen zij over wat zij hebben meegemaakt. Speciale aandacht is er ook voor Syrië. De documentaire *Why Do I See You in Everything?* (Rand Abou Fakher) volgt twee Syrische vrienden in ballingschap in Berlijn. In de (korte) documentaire *Sukoon* (Ayman Sandok) geven vier muzikanten in het van Assad bevrijde Syrië een concert. In het geheim, uit angst voor aanslagen van extremisten die muziek willen verbieden.

Een festivaltraditie is de Women's Empowerment Day met inspirerende films als *Cotton Queen* van de eerste vrouwelijke Soedanese speelfilmmaker Suzannah Mirghani. Daarin voert een tiener in een dorpele strijd tegen een zakenman die de dorpingen genetisch gemanipuleerd katoen wil laten telen. Het festival besluit met de Award Ceremony en een optreden van het Tarab Choir, dat historische liederen zingt uit Syrië, Libanon, Tunesië en Egypte.

ARABFILMFESTIVAL.NL

Eye(s) Open Monisme di 23.6 | *Pareh, een rijstlied van Java* vr 5.6 | Holland Festival Joker: Folie à Deux za 6.6 | Monk in Pieces vr 19.6 | Sisters With Transistors vr 19.6, wo 24.6 | *Tár* do 25.6 | *Klassiekers Blazing Saddles* ma 15.6, za 20.6 | *Gentlemen Prefer Blondes* wo 3.6 | *Lifeboat* vr 5.6, zo 7.6, za 13.6, di 16.6, zo 21.6 | *The Misfits* zo 7.6 | *The Omen* za 6.6, vr 19.6 | *The Seven Year Itch* do 4.6 | *Some Like It Hot* do 4.6, za 6.6 | *Spaceballs* ma 15.6, di 23.6 | *To Be or Not to Be* do 18.6, di 23.6 | *Young Frankenstein* di 16.6, za 20.6 | *Koolhoven en Simons - Nazi Night* do 18.6
📍 FC Hyena
Aambeeldstraat 24 | 020-3638502 | fchyena.nl
📍 FilmHallen
Hannie Dankbaarpassage 12 | 020-8208122 | filmhallen.nl
Back to the Future wo 1.7 | *Klassiekers After Hours* (no subs) wo 3.6, ma 8.6, di 23.6 | *Amadeus* (no subs) wo 3.6 | *Blood Simple* do 4.6, za 27.6 | *Blue Velvet* za 13.6, zo 14.6, di 23.6 | *Brazil* (no subs) za 6.6, vr 12.6, wo 17.6, vr 26.6 | *The Cook, the Thief, His Wife & Her Lover* (no subs) zo 7.6, vr 12.6, wo 17.6 | *Die Hard* zo 14.6, zo 21.6 | *The Killing Fields* (no subs) vr 5.6, wo 10.6, do 30.6

| *Matewan* (no subs) ma 15.6, ma 29.6 | *Paris, Texas* zo 21.6, wo 1.7 | *Platoon* (no subs) za 6.6, di 9.6, di 30.6 | *Purple Rain* (no subs) zo 7.6, ma 29.6 | *Rain Man* zo 7.6, do 11.6, do 16.6, zo 21.6 | *Raising Arizona* (no subs) ma 8.6, wo 10.6 | *Repo Man* (no subs) vr 19.6, do 25.6 | *The Right Stuff* (no subs) do 18.6, ma 22.6 | *Robocop* (no subs) do 11.6, di 16.6 | *A Room with a View* (no subs) vr 5.6, za 6.6, do 25.6, za 27.6 | *Say Anything* (no subs) ma 15.6, wo 24.6, za 27.6 | *Scarface* (no subs) vr 19.6, wo 24.6, zo 28.6 | *Sophie's Choice* (no subs) zo 14.6, do 18.6, za 20.6, ma 22.6 | *Terms of Endearment* (no subs) do 4.6, di 9.6, za 20.6, zo 28.6 | *Videodrome* (no subs) za 20.6, zo 28.6
📍 Het Ketelhuis
Pazzanistraat 4 | 020-6840090 | ketelhuis.nl
📍 Kriterion
Roetersstraat 170 | 020-6231709 | kriterion.nl
📍 LAB111
Arie Biemondstraat 111 | 020-6169994 | lab111.nl
Boogie Nights do 4.6 t/m zo 7.6 | *Premières The Amazing Digital Circus: The Last Act* do 4.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Nagesprek The Paradox of Seabrook Farms* zo 14.6
📍 Melkweg

Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkweg.nl
Blood Incantation: All Gates Open - In Search of Absolute Elsewhere vr 5.6 | *Batik, Beats & Bumbu* vr 19.6 | *Kaboom anime The Boy and the Beast* vr 12.6 | *The Girl Who Leapt Through Time* vr 12.6
📍 The Movies
Haarlemmerdijk 161 | 020-6386016 | themovies.nl
📍 The Pulse
Hildegard von Bingenstraat 4 | cinemathepulse.eu
📍 Rialto De Pijp
Ceintuurbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
📍 Rialto VU
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
📍 Studio/K
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
Premières Blue Heron do 4.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Toy Story 5* wo 17.6 | *Heruitbreng Vier feest met Dikkie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 | *Beyond Proud Call Me By Your Name* di 23.6 | *Female Trouble* za 27.6 | *Hedwig and the Angry Inch* za 20.6 | *Skate Kitchen* za 13.6 | *Women in Love* wo 10.6 | *Young Soul Rebels* wo 17.6
📍 Filmtheater De Uitkijk
Prinsengracht 452 | 020-2232416 | uitkijk.nl

📍 Cinema De Vlucht

Burgemeester de Vluchtlaan 125 | 020-8203746 | cinemadevlucht.nl

APELDOORN

📍 Filmtheater/Podium Gigant
Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl
Premières L'affaire Bojarski do 11.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Leaving Las Vegas* do 25.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* zo 7.6 | *Omaha* do 25.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Soldier's Bones* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | *Cinemini Man-netje Tak* zo 28.6 | *Keti Koti* | *Am Not Your Negro, Buladé, Moeder Suriname/Mama Sranan* eind juni | *Ontbijt & Film Jimpa* | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* zo 28.6 | *Pride 055 Jimpa* | *Pillion* | *Des preuves d'amour* | *Rocky Horror Picture Show* za 13.6 t/m zo 21.6 | *ROH Die Zaubberflöte* zo 7.6

ARNHEM

📍 Focus Filmtheater
Audrey Hepburnplein 1 | 088-1900666 | focusarnhem.nl

Premières *L'Affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Good Boy* do 25.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Remake* do 11.6 | *Resurrection* do 11.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | **Arnhem Architectuur Filmfestival** *La Grande Arche* za 13.6 | *Koolhaas Houselife* do 11.6 | *The Town that Drove Away* wo 10.6 | *Vit'ic Dances* vr 12.6 | **Engels ondertiteld** *Calle Málaga* wo 17.6 | *Resurrection* wo 24.6 | *A Sad and Beautiful World* wo 10.6 | **Klassiekers** *Une femme est une femme* vanaf do 4.6 | *The Girl Who Leapt Through Time* vanaf do 11.6 | *Leaving Las Vegas* vanaf do 25.6 | **Specials** *One From the Heart* zo 7.6 | *Honeyland* zo 21.6 | **Sneak preview** di 16.6 | **State of Fashion** *Katherine May Reed - Bulk Haul* zo 7.6 | **OMA, David Gianotten presentatie** zo 14.6 | **Life Design** wo 17.6 | **Introdans x STOF x Spijkers en Spijkers** wo 24.6 | **Q&A Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken** zo 7.6

ASSEN

Bioscoop De Nieuwe Kolk
Weiersstraat 1 | 088-0128888 | *asserfilmiga.nl*
Father Mother Sister Brother za 6.6, zo 7.6 | *Romería* ma 8.6, di 9.6, za 13.6, zo 14.6 | *The President's Cake* ma 15.6, di 16.6, za 20.6, zo 21.6 | *Tre ciotole* ma 29.6, di 30.6 | *Two Prosecutors* ma 22.6, di 23.6, zo 28.6

BERGEN

CineBergen
Eeuwigelaan 7 | 072-5815914 | *cinebergen.nl*

BERGEN OP ZOOM

Cinéma Paradiso
C-Cinéma, Burg van de Laanstraat 25 | 0164 254886 | *cinemaparadiso.nl*
The Drama vr 19.6 t/m di 23.6 | **EPIC: Elvis Presley in Concert** vr 12.6 t/m di 16.6 | *A Family* vr 5.6 t/m ma 8.6 | *Louise Violet* zo 21.6, ma 22.6 | *Love Me Tender* zo 28.6, ma 29.6 | *Mijn woord tegen het mijne* zo 14.6, ma 15.6 | *Tre ciotole* vr 26.6 t/m di 30.6 | **Film by the Sea door het jaar** *Calle Málaga* di 9.6

BREDA

Chassé Cinema
Claudius Prinsenlaan 8 | 076-5303131 | *chasse.nl*
Premières *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do

25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | **All Inclusive Birdcage** di 9.6 | **BUAs Movie Club Selection** wo 24.6 | **BUTplugged #49** wo 17.6 | *Fantastique* wo 17 juni | **Cinimini** *Dag en nacht* za 6.6, zo 14.6 | **Cineville Filmquiz** zo 7.6 | **Film & Ontbijt** *Jimpa* zo 7.6 | **Filmclub** wo 10.6 t/m vr 12.6, wo 17.6, vr 19.6 | **Inleiding** *Pan's Labyrinth* 13.6 | **International Cinema Breda (EN subs)** zo 28.6 | **Keti Koti** *12 Years a Slave* do 11.6 | **Moeder** *Suriname* wo 24.6 | **Nagesprek** *Batik, Beats & Bumbu* vr 19.6 | **National Theatre Live** *The Playboy of the Western World* za 20.6 | **Q&A Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken** za 6.6 | **Special** *The Boy and the Beast* zo 21.6 | **Filmhuis Botanique Breda** *Keizerstraat 19F* | 076-2100169 | *filmhuisbreda.nl*
Calle Málaga | *Champagne* | *The Drama* | *Fuori* | *I Swear* | *Rome-ria* | *Sukkwan Island* | *Tre ciotole* | **5-sterren dinsdag** *Cold War* di 30.6 | **De Aanschuiftafel** wo 10.6 | **Klassieker** *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* do 4.6, vr 19.6 | **Ladies' Lunch** *Tre ciotole* vr 19.6 | **Music Friday** *The Last Waltz* vr 26.6

BUSSUM

Filmhuis Bussum
Brediusweg 1 | 035-6938694 | *filmhuisbussum.nl*
Premières *Blue Heron* do 4.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Resurrection* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Omaha* do 25.6 | *Leaving Las Vegas* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | **Nagesprek** *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* ma 8.6 | **National Theatre Live** *The Playboy of the Western World* za 20.6, zo 21.6

CAPELLE A/D IJSSEL

Isala Theater
Stadsplein 5 | 010-4586400 | *isalatheater.nl*
Zomerstop tot half september

CULEMBORG

Theater De Fransche School
Havendijk 1 | 0345-521546 | *theaterdefranscheschool.nl*
The Choral za 6.6, vr 12.6 | *The Devil Wears Prada 2* vr 19.6 | *Klantreis* di 23.6 | *The Tasters* do 25.6 | *Tre ciotole* do 11.6, do 18.6 | *Tuner* za 20.6 | **Keuzefilm** **EPIC: Elvis Presley in Concert**, *The Choral* of *The Tasters* di 9.6 | **Ladies Night** *The Devil Wears Prada 2* di 9.6 | **Met explicateur** *Champagne* zo 21.6 | *The Drama* wo 7.6, wo 10.6 | *The Tasters* wo 17.6 | *Tuner* wo 24.6 | **Prikkelarm** *Pres. Kennedy* laan 5 | 070-3381338 | *museon-omniversum.nl*

DELFT

Filmhuis Lumen
Van Leeuwenhoekpark 55 | 015-2140226 | *filmhuis-lumen.nl*

DEN BOSCH

Verkadefabriek
Boschdijkstraat 45 | 073-6818160 | *verkadefabriek.nl*
Premières *L'Affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Batik Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Votemos* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | **All inclusive** *The Birdcage* ma 8.6 | **Kunst in beeld** *In the spirit of Calder* vr 12.6 | **Queer Arts Festival** *We'll Find Happiness* do 18.6 | *Jimpa* do 18.6 | *Mijn broer* do 18.6 | *The Watermelon Woman* vr 19.6 | *All Inclusive Shorts* vr 19.6 | *Fleur Pierets & Julian* vr 19.6 | *Maspalomas* vr 19.6 | *Second Nature* zo 20.6 | *Des preuves d'amour* zo 20.6 | *This Is Ballroom* za 20.6

DEN HAAG

Filmhuis Den Haag
Spui 191 | 070-3656030 | *filmhuisdenhaag.nl*
Premières *L'Affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Good Boy* do 25.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dikkie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 | **Cineville Filmquiz** do 4.6 | **film070** *The Rocky Horror Picture Show* wo 10.6 | **Q&A** *Meer dan Babi Pangang* met *Kantonese ondertiteling* di 9.6 | **ROOTS in Motion** do 11.6 | **Flora Filmtheater** *De Constant Rebecquestraat 55* | *florafilmtheater.nl*
Flora on the Road *The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert* za 13.6, di 23.6 | *Alice in the Cities* zo 7.6 | *Almost Famous* vr 5.6, do 11.6, wo 17.6 | *The Doom Generation* zo 21.6, vr 26.6 | *Hit the Road* wo 10.6 | *Little Miss Sunshine* zo 14.6, vr 19.6, di 30.6 | *Nomadland* za 6.6, di 16.6 | *Thelma & Louise* zo 28.6 | *Y tu mamá también* di 9.6, vr 12.6, wo 24.6 | **Museon-Omniversum** *Pres. Kennedy* laan 5 | 070-3381338 | *museon-omniversum.nl*

DEN HELDER

Cinema Zevenskoop
Julianaplein 43 | 0223-610941 | *cinemazevenskoop.nl*
Love Me Tender do 18.6 t/m ma 22.6 | *Tre ciotole* do 4.6 t/m ma 8.6 | *Tuner* do 25.6 t/m ma 29.6 | *Two Prosecutors* do 11.6 t/m ma 15.6

DEVENTER

MIMIK
Achter de Muren Vispoort 10 | 0570618822 | *mimik.nl*
A Bridge Too Far za 13.6 | *Une femme est une femme* vanaf do 11.6 | **Premières** *L'Affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Votemos* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | *All inclusive* *The Birdcage* ma 8.6 | *Kunst in beeld* *In the spirit of Calder* vr 12.6 | *Find Happiness* do 18.6 | *Jimpa* do 18.6 | *Mijn broer* do 18.6 | *The Watermelon Woman* vr 19.6 | *All Inclusive Shorts* vr 19.6 | *Fleur Pierets & Julian* vr 19.6 | *Maspalomas* vr 19.6 | *Second Nature* zo 20.6 | *Des preuves d'amour* zo 20.6 | *This Is Ballroom* za 20.6

A Sad and Beautiful World do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Splish Splash Forever!* wo 10.6 | *Votemos* do 25.6 | **Cineville Filmquiz** do 4.6 | **Q&A** *Batik, Beats & Bumbu* za 20.6 | **Korte films** wo 10.6

DIEMEN

Filmtheater De Omval
Ouddiemerlaan 104 | 020-6001897 | *theaterdeomval.nl*
Agatha's Almanac wo 17.6, di 30.6 | *Bluey in de Bios: Spelen met je vriendjes* zo 7.6 | *The Day Iceland Stood Still* do 11.6, do 18.6 | *The Devil Wears Prada 2* za 6.6, di 9.6, wo 10.6 | *Los domingos* wo 24.6, di 30.6 | *Eb* za 13.6, vr 19.6 | *De film van Rutger, Thomas & Paco 2* zo 28.6 | *Fuori* wo 1.7 | *The History of Sound* di 23.6 | *Love Me Tender* do 18.6, do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* za 20.6, zo 21.6

| *Midwinter Break* do 4.6 | *Mike & Molly viert feest* zo 21.6 | *A Sad and Beautiful World* do 11.6, di 16.6 | *De schapenspeurders* zo 7.7 | *The Tasters* do 4.6, di 9.6 | *Tom & Jerry en het gouden kompas* zo 14.6 | *Treat Her Like a Lady* do 25.6, za 27.6 | *Tuner* di 23.6, vr 26.6 | *The Wolf, the Fox and the Leopard* wo 10.6, di 16.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dikkie Dik en de verdwenen knuffel* zo 28.6

DIEREN

Filmhuis Dieren
De Bundel (bibliotheek), *Eri-caplein 5* | *filmhuisdieren.nl*

DOESBURG

Filmhuis Doesburg
Het Arsenal 1309, Kloosterstraat 15 | 0313-482336 | *filmhuis-doesburg.nl*

dat door de aanleg van een dam moet verdwijnen. De documentaire *Koolhaas Houselife* (Ila Bêka & Louise Lemoine) toont het dagelijkse leven in de door Rem Koolhaas ontworpen villa Maison à Bordeaux door de ogen van de huishoudelijke hulp die er werkt. In *Vit'ic Dances* volgt de Kroatische kunstenaar Boris Bakal zichzelf in zijn strijd om in Zagreb een modernistisch gebouw te restaureren, waarbij hij stuit op een muur van tegengestelde belangen. De speelfilm *La Grande Arche* (Stéphane Demoustier) ten slotte gaat over het gevecht in de jaren tachtig van architect Johan Otto von Spreckelsen om in Parijs zijn Arc de Triomphe zonder compromissen te realiseren.

FOCUSARNHEM.NL

Gesneuvelde ambities

Elke stad heeft een geschiedenis van stedenbouwkundige voetangels en klemmen. In Arnhem heette het stedelijke struikelblok Masterplan Rijnboog. Het Arnhem Architectuur Film Festival (AFFF) onderzoekt in Rijnboog: tussen droom en werkelijkheid wat van het plan van 25 jaar geleden is terechtgekomen. Daarnaast vertoont het festival vier films over stedelijke veranderingen. Van 10 t/m 13 juni in Focus Arnhem.

Het centrum van Arnhem via een haven weer verbinden met de Rijn, was het meest spectaculaire en ambitieuze onderdeel van het plan van de Spaanse stedenbouwkundige Manuel de Solá-Morales in 2001. Het klonk goed, want Arnhem was na de snelle wederopbouw na de vernietiging in de Tweede Wereldoorlog toe aan een grondige opknappbeurt. Na jarenlang geharrewar, waarbij bestuur-

ders en ambtenaren rare sprongen maakten, sneuvelde het plan. Het Arnhem Architectuur Film Festival blikt terug op het project Rijnboog en vertoont daarnaast vier films over andere stedenbouwkundige perikelen. Ze worden alle ingeleid.

De documentaire *The Town That Drove Away* (Grzegorz Piekarski & Natalia Pietsch) portretteert bewoners van een dorp in Anatolië

KOOLHAAS HOUSLIFE

DOETINCHEM

☉ **Amphion Cultuurbedrijf**
Hofstraat 2 | 0314-340943 | amphion.nl
Agatha's Almanac zo 7.6, di 9.6 | Champagne zo 7.6 | The Choral zo 7.6 | Los domingos zo 7.6 | The Drama vr 5.6 | Love Me Tender do 4.6, za 6.6 | The President's Cake za 6.6 | Solomamma vr 5.6, za 6.6, ma 8.6, wo 10.6 | Sukkwan Island za 6.6, ma 8.6 | The Tasters vr 5.6, di 9.6 | Tre ciotole di 9.6 | Tuner do 4.6, vr 5.6, zo 7.6, wo 10.6 | **Premières** Blue Heron do 4.6 | A Sad and Beautiful World do 4.6

DORDRECHT

☉ **Filmtheater De Witt**
Nieuwstraat 60-62 | 078-7200777 | dewittdordrecht.nl

EINDHOVEN

☉ **Lab1**
K-19 Art, Keizersgracht 19 | 0402094091 | lab-1.nl
☉ **Natlab**
Kastanjelaan 500 | 0402946848 | natlab.nl
Cinemini Draak Dries zo 7.6 | **Kaboom animatie** The Boy and the Beast zo 14.6 | **Game**

Changers Casablanca ma 15.6 | **Natlab Filmquiz** wo 10.6 | **Q&A Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken** za 6.6 | **Batik, Beats & Bumbu** do 11.6 | **Specials Philips Dynastie** za 6.6 | **The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert** ma 15.6
☉ **Filmhuis De Zwarte Doos**
Den Dolech 2 | 040-2474900 | tue.nl/sg

EMMEN

☉ **Filmhuis Emmen**
Westeinde 70 | 0591-668250 | filmhuisemmen.nl
Amrum ma 29.6 | La grazia di 16.6 | H Is for Hawk ma 15.6 | The History of Sound di 23.6 | I Swear ma 22.6 | Joe Speedboot ma 8.6 | Romería di 30.6 | Whi-tetail di 9.6

ENSCHEDÉ

☉ **Concordia - Film & Beelden-de kunst**
Oude Markt 15 | 053-4300999 | concordia.nl

ETTEN-LEUR

☉ **Cinema Paradiso**
C.1 - Cinema, Bimentuin 2 | 076 5010167 | cinemaparadiso.nl

nl
The Drama vr 19.6 t/m wo 24.6 | **EPIC: Elvis Presley in Concert** vr 12.6 t/m do 18.6 | A Family vr 5.6 t/m wo 10.6 | Tre ciotole vr 26.6 t/m wo 1.7

GELDERMALSEN

☉ **LingeFilm**
Rijksstraatweg 64 | info@linge-film.nl | linge-film.nl
The Devil Wears Prada 2 za 20.6 | Los domingos vr 26.6 | L'engloutie wo 17.6 | Ghost Elephants wo 24.6 | L'innocent di 9.6 | I Swear za 6.6, di 9.6 | De man met de glimlach wo 30.6 | Michael vr 12.6 | Romería vr 5.6 | The Super Mario Galaxy Movie [NL] zo 7.6 | Tre ciotole za 13.6 | Tuner za 27.6 | Tussen broers wo 10.6 | Two Prosecutors vr 19.6

GOES

☉ **'t Beest**
Beestenmarkt 3 | 0113228142 | tbeest.nl

GOIRLE

☉ **Jan van Besouw**
Thomas van Diessenstraat 1 | 0135343400 | janvanbesouw.nl/

In de wurggreep van obsessies

Mensen kunnen een obsessie hebben voor van alles en nog wat. Fijn voor filmmakers, want die kunnen er intrigerende films over maken. Lab111 vertoont onder de titel Can't Get You Out of My Head: Films of Obsession twaalf voorbeelden.

Een film over iemand met een obsessie voor een automerk zullen we niet snel tegenkomen. Niet spectaculair genoeg. Voor filmmakers zijn obsessies boeiend als er spannend drama in zit. Daarom zoeken zij het vooral in personages met een obsessie voor een persoon. Daarmee kunnen filmmakers alle kanten op – van voyeurisme tot stalking en van erotische fantasieën tot geweldsuitbarstingen. Het programma *Can't Get You Out of My Head: Films of Obsession* bevat twaalf voorbeelden.

Daaronder uiteraard Hitchcocks *Vertigo* (1958), over de fatale obsessie van een detective voor een vrouw.

Obsessieve verliefdheid eindigt ook dramatisch in *Fatal Attraction* (Adrian Lyne, 1987), waarin een vrouw het niet pikt dat haar getrouwde minnaar haar als een baksteen laat vallen. In Paul Verhoevens *Basic Instinct* (1992) ontwikkelt een onderzoeker een gevaarlijke obsessie voor een moordenaar. Obsessioneel zijn ook het seksuele verlangen van een man naar een veertienjarig meisje in Stanley Kubricks Nabokov-verfilming *Lolita* (1962), de zucht naar wraak in Christopher Nolans *Memento* (2000) en Quentin Tarantino's *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* (2004-2005) en de jaloezie van componist

Antonio Salieri in *Amadeus* (Milos Forman, 1984). In George Sluizers *Spoorloos* (1988) raakt de vriend van een spoorloos verdwenen jonge vrouw begrijpelijkwijs geobsedeerd door haar lot.

Drie films in het programma gaan niet over obsessies voor personen, maar voor andere zaken. In *To Die For* (Gus van Sant, 1995) is dat roem, in *Birdman* (Alejandro G. Iñárritu, 2014) artistieke erkenning en in *There Will Be Blood* (Paul Thomas Anderson, 2007) rijkdom en macht. Ten slotte, of er sprake is van obsessie in *Plein soleil* (René Clement, 1960) kan worden betwijfeld. De hoofdpersoon in de verfilming van Patricia Highsmiths *The Talented Mr. Ripley* is niet bezeten van iets of iemand, maar is een psychopaat.

LAB111.NL

Roadmovies uit alle windstreken

Het is bijna zomer, dus gaan veel mensen op vakantie. Het Flora Filmtheater in Den Haag haakt in op het reisgevoel met *Flora on the Road*: twaalf roadmovies met personages die veel over zichzelf leren.

Er zijn twee soorten roadmovies. In de ene gaat een personage vrijwillig op stap, in de andere dwingt de situatie – oorlog, uitzichtloosheid, vervolging – tot vertrek. *Hit the Road* (2021), de debuutfilm van Panah Panahi, de zoon van, behoort tot de tweede soort. Waarom de Iraanse familie in de film met een auto naar de Turkse grens reist, horen we niet, maar kunnen we wel raden.

De meeste films in *Flora on the Road* behoren tot de eerste soort. Het zijn veelal vertrouwde titels in het genre:

Rabat (Victor D. Ponten & Jim Taihuttu, 2011), *Almost Famous* (Cameron Crowe, 2000), *Thelma & Louise* (Ridley Scott, 1991), *Little Miss Sunshine* (Jonathan Dayton & Valerie Farris, 2006), *Nomadland* (Chloé Zhao, 2020), *The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert* (Stephan Elliott, 1994), *Y tu mamá también* (Alfonso Cuarón, 2001), *Into the Wild* (Sean Penn, 2007) en *Alice in the Ståden* (Wim Wenders, 1974).

Minder bekend is *The Doom Generation* van cultre-

gisseur Gregg Araki uit 1995. Twee destructieve tieners nemen een lifter mee, waarna het trio verderf zaaiend door Amerika trekt. De film werd wisselend ontvangen. Mark Duursma noemde het in *Filmkrant* "een belangrijke film", de legendarische Amerikaanse criticus Roger Ebert gaf hem een vette nul.

Ook te zien is *Touki bouki* (Djibril Diop Mambéty, 1973), waarin twee Senegalese tieners Dakar ontvluchten op weg naar Parijs. "Levenslust, humor en wreedheid buitelen over elkaar in deze baanbrekende Senegalese film", oordeelde Sasja Koetsier begin dit jaar in *Filmkrant* over de klassieker.

FLORAFILMTHEATER.NL

THE DOOM GENERATION

GOUDA

☉ **Filmhuis**
Lethmaetstraat 45 | 0182-522200 | filmhuisgouda.nl

GRAVE

☉ **Filmcafé Grave**
Maximiliaan de Manstraat 2 (Generaal de Bons kazerne) | 06-53149906 | filmcafegrave.nl

GRONINGEN

☉ **Forum Groningen**
Nieuwe Markt 1 | 050-3683683 | forum.nl
☉ **RKZ Bios**
Emmastraat 15-s101 | 050-5262482 | rkzbios.nl

HAARLEM

☉ **Filmkoepel**
Harmenjansweg 4 | filmkoepel.nl
Marylin Monroe 100 Gentlemen Prefer Blondes (no subs) do 4.6
☉ **Schuur**

Lange Begijnestraat 9 | 023-5173910 | schuur.nl

HARDENBERG

☉ **Filmhuis Hardenberg**
Badhuisplein 3 | 0523-280353 | bioshardenberg.nl/filmhuis

HARDERWIJK

☉ **Filmhuis Harderwijk**
Catharinkekapel Klooster 1 | 0341-419500 | filmhuisharderwijk.nl

HEEMSKERK

☉ **Filmhuis Heemskerk**
Laurentz A. Verherentstraat 1 | decirkelheemskerk.nl/film
Zomerstop t/m september

HEERLEN

☉ **Filmhuis De Spiegel**
Royal Theater | Stationsplein 5 | 045-5118178 | filmhuisdespiegel.nl
Wegens verbouwing gesloten t/m 31 augustus

HELMOND

☉ **De Cacaofabriek**
Cacaokade 1 | 0492-529009 | cacaofabriek.nl/film

HENGÉLO

☉ **Filmhuis Hengelo**
Beursstraat 44 | 074-2556789 | filmhuishengelo.nl
Geen filmvertoningen in deze periode.

HILVERSUM

☉ **Filmtheater**
Herenplein 5 | 035-6235466 | filmtheaterhilversum.nl

HOOGVEEN

☉ **Filmhuis Hoogeveen**
VUE Hoogeveen | Van Echtenplein | 0528-234000 | filmhuishoogeveen.nl
The Blue Trail di 9.6, ma 15.6 | *Bob Trevino Likes It* di 23.6, ma 29.6

HOORN

☉ **Cinema Oostereiland**
Krententuin 25 | 0229-232296 | cinemaooostereiland.nl
Premières *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | **Cineville Filmquiz** do 7.6 | **Inleiding & Q&A Green Musketeers** do 7.6 | **SCIO dag Tafiti, dwars door de woestijn** wo 10.6

HOUTEN

☉ **Aan de Slinger**
De Slinger 40 | 030-6351024 | aandeslinger.nl
Amadeus za 27.6 | *The Drama* do 4.6 | *Klantreis* do 18.6 | *Love Me Tender* wo 24.6 | *Romería* do 11.6, za 13.6 | **Crafty Cinema Mamma Mia!** zo 14.6 | **Vroege film Champagne** wo 17.6 | *The Choral* wo 10.6 | *Los domingos* wo 24.6

KAMPEN

☉ **Filmhuis**
Burgwal 84 | Reserveren via website | filmhuiskampen.nl
Gesloten tot half oktober

LEEUWARDEN

☉ **Slieker Film**
Wilhelminaplein 92 | 058-2050300 | slikerfilm.nl
Premières *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Leaving Las Vegas* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | **Cineville Filmquiz** do 4.6 | **Nagesprek Agatha's Almanac** wo 3.6 | **Seniorenmid-dag Rental Family** do 18.6 | **Specials Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken** zo 7.6 | *Spinal Tap II* do 11.6

LEIDEN

☉ **Kijkhuis**
Vrouwenkerksteeg 10 | 071-51233900 | bioscopenleiden.nl/kijkhuis
100 jaar The General di 9.6 | **Breibios Lady Bird** za 20.6
☉ **Lido**
Steenstraat 39 | 071-5124130 | bioscopenleiden.nl/Lido
Christopher Nolan special Dunkirk ma 22.6
☉ **Trianon**
Breedstraat 31 | 071-5123875 | bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD

☉ **Filmtheater Lelystad**
De Waag 9 | 088-0240240 | www.filmtheaterlelystad.nl
Father Mother Sister Brother di 23.6 | *Het hart van Amsterdam* zo 7.6 | *The History of Sound* di 16.6 | *I Swear* di 9.6

LISSE

☉ **Filmhuis Lisse**
Floralisplein 69 | 0252-213458 |

filmhuis-lisse.nl

MAASTRICHT

☉ **Lumière Cinema**
Bassin 88 | 043-3214080 | lumiere.nl
10s Across the Borders vr 12.6 | *Two Seasons, Two Strangers* za 14.6 | *Knor* vanaf wo 10.6 | *The Librarians* ma 8.6 | *Midsommar* ma 21.6 | *Pinch* za 13.6 | *Tangerine* di 16.6 | *Wan Pipel* wo 24.6 | *De wilde stad* zo 14.6 | **Premières** *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *The Girl Who Leapt Through Time* do 11.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Leaving Las Vegas* do 25.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Splash Splash Forever!* do 10.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dik-kie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 | **National Theatre Live** *The Playboy of the Western World* za 20.6

MIDDELBURG

☉ **Cinema Middelburg**
Achter de Houthuinen 30 | 0118-613482 | cinemamiddelburg.nl
Agatha's Almanac vr 5.6, zo 7.6, wo 10.6 | *Calle Málaga* do 18.6, za 20.6 t/m ma 22.6 | *Divine Comedy* do 18.6, zo 21.6, di 23.6 | *I Swear* vr 12.6 t/m zo 14.6, wo 17.6, do 18.6, di 23.6, wo 24.6 | *Love Me Tender* do 4.6, za 6.6, di 9.6, wo 10.6 | *Menno de Nooijer: Verleden, heden, toekomst* zo 14.6 | *Orphan* vr 5.6, zo 7.6, ma 8.6 | *A Sad and Beautiful World* do 11.6, vr 12.6, ma 15.6, di 16.6, vr 19.6, zo 21.6, di 23.6 | *Tuner* vr 19.6, ma 22.6, wo 24.6 | **Premières** *À pied d'oeuvre* vr 19.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Une femme est une femme* (65th Anniversary) vr 5.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6

MIDDELHARNIS

☉ **Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuis)**
Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | hetdiekhuis.nl

NIJMEGEN

☉ **Lux**
Mariënborg 38-39 | 024-3816859 | lux-nijmegen.nl
Premières *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle*

Málaga do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Nijmegen, de verdwenen stad* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Votemos* do 25.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6, za 27.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dik-kie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 | **Cineville Filmquiz** vr 5.6 | **EN subs** *À pied d'oeuvre* za 20.6, di 23.6 | *Blue Heron* za 6.6, di 9.6 | *Calle Málaga* za 13.6, di 16.6 | *Silent Rebellion* za 27.6, di 30.6 | **LUXRewind** *Captain Fantastic* zo 21.6 | *Une femme est une femme + lezing* zo 7.6 | *Leaving Las Vegas* do 28.6 | *Volver* zo 14.6 | **IndoFILMcafé** zo 14.6 | **Film & Gesprek** *Papa Terrible* vr 19.6 | **RU Disconnect** *Her* do 25.6 | **Special** *The Girl Who Leapt Through Time* za 13.6, ma 15.6

OLDENZAAL

☉ **Filmhuis/Stadstheater De Bond**
Molenstraat 25 | 0541-511094 | filmhuissoldenzaal.nl
Gioia mia di 16.6 | **Special 1=2** *Second Victims* do 11.6
OSS
☉ **Cultuurpodium Groene Engel**
Kruisstraat 15 | 0412-405504 | groene-engel.nl

OLDENBOSCH

☉ **Filmtheater Fanfare/Utopiazaal**
Markland College | Pagnevaartweg 7 | 0165-314503 | filmtheaterfanfare.nl
The Choral do 18.6 | *A Family* do 4.6 | *Per te* do 11.6 | **Première** *Omaha* do 25.6
☉ **Filmtheater Fanfare/Fidei et Arti**
Pastoor Hellemonsstraat 1
The choral ma 22.6 | *A family* ma 8.6

PURMEREND

☉ **Filmhuis Purmerend**
Kerkstraat 11 | 0299-416506 | filmhuispurmerend.nl

REUVER

☉ **Service Bioscoop Luxor**
Rijksweg 18 | 077-4741234 | luxorreuver.nl/
I Was a Stranger do 4.6, zo 7.6 t/m di 9.6 | *The Tasters* do 11.6, zo 14.6 t/m di 16.6 | *The Choral* do 18.6, zo 21.6 t/m di 23.6

ROERMOND

☉ **ECI Cultuurfabriek**
ECI 13 | 0475-317171 | ecicul-tuurfabriek.nl

ROSENDAAL

☉ **Cinema Paradiso**
C.1-Cinema, Nieuwstraat 2 | 0165 534503 | cinemaparadiso.nl
The Drama do 18.6 t/m zo 21.6 | **EPIC: Elvis Presley in Concert** do 11.6 t/m zo 14.6 | *A Family* do 4.6

Weg met de dwangbuis

Voor het vierde jaar op rij is de Verkadefabriek in Den Bosch de plek voor het Queer Arts Festival. Van 18 t/m 20 juni viert het festival met film, performances, muziek, feestjes, exposities en workshops de diversiteit in de menselijke soort.

“Het Queer Arts Festival is een festival voor en door de queer community en is er voor iedereen die zich op zijn, haar of diens eigen manier wil uiten, voelen en vieren.” Aldus de organisatoren van het festival, dat elk jaar omvangrijker wordt. Film is daarin niet vergeten. In *We'll Find Happiness* (Léa Pool, 2025) probeert een Marokkaanse immigrant in Canada op ongebruikelijke wijze de uitzetting van zijn Iraanse vriend te voorkomen. De film wordt ingeleid. In *Jimpa* (Sophie Hyde, 2025; zie p.31) bezoekt een Australische filmmaker (Olivia Col-

man) met haar non-binaire tiener Frances haar vader in Amsterdam, waarna Frances niet terug wil naar Australië. In de documentaire *Mijn broer* reconstrueert filmmaker Koert Davids het leven van zijn broer, die in 1986 op 28-jarige leeftijd aan aids overleed. In de Belgische film *Julian* (Cato Kusters, 2025) vatten twee vrouwen het plan op om te trouwen in alle tweeëntwintig landen op de wereld waar dat kan. Gebaseerd op het non-fictie boek van Fleur Pierets, met wie na de film een q&a is. In het Spaanse *Maspalomas* (Jose Mari Goenaga &

Aitor Arregi, 2025) voelt een bejaarde man zich gedwongen om zijn homoseksualiteit te verzwijgen als hij in een verzorgingshuis terechtkomt. In het in 2014 in Frankrijk spelende, op ware feiten gebaseerde *Des preuves d'amour* (Alice Douard, 2025) moet de levensgezel van een zwangere vrouw om voogd van hun kind te kunnen worden, verklaringen verzamelen dat zij geschikt is voor het moederschap. De discriminerende voorwaarde leidt tot een stressvolle zoektocht. Vrolijkter gaat het toe in de Braziliaanse documentaire *This Is Ballroom* (Juru & Vitã, 2024). De film schetst de geschiedenis van de kleurrijke en energieke ballroomcultuur en toont de vrolijke uitingen op de straten van Rio de Janeiro.

VERKADEFABRIEK.NL

t/m zo 7.6 | *Louise Violet* vr 19.6 t/m zo 21.6 | *Love Me Tender* vr 26.6 t/m wo 1.7 | *Mijn woord tegen het mijne* ma 15.6 | *Tre ciotole* do 25.6 t/m zo 28.6 | **Film by the Sea** door het jaar *Calle Málaga* wo 10.6

ROTTERDAM

☉ **Cinerama Filmtheater**
Westblaak 18 | 010-4115300 | cineramabios.nl
Premières *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *The Amazing Digital Circus* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Une femme est une femme* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jackass: Best and Last* do 25.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Leaving Las Vegas* do 25.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Scary Movie* do 4.6 | *Supergirl* do 25.6 | *Toy Story 5* wo 17.6 | **Big Classic: Boogie Nights** hele maand juni | **Just Smile: Part I** hele maand juni
☉ **KINO Rotterdam**
Gouverneursstraat 129-133 | 010-2681160 | kinorotterdam.nl
My Name Is Vengeance *Blue Ruin* (no subs) vr 12.6, di 16.6 | *Dead Man's Shoes* (EN subs) vr 5.6 | *I Saw The Devil* (EN subs) di 9.6, vr 19.6 | *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* (EN subs) za 6.6, ma 8.6, wo 10.6, do 11.6, zo 14.6, di 16.6, do 18.6, za 20.6, zo 21.6 | *Man on Fire* (no subs) zo 7.6
☉ **LantarenVenster**
Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | lantarenvenster.nl/film
Premières *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku – Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | **De Aanschuifafel** *Calle Málaga* do 11.6 | **Arab Film Festival** wo 10.6 t/m zo 14.6 | **Breibios** do 11.6 | **Cinemini** *Rita & Krokodil* zo 14.6 | *Kopje onder* zo 28.6 | **National Theatre Live** *The Playboy of the Western World* do 21.6, wo 24.6 | **Poetry International Festival** vr 5.6 t/m zo 7.6 | *Somewhere Else Entirely* za 6.4 | **Rotterdamse Dakendagen** *Her* zo 7.6 | *La vita va così* ma 8.6 | **Rotterdams Open Doek Film Festival** do 18.6, vr 19.6 | **Q&A** *Batik, Beats & Bumbu* di 23.6

SCHAGEN

☉ **Scagon De Luxe**
Torenstraat 1B | scagondeluxe.nl
Boomers vr 26.6 | *Brokeback Mountain* do 25.6 | *Champagne* do 25.6, vr 26.6 | *I Swear* do 4.6, vr 5.6 | *The North* do 18.6, vr 19.6 | *The Penguin Lessons* do 11.6, vr 12.6 | *The Salt Path* do 4.6, vr 5.6 | *Song Sung Blue* do 11.6, vr 12.6 | *Voor de meisjes* do 18.6, vr 19.6

THIS IS BALLROOM

SCHIEDAM

Wenneker Cinema

Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | wennekercinema.nl

SCHIJNDEL

Filmclub Schijndel/'t Spectrum

Stegg 9 | 06 12162348 | schijn-delfilm.nl

Champagne di 16.6

Filmclub Schijndel/Het Gasthuis

Lidwinahof 70

SITTARD

Filmhuis Zicht

Ligne 3 | 088-5995533 | film-huiszicht.nl

Forum

Engelenkampstraat 68 | 0900-2228888 | forumsittard.nl

Flodder vr 12.6, zo 14.6 | **Première** *Votemos* do 25.6

SNEEK

Filmhuis Sneek

Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | filmhuis-sneek.nl

SOEST

Artishock

Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | artishock-soest.nl

Boomers zo 28.6, ma 29.6 | *The Choral* zo 14.6, ma 15.6 | *EPIC: Elvis Presley in Concert* wo 17.6,

vr 19.6 | *Ghost Elephants* zo 21.6, ma 22.6 | *Romería* zo 7.6 | *Skiff* zo 21.6, wo 24.6 | *Truly Naked* ma 8.6, wo 10.6 | **MiniBios** *Jumpers* vr 5.6

Jaren tachtig revisited

Films in de jaren zestig en zeventig waren rebels en vernieuwend, maar in de jaren tachtig kwam er een vloedgolf van stompzinnige actiehelden- en spektakelfilms. Zo luidt het cliché tenminste. De FilmHallen in Amsterdam bewijst met het programma **Eighties Klassiekers** dat dat niet klopt. Er staan veel verbluffend goede films in de lijst.

De jaren zeventig waren met New Hollywood een razend interessante filmperiode. Jonge Amerikaanse regisseurs hadden met hun films de vinger aan de pols van de tijd. Geen escapisme, maar serieuze pogingen om iets over de samenleving te zeggen. De lijst namen is lang en imponerend, van Martin Scorsese tot Hal Ashby en van Francis Ford Coppola tot Paul Schrader.

Maar dat wil niet zeggen dat het in de jaren tachtig af-

gelopen was met interessante films. Dat laat het programma Eighties Klassiekers zien. Om een paar spraakmakende regisseurs en films in de lijst te noemen: David Lynch (*Blue Velvet*, 1986), de broers Coen (*Blood Simple*, 1984; *Raising Arizona*, 1987), Wim Wenders (*Paris, Texas*, 1984), Terry Gilliam (*Brazil*, 1985), Peter Greenaway (*The Cook, the Thief, His Wife & Her Lover*, 1989), Susan Seidelman (*Desperately Seeking Susan*, 1985) en Philip Kaufman (*The*

Right Stuff, 1983).

Ook de overige titels in de lijst, waarin de meeste films niet ondertiteld zijn, bewijzen dat er in de jaren tachtig in en buiten Hollywood uit-

stekende films werden gemaakt: *Amadeus* (Milos Forman, 1984), *After Hours* (Martin Scorsese, 1985), *Terms of Endearment* (James L. Brooks, 1983), *A Room with*

a View (James Ivory, 1986), *The Killing Fields* (Roland Joffé), *Platoon* (Oliver Stone, 1986), *Purple Rain* (Albert Magnoli, 1984), *Rain Man* (Barry Levinson, 1988), *Robocop* (Paul Verhoeven, 1987), *Sophie's Choice* (Alan J. Pakula, 1982), *Matewan* (John Sayles, 1987), *Scarface* (Brian De Palma, 1984), *Say Anything* (Cameron Crowe, 1989), *Repo Man* (Alex Cox, 1984), *Videodrome* (David Cronenberg, 1983) en *Back to the Future* (Robert Zemeckis, 1985). En wil weten hoe dat nu precies zat met die actiehelden in de jaren tachtig moet *Die Hard* (John McTierman, 1988), de klassieker met Bruce Willis, niet overslaan. Eén ding is duidelijk: de jaren tachtig waren niet saai.

FILMHALLEN.NL

DESPERATELY SEEKING SUSAN

STADSKANAAL

Filmfliga Stadskanaal

Menistenplein 9 | 0599-610777 | smoky.nl

Gioia mia di 30.6 | *Hamnet* di 9.6 | *Joe Speedboot* di 23.6 | *The Secret Agent* di 16.6

TERNEUZEN

Cine City

Nieuwstraat 41 | 0115-611133 | cinecity.nl

TIEL

Filmtheater Agnietenhof

St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | agnietenhof.nl

Gesloten tot half september

TILBURG

Cinecitta

Willem II straat 29 | 085-9022996 | cinecitta.nl

Kill Bill: The Whole Bloody Affair Volume 1 & 2 vr 12.6

UDEN

Filmhuis De Pul

Kapelstraat 13 | 0413-265091 |

film-pul.com

Broken English wo 17.6 | *A Family* do 4.6 | *Michael* do 18.6 | *Solomamma* do 25.6 | *Tre ciotele* wo 10.6

UTRECHT

de Sien

Kanaalweg 30 | 030-2312216 | desienfilm.nl

Premières *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de*

Molukken do 4.6 | *Resurrection* do 11.6 | *Soldier's Bones* do 25.6 | *Spish Splash Forever!* wo 10.6 | *The Watermelon Woman* do 25.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dikkie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 | **Peuterbios** *Cinekid* editie zo 7.6 | **Film & Verf** *Fine Tonight* zo 7.6 | **De Dolle Mina Filmclub** do 18.6 | **CINE KILO** *The Warriors* vr 19.6 | **Mastertclass Scenario From Script to Screen** di 23.6 | **Enne! Shorts & vlaai** zo 28.6 | **Vaderschap** *Remake* zo 21.6

VEENDAM

Filmhuis van Beresteyn

Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl

Zomerstop

VEENENDAAL

Filmhuis Veenendaal

Spectrum | Kees Stippelplein 72 | 06-53883412 | filmhuisveenendaal.nl

Champagne za 13.6, za 27.6 | *The Choral* za 6.6, za 20.6 | *The Drama* vr 5.6

VENLO

CityCinema

Picardie 33 | 077-4741234 | citycinema.nl

The Tasters do 4.6, zo 7.6, di 9.6 | *The Choral* do 11.6, zo 14.6, di 16.6 | *I Was a Stranger* do 18.6, zo 21.6, di 23.6

Filmtheater De Nieuwe Scene

Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | nieuwesce.nl

VLAARDINGEN

Filmtheater Het Zeepaard

Vue Vlaardingen | Veerplein 134E | hetzeepaard.nl

VLISSINGEN

Cine City

Spuikomweg 1 | 0118-22521 | cinecity.nl

VOORSCHOTEN

Filmtheater Voorschoten

Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | filmtheatervoorschoten.nl

WAALWIJK

Filmtheater De Leest

Vredesplein 12 | 0416-337746 | deleest.nl

Boomers di 23.6 | *Champagne* do 25.6 | *The Devil Wears Prada* 2 vr 5.6, di 9.6 | *Los domingos* do 11.6 | *Downton Abbey* di 30.6 | *Hamnet* wo 1.7 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 25.6 | *Michael* do 4.6, do 11.6 | *The President's Cake* di 9.6 | *De schapenspeurders* zo 14.6, za 20.6, zo 21.6 | *Solomamma* di 30.6 | *Sukkwan Island* di 23.6 | *The Tasters* di 16.6

WAGENINGEN

Filmhuis Movie W

Wilhelminaweg 3A | movieview.nl

WEESP

City of Wesopa

Herengracht 23 | 0294-458093 | wesopa.nl

WINTERSWIJK

Filmhuis Winterswijk

Meddosesstraat 4-8 | 054-3521515 | filmhuiswinterswijk.nl

A Family di 9.6

WOERDEN

AnnexCinema

Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | annexcinema.nl

IJMUIDEN

Haventheater IJmuiden

Dokweg 43-45 | 0900-1505 | filmtheaterijmuiden.nl

Champagne vr 19.6 | *The Choral* di 9.6, vr 19.6 | *Father Mother Sister Brother* di 9.6, di 16.6 | *The Sheep Detectives* di 16.6, di 23.6 | *The Tasters* di 16.6, vr

FILMSTERREN

	Berend Jan Bockting de Volkskrant	Joost Broeren-Huitema Filmkrant/Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Cine.nl	Dana Linssen NPC Handelsblad	Ronald Rovers Filmkrant/Trouw	Ab Zagt NPO Klassiek	Gemiddeld (aantal stemmen)
<i>L'affaire Bojarski</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★	3,00 ⁽¹⁾
<i>Backrooms</i>	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	3,83 ⁽³⁾
<i>Batik, Beats & Bumbu</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽¹⁾
<i>Blue Heron</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★	3,63 ⁽⁴⁾
<i>Calle Málaga</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
<i>Divine Comedy</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,75 ⁽²⁾
<i>Finding Emily</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽¹⁾
<i>Fuori</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★	3,00 ⁽²⁾
<i>Jimpa</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★	2,50 ⁽³⁾
<i>Kill Bill: The Whole Bloody Affair</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,50 ⁽²⁾
<i>Lifhack</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽¹⁾
<i>Mama'ku - van Jakarta tot de Molukken</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽¹⁾
<i>À pied d'oeuvre</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,50 ⁽¹⁾
<i>Resurrection</i>	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	4,13 ⁽⁴⁾
<i>Silent Rebellion</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽¹⁾
<i>Soldier's Bones</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽¹⁾
<i>Star Wars: The Mandalorian & Grogu</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,67 ⁽³⁾
<i>A Sad and Beautiful World</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽²⁾
<i>Votemos</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽¹⁾
<i>The Watermelon Woman</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽²⁾

★★★★★ zeer goed | ★★★★ goed | ★★★ redelijk | ★★ matig | ★ slecht | ★★★★★ niet gezien

19.6, di 23.6 | **Première** *A Sad and Beautiful World* di 9.6 | **Voorpremière** *C'était mieux demain* di 23.6

ZAANDAM

☉ **Filmtheater De Fabriek**

Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-6311993 | de-fabriek.nl
Premières *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | **50+** *Calle Málaga* do 25.6 | *Love Me Tender* do 4.6 | *A Sad and Beautiful World* do 18.6 | *Solomamma* do 11.6 | **Cineville Filmquiz** do 4.6 | **National Theatre Live** *The Playboy of the Western World* do 21.6 | **Klassieker** *Une femme est une femme* zo 7.6 | **Zaanpride** *Gewoon Renée* di 9.6 | *Kus kus beng beng* di 9.6

ZALTBOMMEL

☉ **Filmtheater Cinemaarten**

Theater de Poortertij | Nieuwstraat 2 | cinemaarten.nl
A Family di 23.6 | *Tre ciotole* di 9.6 | *Where the Wind Comes From* di 16.6 | **Première** *Votemos* di 30.6

ZEVENAAR

☉ **Filmhuis Zevenaar**

Kerkstraat 27 | 0316-344250 | filmhuiszevenaar.nl
Premières *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Disclosure Day* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Good Boy* do 25.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Votemos* do 25.6 | **Special** *Uhuru* zo 14.6

ZIERIKZEE

☉ **FIZI**

Kerkhof 3 | 0111-410202 | fizi.nl
Billie Eilish - Hit Me Hard and Soft: The Tour za 13.6 | *Boomers* ma 15.6 | *The Devil Wears Prada 2* vr 5.6, ma 8.6, vr 12.6, vr 19.6 | **EPiC:** *Elvis Presley in Concert* vr

LEZERSACTIES JUNI

AGATHA'S ALMANAC

“Een leven gevuld met plezier, hoop en liefde, maar niet altijd van een leien dakje”, zo vat de

kromgewerkte, praktisch ingestelde Agatha haar spartaanse bestaan laconiek samen. De documentaire *Agatha's Almanac* is een miniatuur en een monument in één, voor een koppige oude vrouw die elke dag als een kadootje beschouwt,” zo schrijft Karin Wolfs in *Filmkrant* #490. Agatha repareert wasknijpers, installeert een pijp om het regenwater te geleiden, plakt kieren in kozijnen af met tape. Binnenshuis overal plakertjes en labels ('Peterselie', 'sjaaltjes', 'sokken', 'negatieven') op dozen, potjes en zakjes, want wie wat bewaart, die heeft wat. Of een briefje voor als de filmploeg arriveert: “Ik ben in de tuin.” Het *Agatha Almanac* pakket bevat een set tuin-

handschoenen, een rol ducttape, zaadjes (snijbiet en zinnia), een notitieboekje en Ansichtkaarten met quotes van Agatha. Dit alles verpakt in een gerecycled groentetasje. **Bantam Film stelt 5 pakketten ter beschikking**

THE WIZARD OF THE KREMLIN

In Oliver Assayas' nieuwste film draait het om “de analyse van een politiek en maatschappelijk tijdperk:

het Rusland onder Vladimir Poetin”, schrijft Joost Broeren-Huitenga in *Filmkrant* #487. “In vliegende vaart komen de crisissen voorbij die Poetins presidentschap hebben gevormd: de Tweede Tsjetsjeense Oorlog; zijn harteloze optreden rond het zinken van de onderzeeër Koersk; tot aan de annexatie van de Krim in 2014 aan toe. Dat levert vooral in de een-

tweetjes tussen Baranov (Paul Dano) en Poetin vaak smakelijke scènes op – Jude Law legt een hoop vilein plezier in zijn vertolking van de dictator.” **The Searchers stelt 5 dvd's ter beschikking**

ZWEI ZU EINS

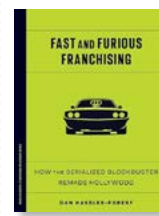

In deze opgewekte Duitse komedie van Natja Brunckhorst ontdekt een communistische familie voor het eerst de ge-

neugten van het kapitalisme, door het systeem te snel af te zijn. “Het zijn de laatste lome zomerdagen van de DDR. De Muur is gevallen, maar de Duitse hereniging heeft nog niet plaatsgevonden. In het Oost-Duitse Halberstadt leiden de historische tijden tot weinig beroering”, beschrijft Devi Smits in zijn recensie in *Filmkrant* #481. Spil van de film is Maren, gespeeld door

de buitengewone acteur Sandra Hüller (*Anatomy of a Fall*; *The Zone of Interest*). “Er komt verandering in die relatie rust wanneer een viertal DDR-burgers een kijkje be-sluit te nemen in de slecht bewaakte bunker in de buurt van het stadje en op miljarden ingezamelde DDR-marken stuit. Geld dat in principe niks meer waard is, maar nog wel enkele dagen gewisseld kan worden tegen westerse D-marken (wisselkoers: twee tegen een). Een uitgekend plan wordt opgetuigd om zo snel mogelijk zo veel mogelijk biljetten te wisselen zonder argwaan te wekken.” **Cherry Pickers stelt 5 exemplaren ter beschikking**

FAST AND FURIOUS FRANCHISING

De succesformule achter de grote blockbusters uit Hollywood is in de recente geschiedenis enorm veranderd. Waar de filmzalen in de jaren negentig volstroonden voor

films als *Titanic*, leven we nu al even in het franchise-tijdperk van Marvel, Star Wars en Harry Potter. Dan Hassler-Forest, mediawetenschapper verbonden aan de Universiteit Utrecht en columnist voor *Filmkrant*, laat met zijn nieuwe boek *Fast and Furious Franchising* zien hoe het medialandschap de afgelopen 25 jaar is opgeschoven, met de even oude *Fast and Furious*-filmreeks als case study. **Filmkrant stelt 3 exemplaren van het boek ter beschikking**

INTERESSE?

Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 1 juli 2026. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

26.6 | *Extrawurst* vr 19.6, vr 26.6 | *Father Mother Sister Brother* zo 21.6 | *Gioia Mia* do 4.6 | *Joe Speedboot* za 6.6 | *Michael* zo 7.6 | *PAAZ* za 6.6 | *Romeria* zo 14.6 | *De schapenspeurders* wo 10.6, zo 14.6, zo 21.6 | *Solomamma* ma 22.6, za 27.6 | *The Super Mario Galaxy Movie (NL)* zo 7.6, wo 17.6 | *Tre ciotole* zo 28.6 | **Heruitbreng** *Vier feest met Dik-kie Dik en de verdwenen knuffel* wo 24.6 zo 28.6, wo 1.7 | **4't leven + lunch** *The Choral* vr 5.6 | **Film by the Sea door het jaar** *Calle Málaga* di 9.6 | **Klassieker** *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* za 20.6

ZOETERMEER

☉ **Filmhuis Cameo**

Leidsewallen 80 | filmhuiscameo.nl
L'affaire Bojarski wo 17.6, di 23.6 | *Amadeus* di 9.6 | *Donkey Days* vr 5.6, di 9.6 | *The Drama* vr 12.6, di 16.6 | *Father Mother Sister Brother* vr 19.6, di 23.6 | *The President's Cake* wo 24.6, di 30.6 | *Solomamma* vr 26.6, di 30.6 | *Sound of Falling* wo 10.6, di 16.6 | *Votemos* wo 1.7

ZUTPHEN

☉ **Filmtheater Luxor**

Houtmarkt 64 | 0575-513750 | luxorzutphen.nl

Billie Eilish: Hit Me Hard and Soft - The Tour za 6.6, wo 10.6 | *Dangerous Liaisons* wo 17.6 | *Une femme est une femme* di 9.6, vr 12.6, di 16.6 | *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* zo 21.6 | *De man met de glimlach* do 4.6 t/m za 6.6, ma 8.6 t/m wo 10.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken* do 11.6, zo 14.6, ma 15.6, wo 17.6 | *Marty Supreme* do 18.6 t/m za 20.6, di 23.6, wo 24.6 | *Een mislukt eerbetoon aan moederliefde* vr 12.6, za 13.6, ma 15.6, vr 19.6, wo 24.6 | *Solomamma* do 4.6, za 6.6 t/m ma 8.6, wo 10.6 | **Premières** *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do

25.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *Divine Comedy* do 4.6 | *Fantastique* do 4.6 | *Fuori* do 18.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | *Votemos* do 25.6 | *Jeugd Bluey in de bios: Spelen met je vriendjes* zo 7.6, zo 14.6, zo 21.6, zo 28.6 | *Keti koti Herinneringen aan Anton de Kom* wo 1.7 | *Drie vrouwen* wo 1.7 | *Daughters of the Dust* wo 1.7

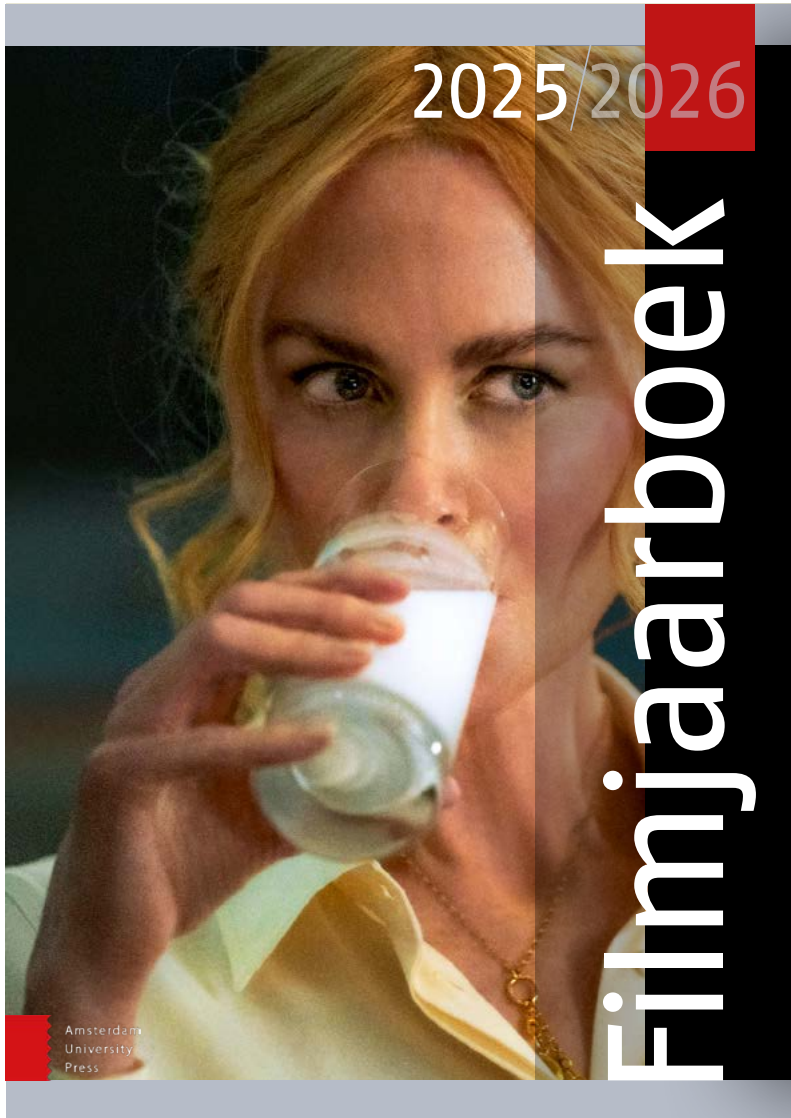
ZWOLLE

☉ **Filmtheater Fraterhuis**

Blijmarkt 25 | filmtheaterfra-

terhuis.nl
Premières *L'affaire Bojarski* do 11.6 | *À pied d'oeuvre* do 18.6 | *Batik, Beats & Bumbu* do 18.6 | *Blue Heron* do 4.6 | *Calle Málaga* do 11.6 | *The Day Iceland Stood Still* do 11.6 | *Jimpa* do 25.6 | *Let It Rain* do 18.6 | *Mama'ku - Van Jakarta tot de Molukken*, vooraf de korte film *Sudah* do 4.6 | *Omaha* do 25.6 | *Resurrection* do 11.6 | *A Sad and Beautiful World* do 4.6 | *Silent Rebellion* do 25.6 | **Klassieker** *Leaving Las Vegas* vanaf do 25.6 | **Special** *De mannen van Bronbeek* di 23.6

olkoffer, notitieblok, **Filmjaarboek**, notitieblok, documentenmap, rugzak, paraplu, notitieschrift, hoofdlampje en meer, nu te koop in onze webwinkel, boeken, scheurkalender, notitieblok, documentenmap, rugzak, paraplu, notitieschrift, hoofdlampje, rolkoffer en meer, boeken, scheurkalender, notitieblok, documentenmap, rugzak, paraplu, notitieschrift, hoofdlampje, rolkoffer en meer, boeken, scheurkalender, notitieblok, documentenmap, rugzak, paraplu, notitieschrift, hoofdlampje, rolkoffer en meer, boeken, scheurkalender, notitieblok, documentenmap, rugzak, paraplu, notitieschrift, hoofdlampje, rolkoffer en meer, > filmkrant.nl/winkel

Een onmisbare bron van informatie voor iedere film liefhebber, zowel professioneel als thuis te gebruiken

Alle bioscoopfilms van 2025

EXCLUSIEVE LEZERSAANBIEDING

Gedurende de maand juni kunnen lezers van *Filmkrant* het *Filmjaarboek 2025/2026* met korting aanschaffen voor € 29,- inclusief verzendkosten.

Bestel via e-mail: info@filmkrant.nl

arab film festival Rotterdam

26TH EDITION

10-14-06-26 #RAFF26

LantarenVenster & Cultuur&Campus, Rotterdam

arabfilmfestival.nl

Het grootste onafhankelijke filmblad van Nederland.

Nu ook op

zak-formaat

voor alle browsers > filmkrant.nl

Lees ook *Mania* – hét blad van/voor muzikliefhebbers

mania

Gratis verkrijgbaar bij – Concerto – Plato – Kroese – Velvet Music – Sounds Venlo – North End – 't Oortje – Kroese – Waterput

Boeken

LIEVER LUI DAN MOE HET NUT VAN NUTTELOOSHEID

Vervelen is een noodzakelijke bezigheid, betoogt Johannes De Breuker in dit bedachtzame boek, waarin hij troost vindt bij filmmakers die het verbeelden van verveling hebben verheven tot een kunstvorm. DOOR OMAR LARABI

Kinderen vervelen zich altijd eerst voordat ze beginnen te spelen. Dat is bijna een natuurwet. Momenten van verveling leiden ook bij volwassenen tot inspiratie, misschien wel omdat de kinderlijke verbeeldingskracht dan wordt aangewakkerd.

Auteur, redacteur en curator Johannes De Breuker omschrijft in *Liever lui dan moe: Zoeken naar verveling in een wereld vol afleiding* hoezeer we vervelen zijn afgeleerd. “We lopen niet langer over wolven, maar zitten met ons hoofd in de cloud”, schrijft hij. We zijn gewend geraakt om saaie momenten te doden door te doomscrollen op onze smartphones. Elke potentieel contemplatieve gelegenheid wordt op die manier de kop ingedrukt.

De Breuker illustreert hoe ook hij een slaaf wordt van zijn smartphone. Na de geboorte van zijn tweede kind in 2024 is hij doodop. De oorzaak? Hij kijkt te veel op zijn scherm. De Vlaming besluit “de regie over zijn vrije tijd” weer in handen te nemen. Bijvoorbeeld door te skateboarden en basgitaar te spelen. “Mijn dagen waren leger, maar mijn leven was voller”. De Breuker spiegelt deze openbaring in zijn boek aan filmmakers die in hun werk manifesteren hoe troostrijk en waardevol verveling kan zijn. En hoe het betere mensen van ons maakt.

NUTTELOZE MOMENTEN

Neem bijvoorbeeld *Columbus* (2017) van Kogonada, over de opbloeiende vriendschap tussen twee dolende zielen. Een mijmerende rondreis langs de wonderlijke architectuur van het Amerikaans Columbus, Ohio en de schoonheid van het alledaagse. Kogonada “manipuleert onze blik niet, maar activeert hem”, schrijft De Breuker. Kogonada’s cinema is volgens de auteur “een cinema waarin blikken blijven hangen en mogen afdwalen. Waar tussenmomenten essentieel zijn. Waar tijd en plaats belangrijker zijn dan het verhaal”.

Op kalme en bedachtzame wijze legt De Breuker aan de hand van de films uit hoe hij in het dagelijks leven baat heeft bij verveling. Waar hij uiteindelijk naartoe wil is evident: het alledaagse op een voetstuk

SOMEWHERE

plaatsen. Maar net als de films die hij bespreekt draait zijn boek niet om een eenduidig doel, maar om de omzwervingen op de weg daarnaartoe.

Zie ook “de slopende ennui” in het oeuvre van Sofia Coppola. In *Somewhere* (2010) verblijft acteur Johnny Marco in het decadente Chateau Marmont. Coppola legt in de film de nadruk op “de nutteloze momenten” uit Marco’s leven. Zoals wanneer we hem op zijn hotelkamer zien slapen, omringd door strippers – “een snijpunt van verveling en verstrooiing”, in de woorden van De Breuker. We hebben in ons dagelijks leven de neiging om die momenten “door te spoelen”, schrijft hij.

Als ander voorbeeld noemt de auteur hoe filmproducent David O. Selznick in 1953 *Stazione termini* van Vittorio De Sica inkortte voor de Amerikaanse markt. Terwijl het juist de door Selznick verwijderde “afdwalingen” zijn die de film zo interessant maken.

PRIKKELS

Het ligt voor de hand dat De Breuker uiteindelijk terecht komt bij meditatieve maestro’s als Yasujiro Ozu, Kelly Reichardt en Wim Wenders. Reichardt is in de ogen van de Vlaming een cineast die verwachtingen “weigert in te lossen”. Haar films zijn volgens hem vergelijkbaar met “naar de radio luisteren in de auto terwijl de omgeving buiten constant verandert”.

Verderop in het boek citeert De Breuker versla-

vingsexpert Anna Lembke die zegt: “We zijn vergeten hoe we alleen kunnen zijn met onze gedachten.” Het lezen van *Liever lui dan moe* helpt om je dat weer te herinneren. De Breuker verleidt de lezer te reflecteren op de romantiek van nietsdoen; van dagdromen. Om te sparren met je eigen overpeinzingen.

Over Wenders’ *Perfect Days* (2023) schrijft De Breuker dat het drama draait om “een gewone held die berusting en tevredenheid vindt in een rusteloze wereld”. Om de verveling te omarmen, moet je in deze moderne tijd vol technische snufjes echter wel een vastberaden karakter hebben. Een beetje zoals Jacques Tati in zijn komedies, die laten zien “wat er gebeurt als je niet in de vooruitgangsmachine stapt”, aldus de auteur.

Dat ouders van nu de schermtijd van hun kinderen inperken en buiten spelen ferm aanmoedigen, is begrijpelijk. Leven zonder de noodzaak om altijd maar bereikbaar te zijn en de prikkels die daarmee gepaard gaan zou een mensenrecht moeten zijn. Voor De Breuker sorteerde die levenshouding in ieder geval een louterend effect: “Ik stond niet langer ‘aan’ voor de wereld, ik stond ervoor open.”

Thuis kijken

ABEL FERRARA OVER TOMMASO 'WE FILMEN GODDELOZE DINGEN. DAT IS ONZE STIJL.'

In het semi- autobiografische *Tommaso* van Abel Ferrara, op Mubi eindelijk te zien, speelt Willem Dafoe een Amerikaanse regisseur in Rome. Al houdt eeuwige *bad boy* Ferrara stellig vol: "Zowel Willem als ik zijn niet Tommaso."

DOOR HUGO EMMERZAEL

"What's up, man? Let's do this shit, bro!" Abel Ferrara zit op een terras in Cannes. Het is 2019 en de Italiaans-Amerikaanse regisseur is op het festival met zijn film *Tommaso*, een hybride wraakthriller en semi-autobiografisch portret, waarin Willem Dafoe een Amerikaanse regisseur speelt die in Rome woont en aan zijn nieuwe filmproject *Siberia* sleutelt. Ferrara's *Siberia* draaide een jaar later op de Berlinale. Boven-

dien speelt *Tommaso* zich af in en rondom Ferrara's eigen appartement in het centrum van Rome en vertolken zijn vrouw en dochter bijrollen.

De enfant terrible van de groezelige genrecinema van de jaren tachtig en negentig reflecteert meer dan ooit op zijn eigen leven, maar lijkt tegelijk afstand te willen houden. *Tommaso* voelt wispelturig en gespannen – alsof Ferrara zoekend is naar hoeveel hij van zichzelf in de film wil stoppen.

Dafoe vangt die twijfel en kwetsbaarheid op fantastische wijze. Je voelt aan elk shot dat hij Ferrara's trouwe kompaan in de kunsten en het leven is. Sinds *Tommaso* maakte Ferrara nog drie speelfilms en twee documentaires. Maar deze nu op Mubi beschikbare film is een niet te missen curiosum in het roemruchte oeuvre van de ongrijpbare Ferrara.

In elk opzicht oogt *Tommaso* als een autobiografisch werk over jouw leven als Amerikaanse regisseur in Rome. Was het tijd om de camera op jezelf te richten en misschien zelfs kritisch naar je eigen leven te kijken? "Mijn eigen

leven onderzoeken – dat speelt zeker een rol. Maar om eerlijk te zijn weet ik het eigenlijk niet zeker. We hadden net een film gedraaid over Pier Paolo Pasolini, die in Rome woonde [*Pasolini*, 2014; HE]. Als je Pasolini uit die film zou halen, blijft het dagelijks leven van een regisseur in Rome over. Voeg daar de documentaires aan toe die ik schoot in mijn buurt rondom Piazza Vittorio en je ziet dat *Tommaso* een verlengstuk is van dingen waar ik al langer mee bezig ben. Of geloof je dat niet?"

Jawel hoor. Maar omdat *Tommaso* zo vol zit met details uit jouw dagelijkse leven – jouw appartement, jouw vrouw en dochter in bijrollen, jouw favoriete café om de hoek – rijst de vraag of je de film meer als autobiografie of als fictie ziet. "Het is een film over Tommaso's verbeelding. Ik film zijn angsten, zijn verlangens, zijn innerlijk leven. Ergens tussen de stad Rome, mijzelf en het groepje mensen met wie ik samenwerk, ontstaat er dan dit. Ja, de film zegt iets over ons, maar zowel Willem als ik zijn niet Tommaso."

De creatieve relatie tussen jou en Willem Dafoe lijkt symbiotisch. Zou je kunnen zeggen dat hij mede-auteur van *Tommaso* is? “Hij is de man van de film. Ik geef hem de volledige verantwoordelijkheid om die shit tot leven te brengen. Wat er op papier staat, wat hem is verteld, wat echt is, wat nep is – hij moet het voor de camera laten werken. Niets bestaat totdat hij begint te spelen. Zonder Willem zou ik *Tommaso* nooit gemaakt hebben. Samen werken we aan talloze projecten. Ik heb het over *Siberia*, ik heb het over *Tommaso*, over nog een paar andere films. Zodra Willem een project begint te voelen, stuur ik hem scènes op, snap je? Als hij ze dan niet leuk vindt, doen we ze niet.”

***Siberia* zit ook in deze film, als een project waar *Tommaso* aan werkt. Hoe zie je de relatie tussen die films?** “Die film was al gedraaid toen we aan *Tommaso* begonnen. Die film wordt heel anders, man. We zijn er helemaal voor gegaan. Het is een reis door het onderbewuste, door dromen. We hebben gedraaid op de top van de Alpen. We stonden in de woestijn van Mexico. *Crazy shit*. *Siberia* is als een odyssee – *Alice in Wonderland* voor volwassenen.”

Het verdrongen onderbewuste keert vaak terug in je werk, via symbolische droomscènes of gewelddadige uitbarstingen. Waarom? “Ik ga er niet bewust op af, maar films zijn sowieso dromen. De aard van dromen, van herinneringen. Hoe onthoud je dingen? Ze worden verhalen. Over twintig jaar herinner je je dit gesprek nog, snap je? Maar hoeveel ervan herinner je je dan nog echt? Weet je wat ik bedoel? Wij willen herinneringen reconstrueren – niet als een gebeurtenis, maar als een trip. Dat is wat *Siberia* gaat worden. Een film over een man en zijn vrouw die zichzelf verliezen, midden in een grot met honden en *crazy shit*. Het is moeilijk uit te leggen, maar we zouden al die fucking mensen niet naar die plekken brengen als het geen *crazy shit* zou worden. Vergelijken met *Siberia* is *Tommaso* bijna een documentaire.”

Hoe was het om je vrouw Cristina en dochter Anna te regisseren? Als niet-professionele acteurs staan zij ineens naast Willem Dafoe op de set. “Willem neemt ze mee in het proces. Omdat het geen professionele acteurs zijn, helpen we ze waar nodig. We kunnen improviseren of ze een tekst geven. Ik zit niet vast aan tekst, maar als het nodig is, gebruiken we het. De baby is trouwens een natuurtalent. En Willem is haar peetvader, weet

ABEL FERRARA (MIDDEN) OP DE SET VAN TOMMASO

je. Willem en ik kennen elkaar al heel lang. Ik kende hem al voordat we samenwerkten. Fuck, ik ken hem waarschijnlijk langer dan jij leeft.”

Angst lijkt voor *Tommaso* een drijvende kracht te zijn. Ben je het daarmee eens? “Hij heeft dezelfde angsten die we allemaal hebben: de angst om iets te verliezen, de angst om niet te voldoen aan de verwachtingen die hij aan zichzelf en aan anderen heeft gesteld. Dan is er het feit dat hij bezig is met zijn herstel als ex-verslaafde, weet je? Hij komt uit een slechte situatie, leeft van dag tot dag. Hij zet een film in elkaar, denkt na over waar hij het geld vandaan moet halen. Hij heeft dezelfde onzekerheden die we allemaal hebben.”

***Tommaso* reflecteert veel op zijn vroegere leven – zijn verslaving, de hoogtepunten en diepe dalen. Zijn dit jouw herinneringen?** “Ja, maar ik denk er niet te bewust over na. Sommige van deze gebeurtenissen zijn echt gebeurd. Sommige zijn verzonnen. En sommige zijn gefilterd door de ervaringen van Will. Snap je? Will probeert niet mij te spelen, want *Tommaso* is niet wie ik ben. Ik bedoel, shit, ik kan geen handstanden doen zoals Will! Hij is gestoord met yoga.”

Sinds je gestopt bent met drinken, ben je spiritueler geworden. “Ik mediteer! Ik ben boeddhist. Maar ik kan niet doen wat Will doet. En ja, ik verwerk spirituele

dimensies in mijn werk. Verwijzingen naar Pontius Pilatus en Jezus. Ik film zelfs mijn eigen AA-bijeenkomst. Ik kan daar niet te veel over uitweiden, want anonimiteit maakt deel uit van het herstel, maar ik gooi het wel gewoon in de film, snap je? Ik rek alles een beetje op. We filmen goddeloze dingen. Dat is onze stijl.”

Grenzen oprekken – is dat wat films maken voor jou betekent? “Weet je, als je een omelet wilt maken, moet je de eieren eerst breken, bro.”

In de jaren tachtig en negentig maakte je een ongelooflijke reeks Amerikaanse genrefilms. *Tommaso* lijkt afscheid te nemen van die periode, waarin je ook door zware verslavingen ging. Blik je terug met trots, of is dit een deel van je leven dat je liever achter je wilt laten? “Tja, die films, die levensstijl... Het ligt in het verleden. Wat ik er wel uit meeneem is dat ik nog steeds met veel van dezelfde mensen werk. Het is een vorig leven, maar ik leef het nog steeds.”

TOMMASO ITALIË/VERENIGD KONINKRIJK/
VERENIGDE STATEN/GRIEKENLAND, 2019 | REGIE ABEL
FERRARA | MET WILLEM DAFOE, CRISTINA CHIRIAC,
ANNA FERRARA | 115 MINUTEN | DISTRIBUTIE MUBI
(VOD) | TE ZIEN VANAF 27 MEI

WE MAKE CHAMPIONS

Proud partner of
Paralympic champion
Niels de Langen

2 x Silver Medalist

1 x Bronze Medalist

Milan 2026

cinio

CONNECT TO THE FUTURE

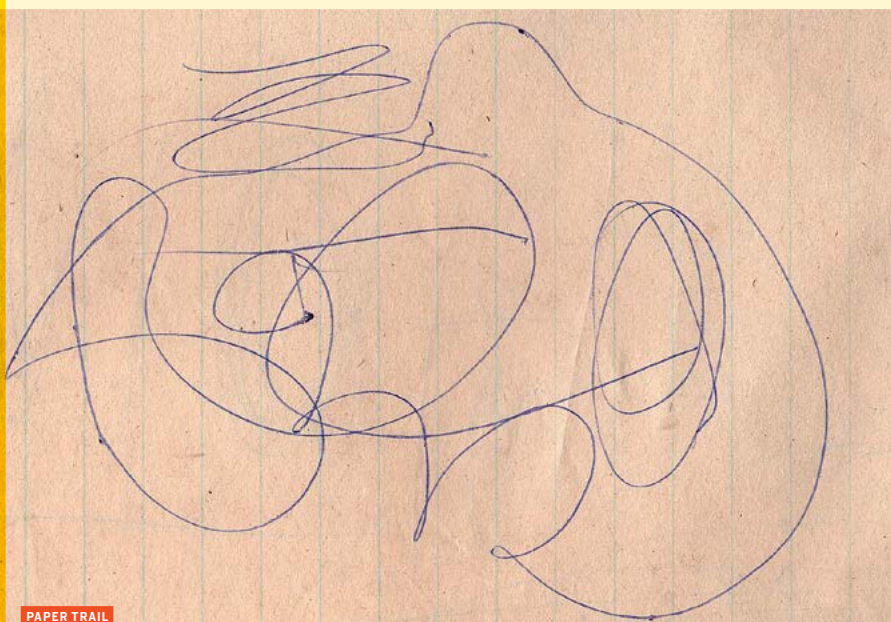
CINIO.NET

Gofilex

GOFILEX.COM

PAPER TRAIL

Een mensenleven in pennenstreken

PAPER TRAIL

Meester-animator Don Hertzfeldt vat een heel mensenleven in de schrijfsels en schetsen op vellen papier in *Paper Trail*. Groots in alle bescheidenheid.

Wat doe je als ouder met de eindeloze productie papier van een kind? Die onstuitbare stroom tekeningen, schetsen, kladjes, briefjes, boekjes en vouwsels? Je propt ze in een la, maakt een schifting en gooit – stiekem, laat ze het niet merken! – dingen weg. Bergt ze op in een doos, die naar zolder gaat, steeds dieper de krochten van je huis in.

Of je maakt er een klein meesterwerk van, zoals Don Hertzfeldt heeft gedaan met de korte animatiefilm *Paper Trail*.

Hertzfeldt geldt al decennia als een van de meest eigenzinnige meesters van de animatie. Zijn werk is rauw en minimalistisch, en tegelijk onmetelijk rijk aan ideeën en existentiële verftwijfeling. Hij doet vrijwel alles zelf, veelal met de hand, tot en met de distributie van zijn films aan toe. Zijn magnum opus is en blijft het drieluik *World of Tomorrow* (2015/2017/2020), samen ongeveer zo lang als een speelfilm, waarin een van Hertzfeldts karakteristieke stokpoppetjes tijdreist door wervelend geanimeerde werelden in eindeloos uiteenlopende stijlen. Een droogkomische duik in de nietigheid van de mens.

In vergelijking daarmee is *Paper Trail* een stuk minder groots en ambitieus – slechts veertien minuten lang, met een afgebakende stijl en één sturend concept. Maar alsnog

weet Hertzfeldt binnen die bescheiden kaders te emotioneren, te verwonderen, aan het denken te zetten en vangt hij iets wezenlijks over het menselijk bestaan. Op de afgelopen editie van filmfestival SXSW won de film zowel de publieksprijs als de juryprijs voor beste korte animatiefilm.

Dat sturende concept is simpel samen te vatten: wat als we alles wat een mens in een leven tekent en schrijft op een rij zetten? We zien eerst klodders en spetters, dan krassen en strepen. Er verschijnen rudimentaire vormen – een gezicht, een zon. Dan: letters. Een naam, 'Steven', eerst nog zonder de laatste 'e', dan met, dan Stevie, dan toch weer Steven, nog weer later een achternaam erbij.

Er verschijnen cijfers, en de kinderlijke creativiteit maakt langzaam plaats voor structuur – essays en multiplechoice-vellen, met tussendoor hooguit een hartje in de kantlijn met een meisjesnaam erbij.

Meer zeggen zou zonde zijn – ervaar het zelf maar, voor slechts een paar euro en veertien minuten van je tijd kijk je weer even net iets anders naar het leven, naar jouw leven. Ik zal zelf in ieder geval voorlopig wat minder klakkeloos omspringen met de papierberg van mijn dochter.

JOOST BROEREN-HUITENGA

PAPER TRAIL VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE DON HERTZFELDT | 14 MINUTEN | DISTRIBUTIE VIMEO ON DEMAND, EIGEN BEHEER | NU TE ZIEN

THE CRIMINAL LIFE OF ARCHIBALDO DE LA CRUZ

Een seriemoordenaar die nooit vermoord heeft

Deze heerlijk verknipte Mexicaanse misdaadkomedie van Luis Buñuel draait om een aspirant-seriemoordenaar wiens moordplannen steeds mislukken.

Kan je een seriemoordenaar zijn zonder te moorden? *The Criminal Life of Archibaldo de la Cruz* (*Ensayo de un crimen*, 1955) eindigt met een scène waarin het titelpersonage aan een politiechef opbiecht dat hij een seriemoordenaar wil zijn. De agent wuift het weg: Archie (Ernesto Alonso als een breed glimlachende gluiperd) heeft nog niets strafbaars gedaan.

Tegen die tijd heeft ook de kijker al gezien dat alle slachtoffers die Archie op het oog had – uitsluitend jonge vrouwen – door andere oorzaken om het leven zijn gekomen. Het neemt niet weg dat deze man een monster is, vrij rondlopend tussen de andere stervelingen.

De bron van Archie's moordlust ligt in een muziekdoos die hij als kind kreeg, tijdens de Mexicaanse Revolutie. Als hij de doos voor het eerst afspeelt komt zijn gouvernante door een verdwaalde kogel om het leven – Archie denkt echter dat hij de dader is. De 'moord' voelt voor hem bovendien extatisch.

De premisse van *The Criminal Life of*

Archibaldo de la Cruz is buitengewoon absurd. De film past daarmee goed in het oeuvre van Luis Buñuel, de grootmeester van het surrealisme. Deze enigszins vergeten Mexicaanse klassieker, die in gerestaureerde vorm wordt uitgebracht door Second Run, gaat onder meer over de perversiteit die in elk van ons zit.

Anders dan de meeste mensen geeft Archie gehoor aan zijn verdorven driften, maar zonder succes. Zo valt een non die hij dreigt te vermoorden met een scheermes per abuis in een liftschacht. Archie gaat hierna op zoek naar andere gewillige slachtoffers, die hij moeiteloos weet in te palmen. Dit doet hij op de tonen van de muziekdoos, die al snel erg vals klinkt. Die valsheid onderstreept Archie's verwerpelijke blik op de wereld.

Die blik verbeeldt Buñuel onder meer via de hallucinaties van het hoofdpersonage: bloederige visioenen vol indringende close-ups, waarin Archie als een soort gewetenloze jager droomt van zijn prooien. Dat Archie er uiteindelijk niet in slaagt om zijn dromen te verwezenlijken, maakt de film er niet minder overdonderend op. Zijn intenties zijn al huiveringwekkend genoeg.

OMAR LARABI

THE CRIMINAL LIFE OF ARCHIBALDO DE LA CRUZ

THE CRIMINAL LIFE OF ARCHIBALDO DE LA CRUZ (*ENSAYO DE UN CRIMEN*) MEXICO, 1955 | REGIE LUIS BUÑUEL | MET ERNESTO ALONSO, MIROSLAVA, ARIANA WERTER | 91 MINUTEN | DISTRIBUTIE SECOND RUN (BLU-RAY) | NU VERKRIJGBAAR

Actie!

**Museumstraat 1,
1071 XX Amsterdam
Donderdag 9 april
2026, 15.09 uur**

Terwijl regisseur Oeke Hoogendijk en haar vaste crew – DoP Sander Snoep en geluidspersoon Mark Wessner – bezig zijn hun apparatuur van een karretje te halen in de glazen vitrine voor *De Nachtwacht*, gaan twee specialisten van het restauratieteam onverstoord door met het millimeter voor millimeter verwijderen van de oude, vergeelde vernislagen op Rembrandts schuttersstuk.

Het werk maakt onderdeel uit van ‘Operatie Nachtwacht’, het grootste onderzoeks- en restauratieproject in de geschiedenis van het Rijksmuseum, en vindt plaats onder het oog van het publiek. Bezoekers kunnen de restauratie van *De Nachtwacht* op zeven meter afstand volgen door een glazen vitrine, ontworpen door de Franse architect Jean-Michel Wilmotte.

Maar Hoogendijk filmt vandaag in de vitrine. Niet het monnikenwerk van het restauratieteam, maar twee speciale rondleidingen, eerst voor mensen met dementie, later voor blinde en slechtziende bezoekers.

De glazen deur gaat open en Manouk Oord, verantwoordelijk voor ‘toegankelijkheid’ bij het Rijks, vraagt of ze al kan binnenkomen. “Kunnen jullie nog heel even wachten?”, luidt de wedervraag van Hoogendijk. “Dan kunnen we het filmen.”

Even later staat Snoeps camera op de juiste plek en neemt het gezelschap plaats voor *De Nachtwacht*: zeven mensen met dementie en drie begeleiders. Hoogendijk legt vervolgens uit dat ze bezig is met een film. Nadat Wessner haar heeft gezenderd, steekt rondleider/museumdocent Anita Liemburg van wal: “Dit zijn de schutters die de stad veilig hielden, ze zaten in Hotel De Doelen. En daar heeft dit groepsportret eerst

V. L. N. R. RONDLEIDER ANITA LIEMBURG, DOP SANDER SNOEP, REGISSEUR OEKE HOOGENDIJK EN GELUIDSPERSOON MARK WESSNER

gehangen, in een chique nieuwe vleugel. Het was een soort Hall of Fame.”

Na haar inleiding vraagt ze wat er bij iedereen opkomt bij *De Nachtwacht*. “Ruzie”, antwoordt een man. “Er was ruzie, omdat niet iedereen in het midden kon staan.” “Dat is een saillant detail”, zegt Liemburg. “Daar hadden ze wel voor betaald”, gaat de man verder. “Dat heb ik gezien in een item op *Het Jeugdjournaal*.”

Er klinkt een mechanische piep: de hydraulische lift gaat een stukje omhoog. Liemburg wijst op de twee mannen in het midden, kapitein Frans Banninck Cocq en luitenant Willem van Ruytenburgh, en pakt drie stofstalen uit haar koffertje – wol, katoen en fluweel – die ze van hand tot hand laat gaan. “Door je kleding kon je laten zien hoe rijk je was. IJdel hè?”, legt Liemburg uit. “Waar denken jullie dat het pak van luitenant Van Ruytenburgh van is gemaakt?”

Hoogendijk maant Snoep om de camera

een stukje te verplaatsen en verrijdt zelf het materiaal karretje, dat vanuit de nieuwe hoek mogelijk hinderlijk in beeld verschijnt. Voor de glazen wand komen steeds weer nieuwe groepen mensen staan, die niet alleen foto’s en filmpjes maken van *De Nachtwacht*, maar ook van het wonderlijke gezelschap vóór het schilderij.

“Ik denk dat we moeten gaan afsluiten”, zegt Liemburg nadat ze een dik half uur verhalen heeft verteld, prikkelende vragen heeft gesteld en creatieve opdrachten heeft gegeven, die leidden tot mooie en soms vreemde associaties en herinneringen. Terwijl ze al haar attributen weer in haar koffertje stopt, klinkt een klaterend applaus. “Hartstikke leuk”, zegt iemand. “Heel leerzaam”, zegt een ander.

Hoogendijk bedankt iedereen. Liemburg meldt dat ze het gezelschap naar de lift begeleidt en dan terugkomt met de groep blinden en slechtzienden. “Zetten jullie mijn zender even uit, zodat ik lekker kan klagen?!”

“Leuk toch?”, zegt Hoogendijk tegen Snoep als de rust even later weer is teruggekeerd in de glazen vitrine. Ze filmt al voor

Operatie Rembrandt sinds de start, in juli 2019, niet alleen de belangrijkste stadia in het proces, maar ook het ‘exclusieve en besloten concert’ dat Sting begin dit jaar gaf in de Eregalerij en andere fotogenieke momenten. “Ik krijg alle medewerking van het museum, maar ik ben volkomen onafhankelijk. Ik volg zoveel mogelijk mijn intuïtie. Ik ben een soort huisfilmer geworden, maar het wordt zeker geen promotiefilm.”

Met een lach: “Met *Het nieuwe Rijksmuseum* ben ik tien jaar bezig geweest. Ik dacht dat dat lang was, maar dit gaat nog veel langer duren. Bij het Rijksmuseum zeggen ze: het schilderij bepaalt hoelang het duurt... nou, dan weet ik genoeg. Maar na deze restauratie gaat *De Nachtwacht* weer minstens honderd jaar mee, dat is wat echt telt.”

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

OPERATIE NACHTWACHT NEDERLAND, 2019-?
| SCENARIO EN REGIE OEKE HOOGENDIJK | PRODUCTENT
DISCOURS FILM | CAMERA SANDER SNOEP | GELUID
MARK WESSNER | MONTAGE GYS ZEVENBERGEN

COLOFON FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSEN-GRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRIJTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE ILONA VAN GENDEREN STORT, ILONA@FILMKRANT.NL | HOOFDREDACTIE RONALD ROVERS | ADJUNCT-HOOFDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA | REDACTIE BASJE BOER, ELISE VAN DAM, HUGO EMMERZAAL, ROOSJE VAN DER KAMP, ALEX MAZEREËW | EINDREDACTIE SASJA KOETSIER |

PRINTREDACTIE MARISKA GRAVELAND | BUREAU-REDACTIE LOTTE TENDIJCK INFO@FILMKRANT.NL | WEBREDACTIE KEES DRIESSEN, EDO DIJKSTERHUIS | AGENDA LEO BANKERSEN, AGENDA@FILMKRANT.NL | | VORMGEVING BART OOSTERHOORN, ROLF HERMSEN | COVER *RESURRECTION* | FOTOGRAFIE ANDRÉ BAKKER, CAMILLE BLAKE, BOB BRONSHOFF, ILONA VAN GENDEREN STORT (BACK COVER), ALESSANDRO PENSO | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ-LÓPEZ, MARTIJN BLEKENDAAL, JOS VAN DER BURG, JAN PIETER EKKER, DAN HASSLER-FOREST, KEES HOGENBIRK,

OMAR LARABI, FIEN LIMBURG, DANA LINSSEN, ADRIAN MARTIN, GUUS SCHULTING, DEVI SMITS, KARIN WOLFS | DRUK- EN BINDERWerk RODI ROTATIEDRUK, DIEMEN | OPLAGE 25.000 | @2026 STICHTING FUURLAND/FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 01698109 | FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELDMATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM DAN CONTACT OP MET DE

UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.NL |

FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR FINANCIËLE BIJDAGEN

VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN BIOSCOOPEXPLOITANTEN EN FILMTHEATERS

(NVBF) EN HET TIJDELIJK FONDS FILMCULTUUR EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 1 JULI

MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA 2025
Official Selection

A film by
Marie-Elsa Sgualdo

With
Lila Gueneau

Silent Rebellion

**'A quietly
powerful debut
that celebrates
resilience
and agency'**

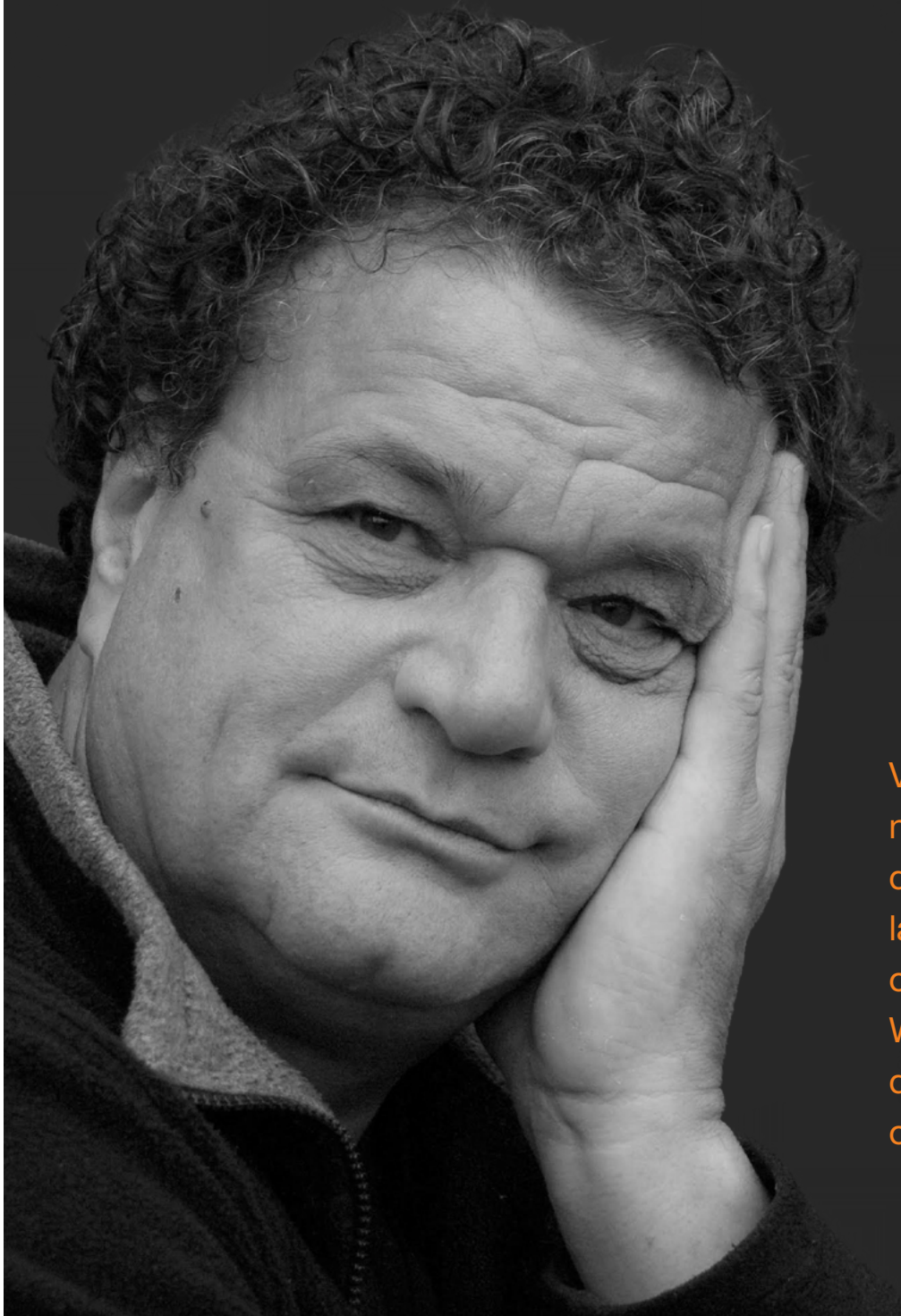
Next Best Picture

VANAF 25 JUNI IN DE BIOSCOOP

Imagine SWISS FILMS

IN MEMORIAM

BERT GOESSEN (1952 - 2026)

Voor ons allen was Bert immer aanwezig en nabij: als bevlogen programmeur, exploitant, distributeur en filmliefhebber. Ruim 40 jaar lang konden we genieten van zijn vriendschap, oprechte interesse en bulderende lach. We danken hem voor de vele juweeltjes die hij met MOOOV Filmdistributie naar onze schermen bracht.

VERKADEFABRIEK - MIMIK - EYE FILMMUSEUM - KINO - FILMHUIS DEN HAAG - CINECENTER - LUMIÈRE - FORUM -
FOCUS - SLIEKER - NATLAB - FILMHUIS BUSSUM - DE FABRIEK - DE SIEN - CACAO FABRIEK - CINECITTA - SCHUUR -
LOUIS HARTLOOPER COMPLEX - RIALTO - LUX - LANTAREN/VENSTER - FILMHALLEN - FILMHUIS LUMEN -
DE LIEVE VROUW - FILMTHEATER HILVERSUM - FILMHUIS ALKMAAR - CONCORDIA - GIGANT - CHASSÉ -
CINEMA OOSTEREREILAND - INTERNATIONAAL FILMFESTIVAL GORINCHEM